Leto LXVIII | Poštnina plačana v gotovini | V Ljubljani, v torek, dne 5. novembra 1940 | Štev. 254 a | Cena 2 din

Od 1. nov. dalje naročnina mesečno 30 din, za inozemstvo 50 din — nedeljska izdaja celoletno 96 din, za inozemstvo 120 din.
Uredništvo: Kopitarjeva ul. 6/III. Tel. 40-01 do 40-05

SLOVENEC

Izhaja vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku.

Ček. rač.: Ljubljana št. 10.650 za naročnino in štev. 10.349 za inserate.
Uprava: Kopitarjeva ulica 6
Tel. 40-01 do 40-05
Podruž.: Maribor, Celje, Ptuj, Jesenice, Kranj, Novo mesto, Trbovlje.

Metaxas

(Od našega priložnostnega dopisnika)

Grčija je že poznala diktatorje, ko v Srednji Evropi s tem pojmom še niso imeli kaj početi. Grčijo z njenimi okroglo 7 milijoni prebivalci formalno vlada kralj Jurij II. iz danske dinastije Schleswig-Holstein-Glücksburg-Sonderburg. Toda general Metaxas ima, kakor njegov tovariš Antonescu v Romuniji, vsa pooblastila, ki mu dajejo skoraj neomejeno vladarstvo nad narodom Helenov.

Življenjski potek tega izrednega moža, ki je bil rojen na zapadnem grškem otoku Kefaloniji v Jonskem morju, je mogoče razumeti samo v zvezi z revolucijami, na katerih je grška zemlja tako bogata po ponesrečenem vojaškem pohodu v Mali Aziji in popolnem uničenju takratne vojne sile. Ta ponesrečeni pohod, kateremu je v svetovni zgodovini komaj najti kaj enakega, je grško notranjo politiko spravil v tako strašno zmedo in je tako močno prizadejal celotno grško življenje, da je nastopila prava zlata doba za vso mogočo sodrgo, pustolovce in zločince. Toda tudi za velike politike in borce za enotno in združeno Grčijo.

Konstantin, ki ga je po drugi balkanski vojski Venizelos pognal s prestola, je prišel leta 1920 spet nazaj in je poskušal z vojsko proti Turčiji osvojiti one predele Male Azije, ki so bili obljudeni od Grkov. Uspeh je bil strahoten poraz, ki smo ga pravkar omenili in ki je pahnil v brezmejno revščino veliko milijonov ljudi. To je bil vzrok, da se je leta 1922 moral Konstantin spet odreči prestolu. Ker pa je maloazijska pustolovščina ugled monarhije omajala v temeljih, je bil tudi njegov sin Jurij II. prisiljen, da se je leto kasneje odpovedal prestolu. Grčija je postala republika. Zdaj so sledila leta, v katerih je revolucija sledila revoluciji. Tedaj so trdili, da ima Grška vojska več generalov kakor vojakov. Upori so bili na dnevnem redu in vojaki so že kar prezirali višjega častnika, ki ni vsaj enkrat poizkusil z državnim prevratom. Tedaj je svet zvedel za imena Condyllisa, Pangallosa, Caldarisa in jih je kmalu zopet pozabil.

V tisti dobi se je Metaxas izredno živahno udeleževal strankarskih bojev v Atenah. Metaxas je bil častihlepen častnik, ki pa si je kmalu pred drugimi pridobil to prednost, da se je svojega posla temeljito priučil. Še mlad se Metaxas ni omejil le na sodelovanje pri vojaških zarotah, temveč je pridno proučeval tudi politične razmere. Znal si je pridobiti zaupanje predpostavljenih in je bil tako poslan v kadetsko šolo v Potsdam. To mu je omogočilo višjo izobrazbo in širši razgled po svetu. Leta 1905 je stopil v diplomatično službo in je v naslednjih letih služboval na Dunaju, v Londonu, Parizu in Varšavi. Od leta 1931 dalje pa je zastopal svojo državo v Rimu kot poslanik.

Že med balkansko vojsko v letih 1912 in 1913 je dokazal, da ni neuk v vojaških poslih. Kot 40 letnik je bil postavljen za šefa generalnega štaba. Grki so pod njegovim poveljstvom osvojili severno obalo Egejskega morja. Ko pa je bila razglašena republika, se je Metaxas, pa čeprav je bil sicer pristaš Konstantina, vseeno živahno udeleževal novega republikanskega gibanja. Da ne bi zaostal za drugimi vidnejšimi grškimi politiki, je tudi Metaxas leta 1923 poizkusil z državnim prevratom, s katerim je hotel strmoglaviti vlado Pangallosa. Toda stvar ni uspela. Metaxas je moral oditi v Meko vseh političnih izgnancev, to je v Pariz. Tu je poizkušal, da bi zbral okrog sebe večji krog tam živečih grških izseljencev in emigrantov, kar pa se mu ni posrečilo. Kajti tisti, ki so ga poslušali, so mogli prav tako malo vedeti, kaj prav za prav namerava, kakor malo si je bil tudi sam o svoji bodočnosti na jasnem. Pozneje je prišla pomilostitev in Metaxas se je spet lahko vrnil v Atene. Zdaj se je poizkusil kot časnikar in je tudi pridno hodil kot govornik na razne politične sestanke. To mu je prineslo poslanski mandat in mesto v poslanski zbornici. Venizelos je bil poražen na volitvah 1932—1933 in je bil na svoja stara leta pregnan iz dežele. Umrl je v Parizu leta 1935. V tisti dobi Metaxas sploh ni bil na Grškem, ampak je iz Rima v primerni razdalji motril dogodke v svoji domovini. Pozneje so začeli monarhisti pod vodstvom generala Condyllisa spet zagovarjati obnovo kraljestva. Priredili so ljudsko glasovanje in njegov uspeh je bil, da je kralj Jurij II. v mesecu aprilu 1935 spet lahko zasedel prestol svojih očetov. Komaj pa se je to zgodilo, je nenadoma umrl Condyllis in takoj za njim drugi voditelj monarhistov Caldaris v dokaj skrivnostnih okoliščinah. Zdaj je od stare garde ostal samo še Metaxas, kateremu je vladar kazal očitne simpatije. Pravijo, da je bil nekoč Metaxas v avdijenci pri kralju, ki ga je ob tej priliki vprašal, kaj bi najprej storil, ko bi njemu bila zaupana sestava nove vlade. Metaxas je malo pomislil, nato pa baje odgovoril: »Nekaj stotin ljudi bi poslal na otoke sredi morja, razpustil bi poslansko zbornico, potem pa bi skušal skleniti z Italijani trgovsko pogodbo.« Kralj mu je baje nato odgovoril, da ga sicer ne more imenovati za ministrskega predsednika, da pa mu lahko svetuje, naj napravi državni udar in naj na ta način pride do položaja, ki ga sicer zakonito ne more doseči.

Naj že bo kakor hoče, dejstvo je, da je 4. avgusta 1936 Metaxas v resnici postal ministrski predsednik. Kot voditelj države je res tudi postopal nekako v takem smislu, kakor naj bi bil njegov razgovor s kraljem. Takoj je razpustil zbornico, svoje politične nasprotnike je dal poloviti in jih poslati na otoke, potem pa je nemudoma sklenil trgovske pogodbe z Italijo, Jugoslavijo, Bolgarijo in Sovjetsko Rusijo.

Zadnja štiri leta, kar je Grčija živela pod malim, a neumornim diktatorjem, je uživala dežela mir, kakor ga sicer nikdar ni bila vajena. O nobeni revoluciji ni bilo slišati. Koliko stotin svojih prijateljev in sovražnikov je Metaxas poslal na otoke in koliko jih je poslal na Karonov čoln, ni mogoče natančno zvedeti. Toda splošno sodijo, da je njih število dosti manjše, kakor pa bi bilo število žrtev, ki bi jih upori in prevrati zahtevali, ako bi se njegovim sovražnikom posrečili njihovi načrti.

Od 28. oktobra dalje pa je Grčija v vojni z Italijani. Metaxasovo delo je, da je mala Grčija v zaupanju na svojo novo armado imela pogum, odbiti Italiji zahtevo po vojaških oporiščih na grškem ozemlju.

Danes volitve v Ameriki

Po angleških poročilih imata oba kandidata za predsedniško mesto Roosevelt in Wilkie približno enake možnosti za zmago

Ne glede na osebo izvoljenega predsednika bodo imele volitve daljnosežne posledice za stališče Amerike do evropske vojne

Newyork, 4. novembra. AA. Reuter: Oba zadnja govora Roosevelta in Willkiea pomenita višek ene izmed najpomembnejših volilnih borb v zgodovini Amerike. Izgledi obeh glavnih kandidatov za uspeh niso niti najmanj jasni. Neuradne ankete, ki so se poprej opravile, sedaj ne veljajo več, ker so se v zadnjih dneh zgodile nekatere spremembe in je vsak kandidat pridobil nekaj pristašev iz prejšnjih sovražnih vrst. Toda dozdeva se, da se je položaj na vzhodu odločno izpremenil v Rooseveltovo korist.

Oba kandidata sta včeraj v nedeljo počivala, nocoj v ponedeljek bosta pa oba govorila tik pred samimi volitvami. Po prepričanju velike večine političnih poznavalcev bočlo tokrat odločile o zmagi politično neopredeljene množice, ki ne pripadajo nobeni stranki in tako z njimi ne morejo računati niti demokrati, niti republikanci. Na drugi strani pa je na potek in izid volitev mnogo vplivala uvedba splošne vojaške dolžnosti; to bo vplivalo vplivalo zlasti na žene, ki sestavljajo 40 odst. volivcev. Demokrati računajo s tem dejstvom in so zelo optimistični. Demokrat Flyn meni, da bo Roosevelt dobil najmanj 427 glasov, republikanci pa izjavljajo, da bo Willkie dobil vsaj 324 glasov.

Kakor je bilo že objavljeno, ima Amerika 50 milijonov volivcev. Na podlagi izida volitev se izvolita predsednik in podpredsednik, tretjina senatorjev (32 senatorjev) in celotni predstavniški dom, ki šteje 435 članov.

Največ opore ima Roosevelt pri južnih državah. Še od državljanske vojne demokrati te države nazivajo »Trden jug«, prav tako pa bodo najbrž tudi obmejne zvezne države in verjetno tudi države na zahodni obali glasovale za Roosevelta. Glavni del Willkievih pristašev je v severnovzhodnih državah in v tako imenovane »srednjem zahodu«.

V letu 1937 je bilo izvoljenih 257 demokratov in 162 republikancev. Dodati je še treba, da ameriški volilni red dopušča, da je predsednik države član ene stranke, večina parlamenta pa lahko pripada drugi stranki.

Washington, 4. nov. b. 50 milijonov ljudi bo jutri izvolilo novega predsednika Združenih držav. Vojna v Evropi je zelo vplivala na volivce in nihče ne more točno predvideti, komu bo usoda naklonila mesto predsednika. Roosevelt in Willkie zaupata v svojo zmago. Predsedniški kandidat Willkie je poslal angleški vladi in angleškemu narodu brzojavko, v kateri obljublja Angliji, da bo za primer izvolitve storil vse, da Angliji pomaga in bo vso ameriško industrijo spremenil v velikansko proizvodno centralo orožja, letal in municije za Anglijo. Obe stranki sta preračunali, da znašajo volivni stroški 100 milijonov dolarjev.

Po Sredozemskih bojiščih

Italijansko letalstvo bombardira grška mesta — Grki vztrajajo na postojankah suhe fronte — Angleži so se izkrcali na Kreti

Grško bojišče

Angleži so se izkrcali na Kreti

London, 4. nov. t. Reuter. Angleški mornariški minister Aleksander je imel govor, v katerem je objavil, da so se angleške čete izkrcale na grškem otoku Kreta.

Na merodajnih mestih so mnenja, da se bodo, odnosno so se že angleške čete izkrcale tudi na drugih otokih in da bodo na njih ostali tudi, čeprav bi grški odpor na celini prenehal. Kreta spada med najbolj važna pomorska in letalska oporišča, s katerih bi Anglija mogla uspešno nadaljevati borbo proti Italiji v Evropi in v Afriki.

Atene, 4. nov. t. Associated Press. K izkrcanju angleških čet na Kreti javljajo, da so Angleži prišli na transportnih ladjah, ki so jih spremljale številne manjše in večje edinice vojnega brodovja. Sprevod na potu na Kreto ni bil od nikogar nadlegovan. Na Kreto je prišlo tudi večje število častnikov angleškega generalnega štaba s poveljnikom na čelu, ki je takoj stopil v stik z grškimi vojaškimi oblastmi glede krajev, ki jih bodo angleške čete zasedle.

London, 4. nov. b. Uradno poročilo javlja, da je angleško brodovje priplulo v grške vode in da so se med potjo izkrcali močni oddelki vojakov na raznih ototkih.

Italijanska poročila

Nekje v Italiji, 3. novembra. AA. Stefani. Italijansko vrhovno poveljstvo je izdalo sledeče uradno poročilo št. 149:

Operacije, ki so se začele v Epiru se nadaljujejo naprej. Naše napredujoče čete od Borgotelina do Ponte Perati, torej proti Kalibakiju, so v hrabrem zaletu prešle preko številnih obrambnih ovir in min. Zemljišče je bilo prepreženo z najmodernejšimi preprekami. Naše letalstvo je izvedlo številne akcije ter večkrat bombardiralo vojaške objekte na **Krfu**. Nastale so številne eksplozije, zlasti v bližini novega pristanišča. Prav tako je naše letalstvo bombardiralo pristanišče v **Patrasu**, kjer je bilo opaziti velik požar na postaji in v tovarni, ki leži poleg pehotne vojašnice, ki je tudi poškodovana. Nadaljni napadi so bili izvedeni na **Lariso, Janino** in **Solun**. V teh napadih je bilo v borbi s sovražnimi letali verjetno sestreljeno eno sovražno letalo. Na **Navarin** je bilo izvedenih več bombnih napadov. V **Kavaji** so bile poškodovane pristaniške naprave. Dve naši letali se nista vrnili. V teku dopoldneva so štiri skupine naših bombnikov, ki so jih spremljala lovska letala, izvršila napad na **Malto** in težko poškodovala pristaniške naprave v La Valetti kakor tudi naprave in skladišča na letališču Mikabi. Močno protiletalsko streljanje ni moglo preprečiti poleta naših letal. Med hudo borbo, ki se je kmalu nato začela v zraku, je bilo sestreljeno eno sovražno letalo, ki je v plamenu strmoglavilo v morje. Eno naše letalo se ni vrnilo. Ko so se naše eskadrile vračale, je našo skupino napadla skupina štirih sovražnih letal. Toda Angleži so se morali zaradi močnega odpora umakniti. Nad egiptsko obalo so naša letala odkrila veliko skupino angleških ladij. Naša letala so z zračnim torpedom zadela eno angleško trgovsko ladjo.

Vzhodna Afrika: Naše letalstvo je bombardiralo pristaniške naprave v Perinu in letališče v Irosenu. Ob tem napadu je bilo na tleh uničenih več sovražnih letal vrste »Uwelsi«. Med izvidniškim poletom nad Suseib el Girbo je neko naše letalo sestrelilo sovražno letalo in težko poškodovalo drugo sovražno letalo. Severozahodno od Kasale so sudanski oddelki, ki so jih ščitili oklopni avtomobili, napadli naše patrole. Bili pa so odbiti.

Dva naši podmornici se nista vrnili.

Nekje v Italiji, 4. novembra. AA. Stefani. Uradno poročilo št. 150 glavnega stana italijanskih oboroženih sil se glasi:

Naše čete nadaljujejo akcijo v Epiru na drugi strani postojank v **Kalibakiju**. Naša letala sodelujejo pri kopenskih operacijah z intenzivnim bombardiranjem sovražnikovih postojank vzhodno od **Korče**. Naša letala so bombardirala **Solun, Krf**, pomorsko utrdbo **Prno** in gorsko pokrajino severovzhodno od **Janine** vzdolž železniške proge **Janina—Kalibak**. Eno izmed naših letal se ni vrnilo. V letalskem boju nad **Solunom**, o katerem govori naše poročilo št. 149, smo zbili še eno sovražnikovo letalo, o katerem smo mislili, da smo ga samo najbrže zbili. Tako smo v tem boju sestrelili vsega skupaj pet sovražnikovih letal. Neko naše ogledno vodno letalo, napadeno po nekem dvomotornem letalu vrste »Blenheim«, se je z napadalcem spustilo v boj in ga zadelo na več mestih, ter ga prisililo, da se je hudo poškodovano oddaljilo.

V Severni Afriki je neka naša hitra kolona odbila neko sovražnikovo skupino oklopnih avtomobilov. Lovražnikova letala so napadla naše oddelke pri **Garnulgru**, severovzhodno od **Džarabuba**. Dve osebi sta mrtvi, nekaj jih je pa ranjenih. V **Vzhodni Afriki** je sovražnik napadel naše okupacijske oddelke severovzhodno od Suse v Kasali. Ta napad smo z majhnimi izgubami zavrnili. Več mož smo ujeli.

V Rdečem morju so naša letala bombardirala neko ladjo, ki jo je spremljala križarka, in naprave na otoku Perimu. Sovražnikova letala so bombardirala Asab. Nekaj ljudi je ranjenih, trije so pa mrtvi. Mestna poslopja trpe nekaj škode.

Preteklo noč so se sovražnikova letala skušala približati Napoliju, toda naše protiletalsko topništvo jih je prisililo k umiku. Sovražnikova letala so vrgla nekaj bomb, a vse so priletele v morje. Tri osebe so ranjene, ena pa je mrtva.

Italijansko pojasnilo zakaj napad ni bil bliskovit

Rim, 4. novembra. AA. DNB. Agencija Stefani priobčuje posebno poročilo z grško-albanske meje o zemljepisnih razmerah na grškem ozemlju, kjer prodirajo italijanske čete. Poročilo pravi, da je pretiran optimizem tistih, ki mislijo, da bi Grki mogli organizirati resen odpor proti italijanskemu vojnemu stroju. Priznati se pa mora, da so Grki oboroženi s topništvom, strojnicami in strelivom angleškega in francoskega izvora in z letali raznih vrst, toda razlika med obema vojnima organizacijama je tolikšna, da ni nikakršne možnosti resnega odpora. Italijansko prodiranje, pravi dalje poročilo, se ni pričelo z bliskovitimi nastopi, prvič zato ne, ker so se tla zaradi slabega vremena izpremenila v pravo močvirje, drugič pa tudi zato ne, ker je pomanjkanje cest preprečilo hitre nastope. Dve možnosti prodiranja sta: prva v vzhodnem, druga pa v zahodnem delu. Tudi ti dve cesti sta izpremenjeni takorekoč v močvirje, teren je pa še težji zaradi uničevalne akcije grških čet. Zato se je prodiranje moralo vršiti le ob vznožju hribov.

Italijanski listi proti neresničnemu angleškemu poročanju

Rim, 4. nov. AA. Stefani: Italijanski listi prinašajo dolgo vrsto neresničnih in zelo zgovornih poročil angleških radijskih postaj in angleškega tiska o italijansko-grškem sporu Italijanski časopisi poudarjajo, da so vse te »informacije« tako naivno sestavljene, da se takoj vidi, da so bile napisane bodisi v uredništvih, ali pa na kakem drugem — kraju daleč proč od bojišč. Ponovno poudarjajo, da angleško časopisje noče iehati s pisanjem o nekih uporih v Albaniji proti albanskim železnicam. Zadostuje — pripominjajo italijanski časopisi — opozoriti na to, da v Albaniji sploh ni železnic in da bo prva železniška proga, ki jo šele grade, vezala Drač z Elbasanom.

Grška poročila

Atene, 4. nov. t. Reuter. Po nepotrjenih grških poročilih so grške čete baje na južnem delu fronte začele s protinapadom in so ponekod prišle na albansko ozemlje.

Atene, 4. nov. AA. Atenska agencija poroča: Po poročilu grškega vrhovnega poveljstva št. 8 se je oboroženim grškim oddelkom posrečilo na makedonski fronti 2. novembra prodirati.

Na **epirski fronti** topniški ogenj na obeh straneh. Na tej fronti smo odbili neki sovražnikov tankovski napad. Dalje pravi grško vrhovno poveljstvo, da so se izjalovili tudi vsi sovražnikovi napadi proti Lerini. Nato pravi poročilo, da so sovražnikova letala izvedla celo vrsto napadov na vsej fronti. Bombardirala so mnogo mest, posebno Solun, kjer je med civilnim prebivalstvom nekaj ljudi mrtvih in ranjenih. Pri napadu na Solun smo zbili tri sovražnikova letala.

Atene, 4. nov. t. Associated Press. Grška poročila z albanske meje trdijo, da grške čete še vedno držijo vse svoje položaje proti Italijanom, tudi pri **Korči**, kjer se Grki nahajajo na albanskem ozemlju in jih obstreljevanje s topovi ni moglo pregnati. Grška letala so včeraj bombardirala Korčo in napravila precejšnjo razdejanje. Zadetih je bilo nekaj italijanskih letal v letališčnih lopah. Grško vojno poročilo trdi, da je bilo v nedeljo nad grškim ozemljem sestrelje-

(Nadaljevanje na 3. strani)

Moskva odbila protest Anglije zaradi Donavske komisije

Moskva, 4. novembra. AA. Reuter: Sovjetska vlada je izjavila, da ne more sprejeti na znanje protesta, ki ga je v Moskvi vložila angleška vlada zaradi udeležbe SSSR na novi donavski konferenci, odnosno v novi donavski komisiji. Angleški protest pravi, da vidi britanska vlada v zadržanju vlade SSSR kršitev sovjetske nevtralnosti. Stališče sovjetske vlade do te note, ki jo je poslanik Cripps izročil dne 29. oktobra ljudskemu komisarju za zunanje zadeve in predsedniku sveta ljudskih komisarjev Molotovu, popisuje uradno poročilo, ki je izšlo snoči v Moskvi. Poročilo pravi, **da ni res, da bi udeležba Sovjetske Rusije v novi donavski konferenci pomenila kršitev nevtralnosti, ker se z ustanovitvijo te komisije samo spremeni prejšnja mednarodna pogodba. Sovjetsko poročilo pravi dalje, da prav nasprotno pomeni ustanovitev nove donavske komisije, v katero so vstopile države, ki meje ob Donavo, med njimi tudi SSSR, popravilo krivice, storjene z versajsko pogodbo o podonavski komisiji in podonavski plovbi. Poročilo pravi nato, da je popolnoma naravno, da tvorijo donavsko komisijo države, po katerih teče Donava, odnosno, ki meje ob Donavo, ali pa za katere pomeni Donava prometno in trgovinsko žilo življenjske koristi. To, pravi sovjetsko poročilo velja na pr. za Italijo.**

Zagrebška vremenska napoved: Oblačno in topleje.

Zemunska vremenska napoved: Prevladovalo bo oblačno v vsej državi. Tu pa tam v severni polovici dež, posebno v severozahodnih krajih. Ohladitev v zahodni polovici in v severnih krajih, drugod bo pa temperatura nekoliko poskočila.

Politični zapiski

Dr. Korošec in dr. Krek v Skoplju

Ministra dr. Korošec in dr. Krek sta obiskala kraje južne Srbije, kjer sta si v Stobcu ogledala tamkajšnje starinske izkopanine. Nato sta se vrnila v Skoplje, kjer sta v nedeljo zjutraj obiskala skopljanski muzej ter tamkajšnjo filozofsko fakulteto. Več časa sta se pogovarjala z dekanom, profesorji in dijaki. Nato sta obiskala še Dijaški dom ter Kuršumli-han, kjer sta si ogledala bogate srednjeveške zbirke. Nato sta se odpeljala proti Nišu, od tam pa nazaj v Belgrad.

»Mir zunaj in znotraj«

Belgrajska »Samouprava« prinaša v zadnji številki uvodnik o zimski pomoči, kjer med drugim naglaša tele misli: »Razvoj današnjega časa je tak, da na sebi ne nosi več pečata in značaja tistega normalnega razvoja iz normalnih razmer. Mnokokaj bo treba odstraniti ali vsaj omejiti do skrajnosti, mnogo bo treba žrtvovati, da bi bil na drugi strani mogoč nadčloveški napor ter uresničen z njim stoodstotni uspeh... Državna naloga je danes v glavnem izrečena v teh besedah: Mir zunaj in mir znotraj. Njena kulturna naloga naj se izvaja v mejah mogočega. Njen glavni namen pa je red. Zato je dandanes treba najbolj izdatno podpirati svojo državo v njenih nenavadno težkih finančnih prizadevanjih, kakor tudi v njenem prizadevanju, da si ohrani ugled in avtoriteto. To je toliko bolj potrebno, ker nobena druga pobuda, razen od strani države, ne more uresničiti jamstev našega zunanjega in notranjega miru. To ni nikako podržavljenje, pač pa je treba podržaviti v večji meri pojme, da je država prej ko vsak sam zase, ali njegova hiša, ali interesi njegove družbe... Vsekakor vlada stori in bo storila vse, da bo ta postavka v programu vedno na višini. Država varuje mir z nevtralnostjo ter s prijateljstvom in gospodarskim sodelovanjem s sosedi. Toda vlada ne bo nikoli pozabila, da varuje in brani tudi avtoriteto države znotraj. V tej njeni nalogi pa morajo vlado podpreti vsi državljani kakor en mož ter vpoštevati, da osebnih interesov posameznikov nikakor ni več mogoče ločiti od interesov države... Gospodarska kriza je prehodna, kakor je na drugi strani prehodna tudi gmotna blaginja. Vrhovne vrednote življenja pa niso zgolj v materialnih dobičkih, marveč bolj v moralnem premoženju družbe. Tako moralno premoženje pa je danes država.«

Dr. Budak kliče vse Hrvate nazaj na Hrvatsko

V listu »Muslimanska svijest« je hrvatski pisatelj dr. Budak, ki zastopa v politiki svojo smer, napisal članek, kjer govori, da je treba Hrvate, ki so zdaj naseljeni v drugih državah, preseliti nazaj v hrvatsko domovino ter se pri tem sklicuje na nemški vzgled. Takole med drugim razlaga: »Danes je tako: Vsakdo mora domov! Tudi mi Hrvati imamo raztepene rojake po vseh sosednjih državah, zaradi česar moramo misliti na to, da jih spravimo domov. Čeprav že stoletja dolgo žive na primer na Gradiščanskem in drugod, vendar to ni njihova prava domovina. Domov bodo morali k ognjiščem svojih pradedov, katera jim bodo očistili in izpraznili tisti, ki so k njim sedli, ko so ostala prazna. To je vsekakor neprijetno in tudi težavno, toda — danes je taka postava, ki je tudi pravična! Doseljenec ni staronaseljenec, zato se mora seliti! Mi smo srečni, da so naši muslimani preboleli nevarno propagando od strani naših narodnih sovražnikov, naj se izselijo na Turško, ker bi ta selitev ne bila tisto, kar se zdaj dogaja. Verska vez je sicer lepa, ni pa krvna vez. Edino le kri veže narode, čeprav so razdeljeni na več ver.« Nato razlaga svojo krvno ideologijo ter končuje: »Ko vsakomur kakor grom udari pred oči vprašanje: ali na levo ali na desno, tedaj v njem zavalovi kri starih prednikov ter s silno močjo udari na tisto stran, kamor jo je nagnila — usoda nje jovega celega naroda!«

250 letnica naselitve Srbov v Vojvodini

Zgodovinsko društvo v Novem Sadu pripravlja veliko slovesnost ob 250 letnici, odkar so se Srbi iz Srbije pod patriarhom Černojevičem naselili v Vojvodini. Ta slavnost naj bi bila velika srbska narodna manifestacija, katera naj bi bila posebno slovesno obhajana v Novem Sadu in Sremskih Karlovcih. Kakor poročajo, bodo Srbi ta jubilej 250 letnice srbstva v Vojvodini slavili meseca decembra.

Subotica — židovsko mesto

»Subotičke novine« so prinesle članek, kjer dokazujejo, da je 90% subotiških tovarn v rokah Židov. »Razen treh malih mlinov so vsi drugi mlini v Subotici v židovskih rokah, med njimi eden, ki je največji v državi. Izmed dveh živilskih tovarn je ena židovska, tri kemične tovarne so židovske, kovinska industrija je vsa židovska, tovarna peči »Zefir«, ki se je bila pred kratkim preselila v Belgrad, je docela židovsko podjetje. — Kakor se iz tega vidi — pravi omenjeni list — je več ko 90% subotiške industrije v židovskih rokah. To pa ni niti čudno, če vemo, da so vse večje banke in trgovine v Subotici v židovskih rokah. Čeprav v Subotici živi le kakih 4000 Židov, vendar le lahko rečemo, da je v gospodarskem oziru Subotica docela židovsko mesto... Subotiški Židje so svoje ogromno premoženje napravili zadnjih 20 let. Marsikak subotiški denarni in industrijski magnat je bil poprej čisto navaden trgovski pomočnik, agent ali celo predmestni branjevec. Danes pa so ti ljudje vsemogočni gospodarji subotiške industrije, bank in trgovine.«

Učni načrt nemške gimnazije na Hrvatskem

Zagrebške uradne »Narodne novine« so prinesle odredbo bana banovine Hrvatske, ki odobrava učni načrt in učni red za nemški jezik v zasebni nemški gimnaziji. Sam učni načrt je sestavljen in v uradnem listu objavljen v nemškem jeziku. Učni načrt določa v prvem gimnazijskem razredu pet ur pouka v nemškem jeziku na teden, za druge štiri razrede pa le po štiri ure na teden. Hrvatski jezik bodo v tej šoli poučevali v vsakem razredu po štiri ure na teden.

Gibanje muslimanov v Zagrebu

Za sedanje muslimanske bajramske praznike je izdalo »Hrvatsko muslimansko društvo v Zagrebu« oklic vsem muslimanom v Zagrebu in okolici, kjer jih pozivlje na tesnejše sodelovanje z brati Hrvati. Zlasti društvo naroča, naj muslimani povsod pristopajo v društvo hrvatskega »Radiše«, ki ima nalogo skrbeti za obrtniški naraščaj. Muslimani morajo v tem društvu začeti živahno delovanje. Kjer pa bi takega društva še ne bilo, naj ga muslimani ustanovijo.

Letalske slavnosti v Nišu

Mladina v službi domovine

Govor predsednika vlade o nalogah mladih letalcev za domovino

Niš, 3. novembra. AA: Niš je danes proslavil veliko in lepo nacionalno svečanost, s katero je dokazal svoj patriotizem in pokazal svetu primer, kako se vzgaja mladina v službi domovine. Na trgu kralja Milana je bilo krščenih osem jadralnih letal. Ves trg in vse mestne ulice so bile okrašene z državnimi trobojnicami in državnimi grbi. Te velike narodne svečanosti, ki se jo je udeležila velika množica svet, se je udeležil tudi zastopnik Nj. Vel. kralja Petra II. letalski podpolkovnik Pirc, predsednik vlade Dragiša Cvetković, minister za telesno vzgojo Dušan Pantič, ban moravske banovine Krasojević, komandant armije general Cukavac, niški župan Živković, generaliteta in drugi visoki državni funkcionarji. Slavnosti so se udeležili tudi zastopniki raznih aeroklubov z vse države. Svečanost je začela ob 10.10 z verskim obredom. Po cerkvenem obredu so krstili letala. Prvo jadralno letalo je krstil predsednik vlade Dragiša Cvetković in mu dal ime »Cegar« Po govoru škofa dr. Jovana je govoril predsednik oblastnega odbora niškega aerokluba general **Jeftić**, ki je zlasti poudaril, kako jadralno letalstvo praktično vzgaja mladino v duhu vseh onih vrlin, ki so potrebne dobremu vojaku in dobremu letalcu. Svoj govor je zaključil: Ko bodo naša jadralna letala čez nekaj trenutkov vzletela proti nebu pod oblake, bomo v svojih čustvih zadovoljni, ker smo prepričani, da smo s tem doprinesli k okrepitvi sile našega modrega neba in tako delno izpolnili tisto upanje, ki ga od nas pričakuje naš vzvišeni pokrovitelj Nj. Vel. kralj Peter II. in naš vzvišeni predsednik Nj. kralj. Vis. knez-namestnik, katerima vzkliknimo iz globine naših duš: Živel naš vzvišeni pokrovitelj kralj Peter II., živel naš dosmrtni predsednik knez-namestnik Pavle, živel dom Karadjordjevičev, živela Jugoslavija! Prisotna množica ljudstva je z navdušenjem spremljala in sprejela govor generala Jeftića z navdušenimi klici Nj. Vel. kralju Petru II., Nj. kr. Vis. knezu-namestniku, kraljevskemu domu in Jugoslaviji, godba pa je odigrala državno himno. Nato je **spregovoril predsednik vlade Dragiša Cvetković:**

Današnji dan je četrta manifestacija našega jadralnega letalstva v zadnjih dveh mesecih. Nedavno smo imeli v **Novem Sadu**, na našem severnem nebu sijajen jadralski miting. Po tej manifestaciji je bila naša druga jadralska manifestacija v srcu Šumadije blizu **Topole in Oplencu**, kjer se je začela in končala prva misel našega narodnega osvoboditelja. Nato je bila na našem krasnem, klasičnem jugu v **Skoplju**, kjer je nastajala zgodovina našega naroda, tam kjer premnogi spomeniki govorijo o naši stari zgodovini v Dušanovem carstvu, tretja velika manifestacija našega jadralnega letalstva. Danes v **Nišu**, blizu Cogra, kjer je z legendarnim junaštvom Sindjelić pokazal, kako se čuva domovina, blizu Vinka, Gorice in drugih krajev, kjer so se bili veliki boji za osvobojenje našega naroda, imamo v dneh svetovnega pomena to veliko jadralsko manifestacijo.

Letalstvo danes ima pri vseh narodih veliko vlogo. Za **kulturni razvoj** naroda ima letalstvo velik pomen. Še večji pomen pa ima na polju **narodne obrambe.** Iz nedavnih dogodkov ste videli, da je zavladal nad nebom in si zagotovil premoč narod, ki si je pripravil letalstvo. Zapomnite si, da ni dobrega letalca-pilota brez dobrega jadralnega letalca. V jadralni šoli se vzgajajo najboljši piloti. Vi, ki se vsposabljate, da vodite najhna jadralna letala, boste postali najboljši piloti, ko boste prišli k velikim aparatom in težkim strojem. V današnjih težkih časih naj naša mladina pusti vse druge zahteve po zabavi in naj ne hodi za raznimi destruktivnimi idejami, ampak naj se pripravlja, da požrtvovalno služi domovini. Če boste tako delali, boste mladina vredna tistih, ki so padli pri ustvarjanju te velike in lepe domovine. **Toda domovina ne more biti domovina, če ni svobodna in neodvisna.**

Mladina, služi našemu nebu in vpisuj se med jadralne letalce. Pojdite v višine z našimi mladimi ideali in z višine opazujte dogodke. Ne spuščajte se v nizke in nepotrebne spore in z vsem svojim bitjem se posvetite svojemu narodu. Verjemite, da boste samo tako odgovorili svojemu kralju. Močna, zdrava mladina, prepojena z nacionalnim duhom, to je edino jamstvo za bodočnost našega naroda. In danes so taki časi, da se moramo vsi z vsem prizadevanjem posvetiti splošnim interesom. **Duhovna mobilizacija vseh nacionalnih sil za dobro in rešitev domovine,** to je v teh časih vodilna ideja vsakega mladega človeka, zlasti pa vas, mladi jadralci!

Mohorjeva družba odlikovana

Dne 4. novembra je bilo v Celju odlikovanje slovesno izročeno

Celje, 4. novembra.

Danes je Družba sv. Mohorja doživela velik praznik. S popoldanskim brzovlakom se je pripeljal iz Ljubljane ban **dr. Marko Natlačen** v spremstvu svojega tajnika dr. Kovačiča ter prinesel s seboj odlikovanje reda sv. Save 1. stopnje, ki so ga kraljevi namestniki na predlog prosvetnega ministra podelili Mohorjevi družbi v Celju za zasluge za narodno prosvetno delo, ki ga je v 80 letih opravljala med najširšimi plastmi slovenskega naroda. Za to intimno slovesnost se je danes zbral v prostorih odlikovanke odbor Družbe sv .Mohorja. K slavnostni seji so bili povabljeni predstavniki cerkvenih, upravnih in prosvetnih oblasti. Ob pol 4 so se zbrali odličniki k slovesnosti v prostorih Družbe, ki so bili za to priliko lepo okrašeni. Nad sliko Nj. Vel. kralja Petra je visela kopija podobe ustoličenja koroških vojvod. Na vsaki strani te osrednje podobe pa podoba ustanovitelja škofa Slomška in prošta Einspielerja. Slavnosti se je udeležil tudi belgrajski nadškof **dr. Ujčić**, ki se mudi v Sloveniji in ni zamudil prilike, da se pokloni delu velike ustanove, dalje je pokrovitelj Družbe lavantinski škof **dr. Tomažič**, celjski opat g. **Peter Jurak**, celjski župan dr. **Voršič**, senator **Mihelčič**, predsednik upravnega sodišča dr. **Likar**, okrajni glavar dr. **Zobec**, polkovnik **Tomaševič**, ki je poveljnik mesta in poveljnik 38. polka, polkovnik **Časka**, poveljnik celjskega vojnega okrožja, podžupan g. **Stermecki**, mestni svetnik **Lukman**, predstavnik policije **Uršič**, univerz. profesor **Ehrlich**, prof. **Cestnik**, zastopnik »Slovenca« dr. **Tine Debeljak** itd. ter celotni odbor Družbe s predsednikom prelatom dr. **Cukalo**, v katerem so: prof. dr. **Stele**, pisatelj **Finžgar**, urednik Mohorjevih knjig dr. **Pogačnik**, dravograjski prošt **Munda**, prof. dr. **Aleksič** in ravnatelj dr. **Kotnik**. Seje so se udeležili tudi vsi uslužbenci Mohorjve tiskarne in knjigarne.

Odlične goste, bana in oba škofa sta pozdravili dve majhni belo oblečeni deklici, hčerki tiskarniških uslužbencev Voduška in Miklna s prisrčno deklamacijo ter jim podali lep nageljnov cvet. Nato je predsednik Družbe prelat dr. **Cukala** otvoril slavnostno sejo, poudarjajoč v uvodni besedi, da od obstoja Družbe še nikdar niso imeli seje v tako slavnostnem razpoloženju in da je sedaj prvikrat v zgodovini Družba deležna visokega priznanja. Pozdravil je imenoma odlične predstavnike, ki so bili navzoči. Nato je pozdravil Družbo g. ban dr. **Natlačen**, ki je v izklesanem govoru poudarjal zasluge Mohorjeve družbe pri izobrazbi slovenskega naroda ter budil versko, narodno in prosvetno misel po smernicah svetniškega škofa dr. Antona Slomška. Na koncu je poudaril pomen odlikovanja ter ga izročil v roke predsedniku dr. Cukali. Njegov govor, ki pomenja priznanje zaslug z najvišjega mesta, bomo v celoti prinesli jutri. Za g. banom je govoril pokrovitelj Družbe, mariborski škof dr. **Tomažič**, ki je z njemu lastno lahkoto, prisrčnostjo in lepimi besedami poudaril pomen današnje slovesnosti. Družba je dobila zavetje v staroslavnem Celju, ki ji je dalo streho, to je na tleh Slomškove škofije. Mohorjeva družba je do danes razposlala že nad 21 milijonov knjig med narod in je sedaj prejela zasluženo priznanje in odlikovanje. Gospod škof se je Družbi zahvalil za njeno delo v religioznem in narodno izobraževalnem polju, polnem Slomškovega verskega in domoljubnega duha. V imenu Družbe je izrekel g. banu zahvalo za vse ljubeznivosti, ki jih je izkazal Družbi in njenim delavcem, ko jim je prinesel še pred kratkim odlikovanje, sedaj pa še Družbi tako visok red. Prosil je g. bana, da izroči v imenu Družbe najtoplejšo zahvalo tudi na najvišjem mestu, ki je blagovolilo podeliti odlikovanje, obenem pa naj ponese obljubo z zagotovilom Mohorjeve družbe za prihodnst, da bo hodila po dosedanjih smereh verske, narodnostne in domoljubne vneme, da bo z božjo pomočjo delovala po Slomškovih besedah za zveličavno omiko in požrtvovalno domoljubje ter da bo vedno udano zvesta Jugoslaviji ter njenemu vladarju, ki naj ga Bog varuje in blagoslovi.

Po teh iskrenih in toplih besedah pokrovitelja škofa dr. Tomažiča je še v imenu uslužbencev Mohorjeve družbe spregovoril stavec **Juraž Jože**, ki je v svojem govoru podčrtal prisrčne vezi med tiskarno in delavstvom ter izrazil željo, naj bi delo v tiskarni nikoli ne zastalo, temveč se razvijalo in rastlo v prospeh Družbe.

Zo teh pozdravih je predsednik dr. Cukala zaključil slovesno sejo, na kar so se prisotni gostje podpisali v slavnostno knjigo, ki bo v arhivu Družbe vedno pričala o slavnostnem dnevu in prazniku Mohorjeve družbe v Celju, ki ga je doživela danes. Vsi udeleženci in zastopniki so Družbi čestitali k visokemu odlikovanju, ki ga je tudi zaslužila.

Minister Dušan Pantič športni mladini

Niš, 3. novembra. AA. Danes ob 13 je minister Dušan Pantič izvršil pregled mladine, ki je na tečaju obvezne telesne vzgoje Gojenci so pred ministrom defilirali in izvajali razne športne in vojaške vaje.

Po vajah je minister Dušan Pantič imel govor in je med drugim rekel: Te navdušene manifestacije dajejo upravičeno upanje, da pravilno razumete napore javnih oblasti v cilju telesne, moralne in nacionalne izgraditve naše mladine. Prihajajo nove generacije z novim poslanstvom in novo nalogo, ki bo delo izvedlo. Prihaja novo pokolenje in nov svet, ki se rodi. V vsej organizaciji telesne vzgoje gledamo mi delo obnove našega skupnega življenja v zdravem moralnem in nacionalnem pravcu. Zaradi tega sem zaradi današnjih vaj posebno zadovoljen. Po telesni vzgoji gremo k ustvaritvi notranjega ravnotežja in harmonije v razvoju duha in telesa. S športom in nacionalno vzgojo ter gojitvijo fizičnih in duhovnih vrednot naše mladine gremo — kar vsi čutimo — k novemu razvoju. Nove razmere v svetu zahtevajo temeljito družabno spremembo in prilagojevanje k novim pogledom in novim življenjskim zahtevam. Naši napori gredo za tem, da naša domovina raste tako, da bo ljubljena od vseh svojih državljanov in da se bo vsak poedinec zavedal, da je samo sestavni del celote, ki se imenuje Jugoslavija in da njen razvoj in napredek je samo v razvoju in napredku vsakega poedinca te velike zajednice. V kolikor je poedinec močnejši, v toliko je država močnejša in družba bolj zadovoljna. Ta nova smer pozitivnega ustvarjanja v naši domovini se more ustvariti samo z mladimi generacijami zato, ker to pomeni novo razdobje ljubezni in vdanosti kralju ter domovini. Mlada pokolenja bodo zagotovila državi napredek in moč. Narod hoče in želi, da ga dobro vodijo in upravljajo — avtoriteta v politiki in morala v službi domovine. Tako bo država varna, svet umirjen in vzpostavljeno zadovoljstvo. Patriotizem in vera v skupno usodo mora živeti v vseh naših državljanih. Ljubezen do kralja in domovine ter nepremagljiva vera v naše skupne ideale mora biti v srcih naših mladih generacij, da povzdigne njihov elan in pozitivno delavno moč, pa nam bodo te generacije najboljše jamstvo za obnovo naše domovine, za ohranitev s krvjo pridobljene samostojnosti in za bodočnost vsega našega naroda.

Preskrba Zagreba z mlekom

Zagreb, 4. novembra, b. Davi je bil predsednik HSS dr. Maček v Zvezi mlekarskih zadrug Gospodarske sloge ter se seznanil z vprašanji preskrbe mesta Zagreba z mlekom. Nato je obiskal bana dr. Šubašiča ter bil z njim tri ure. Konferenci sta prisostvovala predstavnik za trgovino in obrt Lamer ter šef odseka za veterinarstvo Debeljič. Navzoč je bil tudi poverjenik pri Zvezi mlekarskih zadrug dr. Kodrnja. Razpravljali so o preskrbi Zagreba z mlekom. Nocoj odpotuje predsednik dr. Maček v Belgrad.

Povodnji na Hrvatskem

Nesreče zaradi povodnji

Karlovac, 4. novembra, b. Zaradi hudega deževja zadnjih dni je Kolpa narastla 7.80 m nad normalo. Prav tako sta narastli Korana in Mrežnica, ki sta poplavili velike dele ozemlja ter povzročili veliko škodo. V nekaterih delih mesta je Kolpa pridrla do hiš ter napravila veliko škodo ob Mažuranovičevi in Trnskega obali. Prebivalstvo namreč ni bilo pripravljeno na povodenj.

Sarajevo, 4. nov. b. Hudi viharji, ki so zavladali v naših krajih, so povzročili tudi nekaj nesreč. Na progi Sarajevo-Višegrad med postajama Svetlina-Prača je včeraj iztirila lokomotiva s 14 vagoni. Pri tej priliki je bil hudo ranjen vlakovodja in zavirač. Materialna škoda je zelo velika.

Snoči je pred postajo Pale iztiril vagon tovornega vlaka, zaradi česar je promet nekaj časa zastal.

Reka Prača je med Dobojem in Tuzlo na več krajih poškodovala železniško progo.

Škofovska konferenca v Zagrebu

Zagreb, 4. nov. b. V sredo, 6. t. m. se bo pričela v Zagrebu škofovska konferenca, ki ji bo predsedoval zagrebški nadškof dr. Stepinac. Jutri pričakujejo prihod prvih udeležencev konference v Zagreb. Danes je prispel v Zagreb škof dr. Butorac. Škofovska konferenca bo proučila aktuelna cerkvena vprašanja, ki so nastala od zadnje škofovske konference.

Hrvatski socialni teden

Zagreb, 4. nov. b. Od nedelje naprej bodo v Zagrebu predavanja in ankete v priredbi hrvaškega socialnega tedna. Razpravljali bodo, kako se je treba brigati za bodoča pokolenja Hrvatske. V torek ob 6.15 bo govoril v dvorani oo. frančiškanov znani zagrebški pridigar in pedagog msgr. Vagner o seksualni vzgoji, ob 7.15 pa bo govoril kotorski škof msgr. Butorac o temu »Čisti naraščaj — naraščaj moči.«

Belgrajske novice

Belgrad, 4. novembra, m. Danes se je vrnilo v Belgrad nekaj članov kr. vlade, ki so včerajšnjo nedeljo prebili na svojih domovih ali pa v svojih okrajih. Tako sta se vrnila ministrski predsednik Cvetković in minister dr. Konstantinović. Prosvetni minister dr. **Korošec** in minister dr. **Krek** se nocoj vrneta iz Južne Srbije. Za jutri pa je napovedana vrnitev ministrskega podpredsednika dr. Mačka.

Belgrad, 4. novembra, m. V Belgradu so se ob bajramskemu prazniku mudili člani murlimanskega pevskega društva iz Tuzle. Ta čas svojega bivanja v Belgradu so priredili tudi koncert v Kolarčevi ljudski univerzi.

Osebne novice

Belgrad, 4. novembra, n. S kr. ukazom sta napredovala v 3/2 dr. Janko Kotnik, inspektor prosvetnega ministrstva, v 7. skup. Stanko Petelin, profesor učiteljišča v Ljubljani.

Muslimanski napori zadnjih 20 let

Glasilo ministra dr. Kulenoviča »Narodna Pravda« prinaša za muslimanski praznik bajram članek, kjer govori o 20 letnem prizadevanju bosansko-hercegovskih muslimanov: »V zadnjih 20 letih niti v gospodarskem niti v kulturno-prosvetnem in organizatoričnem delovanju nismo toliko napredovali, kolikor so napredovali naši bratje drugih ver. Sicer smo res kazali odločno voljo za vsako delo, ki bi nam bilo prineslo izboljšanje našega težavnega položaja, vendar v tem svojem prizadevanju nismo imeli tistega uspeha, ki bi si ga bili želeli in ki smo ga pričakovali. Bilo je mnogo težav in neprilik, ki jih nikakor nismo mogli premagati, ki pa so bile glavni vzrok našega neuspeha. Vendar se lahko tolažimo, da bi bilo v naši moči, da bi bili mogli vse te ovire premagati, zakaj te ovire so prihajale z druge strani, tudi od tistih, ki so večkrat do danes imeli usodo uprave v naši domovini v svojih rokah, s tem pa tudi politično in moralno odgovornost za gospodarsko, socialno in politično stanje muslimanov v Bosni in Hercegovini.

Katoličani v Nemčiji

Berlin, 4. novembra. AA. DNB: Po statističnih podatkih živi v Nemčiji od 26.000 milijonov prebivalcev 48 milijonov katoličanov. S priključitvijo generalnega gouvernementa, od čigar prebivalstva 12 milijonov je devet milijonov katoličanov, se je število katoličanov znatno povečalo. Velika Nemčija je danes razdeljena v 11 cerkvenih pokrajin in sicer: Köln, Paderborn, Vratislava, Freiburg, Monakovo, Freising, Bamberg, Dunaj, Salzburg, v protektoratu Praga, Olomouc in Gnezno ter v generalnem guvernementu Poljske nadškofiji Krakow in Varšava. Od nemških cerkvenih knezov je šest kardinalov. Katoliška cerkev šteje v Nemčiji s protektoratom Češke in Moravske in brez generalnega gouvernementa 17.183 cerkvenih občin z več kot 35.000 duhovnikov. V stari Nemčiji je bilo pri zadnjem ljudskem štetju 678 redov in kongregacij s približno 16.600 redovniki. Samostanov za redovnice in kongregacije je okoli 7800; v njih živi približno 101.000 redovnic. V Vzhodni krajini (bivši Avstriji) je 282 moških samostanov in 120 ženskih s 1120 redovniki in 18.000 redovnicami.

Razen 48 milijonov katoličanov živi v veliki Nemčiji brez generalnega gouvernementa 45 milijonov protestantov, 100 000 starokatoličanov, 50.000 pravoslavnih, okoli milijon pristašev čeških ločin in okoli 200.000 članov evangeljskih svobodnih cerkva. Budistov in mohamedancev je v Nemčiji obojih po 3000.

Azana umrl

Vichy, 4. novembra, t. Havas. Bivši predsednik španske republike Manuel Azana je umrl v Montaubanu v Franciji. Bil je star 60 let.

Vojna v Sredozemlju

(Nadaljevanje s 1. strani)

nih vsega 6 italijanskih letal, med tem ko so Grki izgubili le dve letali.

Ameriška poročila o bojih pri Florini in Janini

Atene, 4. nov. t. Associated Press. Grška poročila trdijo, da so grške čete, ki se pri Korči nahajajo na albanskem ozemlju, zavzele **Biglihte** in da je bila Korča spet bombardirana. Grški četniki, ki jih vodi znani četnik Varda, so po grških navedbah prišli v zaledje italijanske skupine, ki poskuša prodreti do **Janine** in motijo zveze te armade z zaledjem Po grških navedbah šteje italijanska armada, ki prodira proti Janini, 30.000 mož.

V Atenah poročajo nadalje, da so Grki s protisunkom odbili napad kolone 20 italijanskih tankov, od katerih jih je bilo zbitih 9, ostali pa so se rešili. Grki nimajo protitankovskih topov. Tanke so napadli s strojnicami. Toda ta poročila v vojaških krogih niso potrjena.

Bombardiranje Soluna, Krfa, Larise

Solun, 4. nov. Associated Press. V nedeljo so italijanska bombna letala priletela dvakrat nad **Solun**. Bombe so padle na neko bencinsko skladišče, kjer je izbruhnil požar. Zadeta je bila tudi neka manjša ladja v pristanišču. Na otoku **Krfu** so bile bombardirane utrdbe, toda grške oblasti ne objavljajo nobenih podatkov o kakšni škodi. V **Larisi** je železniška postaja popolnoma razbita in je zastal železniški promet, kar je nekoliko nerodno, ker je bilo v Larisi zbirališče grških rezervistov, od koder so odhajali na fronto. Železniška zveza med Solunom in Atenami je zaradi razbitja postaje v Larisi prekinjena.

Idome, 4. nov. m. Europa Press: Snoči okrog 22.30 se je slišalo močno streljanje z grškega ozemlja od Soluna sem. Topovsko streljanje je trajalo pol ure.

Danes je potoval skozi Djevdjelijo prvi solunski meščan, neki Romun, ki je pripovedoval o bombnem napadu na **Solun**. Preživel je bombne napade v četrtek, petek in soboto. V razgovoru je povedal, da prebivalstvo, ko so se prvič pojavili bombniki nad Solunom, ni vzelo vso stvar tragično in se ljudje niso poskrili v zaklonišča. Šele ko so pričele padati bombe in so se razlegale strašne detonacije, se je meščanov polotila panika. Čeprav je morala grške vojske v Solunu na višku, niso mogli zadržati prebivalstva, ki v množicah zapušča mesto in hiti v bližnje vasi. Bombe so povzročile veliko škodo. Tudi je bilo več mrtvih in precej ranjenih. V Solunu krožijo vesti, **da je napravil samomor grški topniški kapetan, ki je poveljeval protiletalski bateriji. Samomor je napravil zaradi neuspeha njegove baterije proti italijanskim bombnim napadom na Solun.** Preskrba prebivalstva z življenjskimi potrebščinami se je zelo poslabšala. Meso jedo v Solunu le v četrtkih in ob nedeljah. Kruha je dosti, mleka primanjkuje. Prebivalstvo se v glavnem hrani z ribami. Tramvajske proge so bile poškodovane že pri prvem napadu. Zdaj so popravljene in cestni promet se vrši v omejenem obsegu. Solunske ulice so sedaj povečini prazne. Vsako zbiranje in sestajanje množic je ponoči najstrožje prepovedano. Prebivalstvo v naglici nakupi hrano in hiti v svoja stanovanja. Najbolj poškodovana pa je bila palača glavne pošte v bližini hotela »Mediteran«. Romunski potnik je potrdil, da je jugoslovanska svobodna cona nepoškodovana, in poudaril, da je to najvažnejši del Soluna. Cenzura v Solunu je zelo stroga. Poostrilo se je nadzorstvo nad tujci. Banke in trgovine so še zmerom odprte. Romun je omenil, da mu je narodna banka kot Romunu izplačala od 55.000 drahem, ki jih je imel vloženih, takoj 33.000 drahem.

Sneg v Albaniji

Newyork, 4. nov. b. Ameriški poročevalci z albansko-grške meje javljajo, da je pričel padati gost sneg, ki silno ovira vojne operacije.

Pomorska bitka pri Krfu?

Atene, 4. nov. b. S Krfa prihajajo sporočila, da se je v pretekli noči zahodno od otoka Krfa razvila pomorska bitka, katere izid še ni znan.

Ameriška poročila

Atene, 4. nov. b. »United Press« poroča, da je na področju **Florine** prišlo včeraj do izredno težkih borb, kjer so italijanske čete skušale z večkratnimi napadi zavzeti prehode na grško-albanski meji, ki so jih v nedavnih borbah izgubili. Grki so povsod zadržali svoje postojanke razen na enem mestu. Od včeraj popoldne naprej bruhajo težki topovi ogenj na grške položaje. V borbah na področju **Janine** so italijanske čete v bližini obale nekoliko napredovale. Druga italijanska kolona, ki napreduje proti Janini, je bila zavrnjena z obeh bokov od grških strojniških oddelkov. V tem odseku se sedaj vodi močna topniška borba in topovi že celih šest ur bruhajo močan ogenj na sovražnika. Zaradi tega sklepajo, da bodo Italijani v kratkem zasedli Janino. Italijanske kakor grške letalske sile so zelo delovne. Eni in drugi razbijajo četne transporte in bombardirajo položaje nasprotnika. Od letalskih napadov so močno trpeli Solun, Krf in Janina. Najhujši napad pa so izvedli Grki v področju Korice.

Letalski napad na Napoli

London, 4. nov. t. Reuter. Letalsko ministrstvo poroča, da so angleški bombniki ponoči kljub slabim vremenskim prilikam spet bombardirali Napoli, kjer so vrgli eksplozivne in zažigalne bombe na pristaniške naprave, tovarne in skladišča. Nastali so veliki požari.

Rim, 4. nov. AA. Stefani. Listi prinašajo imena žrtev letalskega napada, izvršenega preteklo noč na Napoli. Ubit je neki starec, ranjeni so pa trije civilisti, med njimi neka starka.

Srečanje v Postojni...

Rim, 4. novembra. AA. Stefani: Iz pooblaščeni krogov se je zvedelo, da se bo drevi ob 18.30 odpeljal na Grško grški poslanik z osebjem grškega poslaništva in vseh grških konzulatov. Vlak se bo ustavil v **Postojni**, da počaka vlak, s katerim se peljejo v Italijo italijanski diplomati iz Aten, ki zapuščajo grška tla. Že nekaj dni ni glasov o italijanskem atenskem poslaniku, vendar mislijo, da bo, ko prispe vlak iz Rima v Postojno, privozil tudi vlak z italijanskim osebjem na grško-jugoslovanska mejo in da se bo vožnja nadaljevala brez zamude.

Angleško-nemški boji

Nad Anglijo

Nemška poročila

Berlin, 3. nov. AA. DNB. Vrhovno poveljstvo poroča:

Čeprav so bile vremenske prilike zelo neugodne, zlasti pa ponoči, ko so bili napadi in vzleti zelo težki zaradi vetra, dežja in nalivov, kakor tudi zaradi zelo nizkih oblakov in ledu, ki se je delal na vseh delih letal, je nemško letalstvo nadaljevalo z napadi na London v noči med 2. in 3. novembrom. Letala so zlasti bombardirala centrale in urade za preskrbovanje. Prav tako so težki bombniki izvršili napade na več letališč, kjer je bilo uničenih več hangarjev in vojašnic. Drugi napadi so veljali pristaniškim in industrijskim napravam. Neka tovarna za izdelovanje vojnega materiala v Bromwichu je bila težko poškodovana od direktnega zadetka bombe najtežjega kalibra. Na vzhodni angleški obali je nemško letalo potopilo neko angleško šesttisočtonsko trg. ladjo. To je bila dvajseta trgovska ladja, ki jo je potopil komandant imenovane eskadrile generalštabni major Harlinghausen. Tako znaša skupna tonaža brodovja, ki ga je bila potopila njegova eskadrila, čez 100.000 ton. Sovražna letala so letela samo nad nekaterimi nemškimi mesti. Poskusi posameznih sovražnih letal, da bi pred jutrom napadla zahodno obalo severne Francije, so bili preprečeni že nad Kanalom. To nalogo je opravilo protiletalsko topništvo.

Ob tej priliki sta bili sestreljeni dve sovražni letali. Drugi dve letali je sovražnik izgubil v letalskih bitkah nad Londonom. Nad Londonom in v nočnih poletih je bilo včeraj izgubljenih sedem nemških letal.

Berlin, 4. nov. AA. DNB. Nemško vrhovno poveljstvo poroča:

Podmornica, ki ji poveljuje kapitan Kretschmer, je potopila dve angleški podmornici, in sicer *»Lavrentic«* (1872 ton) in *»Patroclus«* (1314 ton). Potopila je tudi oboroženo trgovsko ladjo *»Casandro«* (5376 ton). Tako je kapitan Kretschmer potopil doslej 217.918 ton sovražnikovega brodovja in je drugi podmorniški poveljnik, ki je doslej potopil več kakor 200.000 ton.

Neugodno vreme ni branilo nemškim letalom, da ne bi nadaljevala svojih napadov na London in druge vojaške cilje na Angleškem in Škotskem. Napadi so se nadaljevali, čeprav v manjšem obsegu. Napadli smo neko tovorno postajo v severnem delu Londona in razdejali poslopja in skladišča. Nemška letala so pri tej priložnosti prisilila s svojimi strojnicami več sovražnikovih protiletalskih baterij, da so umolknile. Uspešno smo napadli tudi več letališč. Tako je letališče v **Stratishallu** v plamenih, na letališču v **Watishamu** so pa porušene lope in uničena letala. Bombardirali smo vojaške cilje na Škotskem in letališča.

Nedaleč od irske obale in ob vzhodni irski obali so letala napadla konvoje in posamezne ladje ter nevarno zadela neko trgovinsko ladjo za 19.000 ton. Pri Kinersdu smo zadeli neki rušilec, neki motorni obrežni čoln, neko trgovinsko ladjo in neko tovorno ladjo.

Angleška letala so izvršila posamične polete nad Nizozemsko in severno Nemčijo. Na Nizozemskem so porušila dve poslopji; dve osebi sta mrtvi, dve pa ranjeni. V Nemčiji so bombe priletele samo na tri kraje, niso pa napravile škode.

Zbili smo tri angleška letala, dve nemški letali pa se nista vrnili.

Razen že objavljenega napada nemških letal na neki angleški konvoj v bližini škotske obale so nemška letala napadla še drugi angleški konvoj v severnem delu Severnega morja. Ena izmed bomb je zadela neko britansko ladjo. Bomba je eksplodirala in zanetila požar.

Angleška poročila že 24 ur sorazmerno mirno

London, 4. nov. t. Reuter. Letalsko ministrstvo sporoča: Ponoči je le majhno število nemških letal priletelo nad Anglijo. Bombe so bile vržene na nekatera mesta v severni Angliji in na Škotskem. V prvih jutranjih urah so Nemci napad ponovili in je bilo nekaj hiš porušenih. V Londonu pa včeraj podnevi in ponoči ni bilo nobenega letalskega alarma. Slabo vreme je vladalo nad vso Anglijo in nad Rokavskim prelivom. Le popoldne je priletelo nad London eno samo letalo, ki se je spustilo nizko in s strojnico streljalo na ljudi na ulici. Nato je vrglo bombe in odletelo. Sestreljeno je bilo eno nemško letalo. Angleži so izgubili eno letalo.

Tudi današnji dan (ponedeljek) je bil zelo miren. Le redka nemška letala so priletela čez Rokav ter so bile vržene le nekatere posamezne bombe pred London in v srednji Angliji. Škode je malo, žrtev prav tako malo.

Vojna na morju

London, 4. nov. t. Reuter. Admiraliteta poroča: Nemško poročilo o potopitvi dveh podmornic ni točno. »Laurentic« in »Patroclus« nista bili podmornici, marveč oboroženi trgovski pomožni križarki. Obe sta bili potopljeni od sovražnih dejanj.

London, 4. nov. t. Admiraliteta sporoča: Lahke angleške pomorske edinice so uničile dve italijanski podmornici. Eno so pomagala vloviti tudi angleška bombna letala.

Berlin, 4. nov. t. Stefani: Nemški strmoglavni bombnik je kakšnih 100 km od irske obale z bombo zadel angleški prekooceanski parnik »Windsor Castle«, ki je dal znake, da je zadet in se je tudi ustavil. O nadaljnji usodi ladje zaenkrat ni nič znano.

Izjava ministra Bevina

London, 4. nov. t. Reuter. Delovni minister **Bevin** je imel v Rugbyju govor, v katerem je izjavil, da je Angliji treba še šest mesecev tako vztrajnega industrijskega dela, kot je v teku sedaj, pa bo nadkrilila Nemčijo tako v letalstvu kakor v topništvu, nakar bo nasprotnik takoj uvidel, da je vsaka nadaljnja borba brezpredmetna in bo nastopila nova dolga doba ustvarjajočega miru.

Napadi na Nemčijo

London, 4. nov. t. Reuter: Letalsko ministrstvo poroča: Ponoči so vladale slabe vremenske razmere, toda kljub temu so angleški bombniki izvedli obsežne bombne napade na nemško vojno pristanišče v Kielu, kjer so povzročili eksplozije in požare. Valovi naših bombnikov so se vrstili poldrugo uro. Vsa angleška letala so se vrnila na vzletišče.

Danes podnevi pa so letala angleške obalne obrambe napadla pristanišče Flushing (Vliessingen) ter letališče v Soesterberg, kjer so povsodi zadela cilje. Dvoje letal se s tega poleta ni vrnilo.

Dr. Rudolf Božič
izvršuje
splošno zdravniško prakso
v Celju
Kralja Petra c. 31/II.

Afriško bojišče

Kairo, 4. nov. t. Reuter. Uradno poročilo angleškega vojnega poveljstva govori o obsežnem delovanju angleškega letalstva na vsem italijansko-grškem področju ter nad italijanskim ozemljem v Afriki. Pri letalski bitki nad Marsa Matruhom, ki je bila zadnji četrtek, so Italijani izgubili 8 letal. Angleži so izgubili dvoje letal, 1 pilot pa je bil rešen. Na sudansko-abesinski meji je večje delovanje angleških motoriziranih enot proti Kassali. Po drugih bojiščih ni nič novega.

Angleške navedbe o izgubah italijanskih podmornic

London, 4 nov. t. Reuter. Admiraliteta poroča, da je bilo od vstopa Italije v vojno do pretekle sobote potopljenih že 29 italijanskih podmornic. Ena podmornica, ki so jo preganjala angleška letala in rušilci, se je zatekla v špansko pristanišče Tanger.

Eden pri armadi v Egiptu

Kairo, 4. nov. AA. Reuter. Angleški vojni minister Eden se je vrnil v Kairo s svojega nadzorstvenega potovanja po vseh bojiščih Srednjega Vzhoda. Eden je že obiskal Palestino, Transjordanijo, Zahodno puščavo, Kartum, Port Sudan in Dzedaf. Povsod se je posvetoval s svojimi poveljniki o bodočih načrtih in o stanju vseh vrst orožja. Ugotovil je, da so povsod prispele pravočasno vse okrepitve.

V Berlinu zanikajo mirovne ponudbe Franciji

Berlin, 4. novembra. AA. DNB: Glede na glasove, ki so se spet razširili v tujem tisku o dozdevnih mirovnih predlogih držav osi, so danes izjavili v zunanjem ministrstvu zastopnikom tiska,

da sploh ni treba posebej omeniti, »da Nemčija in Italija spričo sedanjega zunanjepolitičnega in vojaškega položaja nimata vzroka ponujati sovražniku mir.«

Petain Rooseveltu

Washington, 4. nov. t. Associated Press. Vladar Francije maršal Petain je odgovoril Rooseveltu na vprašanje glede položaja francoskih kolonialnih posesti, ki ležijo v območju obeh Amerik, za primer, da bi Francija sklenila mir z velesilama osišča. Petainov odgovor je danes francoski poslanik v Washingtonu Haye izročil predsedniku Rooseveltu. Pri svojem odhodu iz Bele hiše so poslanika oblegali časnikarji, toda Haye ni hotel dati nobenih pojasnil o vsebini Petainovega pisma.

Sestanek Ribbentrop—Ciano—Papen v Nemčiji

Curih, 4. nov. b. Iz Rima poročajo, da ni mogoče ugotoviti, kje se danes nahaja grof Ciano. Nekateri trdijo, da je grof Ciano na lovu skupno z nemškim zunanjim ministrom von Ribbentropom in nemškim poslanikom Papenom v Turčiji. V Berlinu nočejo dati nobenih izjav o tem sestanku, čeprav govorice o njem krožijo tudi v Berlinu.

Stališče Turčije

Carigrad, 4. nov. m. Turški politični krogi popolnoma mirno presojajo novi položaj. Turško časopisje je še vedno pod vtisom zadnjega govora predsednika turške republike Izmeta Inenija. Carigrajski »Tan« med drugim poudarja, da se Nemčija trudi, da bi Turčija obdržala svoje dosedanje stališče. Isto željo ima tudi Italija. Kar se tiče zadržanja Turčije nasproti Grčiji, »Tan« znova poudarja, da Turčija nima nobene obveze za neposredno pomoč Grčiji, kakor tudi, da Grčija te pomoči niti ni zahtevala. Stališče Turčije kot nevoskujoče se države je treba razumeti kot stvarno pomoč vsem zaveznikom zaradi vzdržavanja »statusa quo«.

Podoficirski čini v rdeči armadi

Moskva, 4. novembra. AA. Tass: Maršal Timošenko, ljudski komisar za vojsko, je odredil, da se v sovjetsko vojsko uvedejo podoficirski čini. Uvedejo se: kaplar, podnarednik, narednik, narednik-vodnik in višji narednik. V svojem dnevnem povelju pravi maršal Timošenko, da ima uvedba podoficirskih činov v sovjetski vojski ta namen, da bi se okrepila disciplina, odgovornost predpostavljenih in njihova avtoriteta.

39.000 mrtvih od nesreč v Ameriki

Washington, 3. novembra. AA. DNB. Objavljeno je bilo letno poročilo ameriškega Rdečega križa, ki pravi, da je našlo v Združenih državah leta 1939 smrt pri raznih nesrečah 39.000 oseb. Od teh jih odpade 32.600 na avtomobilske nesreče. Ob priliki teh nesreč je bilo ranjenih 8.5 milijona ljudi.

Drobne novice

Dunaj, 4. nov. m Transcontinental Press. Profesor ljubljanske univerze dr. Milan Vidmar bo imel 5. novembra predavanje o transformatorjih v elektrotehniki. Za predavanje dr. Vidmarja, ki velja kot mednarodna avtoriteta na tem polju, vlada veliko zanimanje. Dr. Vidmar je gost dunajske visoke šole.

Rim, 4. nov. AA. Stefani: Na vabilo poveljnika Železne garde se odpelje drevi okoli 100 članov fašistične mladine v Romunijo.

Teheran, 4. nov. AA. DNB: Iranski šah je vzel na znanje ostavko Alama in poveril predsedniku vlade resor zunanjega ministrstva.

Madrid, 4. nov. AA. DNB: Včeraj se je iztiril brzi vlak, ki je vozil iz Santiaga de Compostele. Nesreča se je pripetila med postajama Esclasitud in Padron. Nekaj oseb je lažje ranjenih. Škoda še ni precenjena.

Sofija, 4. nov. m. Transcontinental Press. Včeraj je v Sofiji umrl v 80. letu starosti Todor Jančev, ki je leta 1890 ustanovil prvo zadrugo v državi.

Budimpešta, 4. nov. m. Transcontinental Press. Na podlagi sklepa ministrskega sveta bo v Karpatski Ukrajini ustanovljena kmetijska zbornica.

Budimpešta, 4. nov. m. Transcontinental Press. Pri včerajšnjih tekmah se je smrtno ponesrečil znani jahalec grof Herberstein, ki je pri raznih konjskih dirkah odnesel 99 zmag.

Tanger bo sprožil spor med Anglijo in Spanijo?

London, 4. nov. t. Reuter: V Tanger je prišel polkovnik Just, ki je v svoji izjavi povedal, da prihaja poslan od španske vlade, da prevzame vojaško in civilno upravo Tangerja in k mestu pripadajočega zaledja.

V Londonu so to novico sprejeli z začudenjem, kajti Tanger še ni španska last, marveč je pod upravo mednarodnega odbora, v katerem se nahaja tudi Anglija. Španske čete so sicer dne 14. junija Tanger zasedle, češ, da hočejo vzdrževati mir in red, k čemer pa ni rečeno, da so hotele kršiti pravni značaj Tangerja. — V Tanger je priplula tudi italijanska podmornica, ki mora po preteku 24 ur, kakor to določajo nevtralnostni zakoni, spet odpluti, ali pa jo morajo Španci razorožiti. Angleška vlada novo nastali položaj v Tangerju zelo pozorno zasleduje in bo, kakor hitro bo imela vse potrebne podatke o nalogi polkovnika Justa ter o italijanski podmornici, storila korake, ki se ji zdijo potrebni.

Italijanski zemljevid k italijansko-grškim bojem. Po dosedanjih poročilih so Italijani najdalje prodrli ob obali in sicer v glavnem do reke Kalama»

Gospodarstvo

Industrializacija naše države je potrebna

Znana, dobro urejevana nemška revija »Die Deutsche Volkswirtschaft«, ki izhaja v Berlinu, je posvetila svojo tretjo oktobrsko številko problemom nove Evrope. V številki so priobčeni prispevki nemškega gospodarskega ministra dr. Funka, italijanskega ministra za trgovino in valute Rafaela Riccardija, našega ministra trgovine in industrije **dr. Ivana Andresa**, bolgarskega trgovinskega ministra Zagorova in slovaškega gospodarskega ministra Geze Mejdrickega.

Za nas je posebno važen članek našega ministra za trgovino, ki govori uvodno o razvoju trgovinskih odnošajev med našo državo in Nemčijo od 1934 do 1940, nato pa polaga posebno važnost na potrebo nadaljnega industrijskega razvoja Jugoslavije. Jugoslavija, pravi, je pretežno kmetijska država z malo kmetsko posestvijo. Skoraj ena tretjina vseh kmetijskih obratov odpade na majhne obrate z 2 in pod 2 ha zemlje. Veleposest nima po svojem številu niti po površini (kar se tiče poljedelstva) nobene posebne vloge. Naselitvene možnosti so na zemlji, pridobljeni po melioracijah, odvodnavanju in namakanju, razdelitvi državnih posestev itd. omejene. Prav tako so dane meje intenziviranju kmetijske produkcije, ki je do gotove meje možna in zaželena, te meje so delno naravnega, delno gospodarskega značaja. Do 75% na deželi živečega prebivalstva ima velik naravni prirastek, ki vedno težje in manj dobiva kruha v kmetijstvu. Problem kmetijske prenaseljenosti počiva z vso težo na narodnem telesu. Računajoč na ploskovne enote kmetijsko porabne površine je Jugoslavija po številu ljudi, zaposlenih v kmetijstvu, bolj obljudena kot Nemčija ali nekatere druge evropske države. Rešitev tega problema zaposlitve presežka kmetijskega prebivalstva je pod temi razmerami iskati le v nadaljnji industrializaciji države, ki bi temeljila na organski bazi na osnovi domačih surovin. Pravimo nadaljnje industrializacije, ker je ta problem za Jugoslavijo dvojne narave. Gre namreč predvsem za to, da se obdrži industrija, ki je zgrajena na zdravi podlagi domačega pridobivanja surovin (to je vsa jugoslovanska industrija z malimi, nevažnimi izjemami), pa za to, da se razvija nadalje, kolikor to zahteva notranji trg. Na drugi strani pa gre za ustanovitev novih industrijskih panog, za katere so dane naravne podlage in ki bi izkoristile zemeljske zaklade in energijske vire v državi v korist ljudstva. Važnost tega problema kmetijske prenaseljenosti in potrebo rešitve s pametno industrijalizacijo je uvidel tudi nemški gospodarski minister dr. Funk, ki je na zadnjem velesejmu poudaril, da Nemčija jugovzhodnih držav ne smatra samo za dobavitelje surovin. Nemčija ne bo ovirala jugovzhodnih držav pri izgraditvi potrebnih in primernih industrijskih panog in pri trgovanju z drugimi državami. Zato jugoslovansko gospodarstvo z zaupanjem na osnovi teh zagotovil pričakuje, da se bo nadaljevalo njegovo sodelovanje pri novi organizaciji evropskega gospodarstva, katero je napovedala in vodi Nemčija. Pričakuje, da bodo njeni navedeni gospodarski problemi, ki so v zvezi z nacionalnim ciljem, našli polno upoštevanje in razumevanje.

Zveza avtobusnih podjetij kraljevine Jugoslavije

Maribor, 4. novembra.

V nedeljski številki »Slovenca« smo že poročali, da je bila v soboto v Mariboru seja upravnega odbora Zveze avtobusnih podjetij kraljevine Jugoslavije, ki se je vršila v mestni posvetovalnici pod predsedstvom bivšega bana in senatorja Mihaloviča.

Na seji so bili sprejeti naslednji sklepi: 1. Plenarna seja zveze zahteva od ministra za trgovino in industrijo, da na vsak način umakne navodila, ki so bila izdana k naredbi št. 4 o omejitvi prometa, ki nekatera zelo dobra določila naredbe povsem onemogoča. 2. Zveza predlaga ministrstvu za trgovino in obrt, da v vseh vprašanjih motoriziranega prometa obvezno zasliši prometne sekcije turističnih odborov pri posameznih banovinah. 3. Zveza predlaga banski oblasti banovine Hrvatske, da osnuje posvetovalni odbor za avtobusni promet in to pri oddelku za trgovino, obrt in industrijo. Namen tega posvetovalnega odbora bi bil, da bi se s posvetovalnim odborom pri ministrstvu trgovine, obrti in industrije moglo doseči enake rešitve avtobusnega prometa za vso državo. 4. Zveza se odloči, da v smislu sklepov lanske plenarne seje v Belgradu v najkrajšem času izdela konkretne predloge za reorganizacijo avtobusnega prometa. Pri tem pa je treba upoštevati, da so naš avtobusni promet ustvarjali in vodili naši mali in narodno zavedni ljudje in da se zaradi tega ne sme dopustiti, da bi se reforme izvajale brez njihove vednosti in brez njihovega sodelovanja. 5. Zveza zahteva, da se pri oskrbi z gumami prvenstveno vodi računa o javnem prometu in da se pri razdelitvi gum zasliši banovinske organizacije avtobusnih podjetnikov, da bi se tako razdelitev izvršila pravično.

Stanje Narodne banke

Izkaz Narodne banke za 31. oktober kaže naslednje glavne postavke (vse v milij. din, v oklepajih razlika v primeri z izkazom za 22. oktober):

Aktiva: zlato v blagajnah po stabilizacijski vrednosti 2.104.3 (16.3), zlato v inozemstvu 380.25 (50.1), skupno zlato 2.484.6 (66.3), devize izven podlage 471.9 (—94.8), kovani denar 182.2 (—12.9), posojila: menična 1.509.56 (35.85), lombardna 182.1 (10.1), skupno posojila 1.691.7 (45.96), vrednostni papirji 323.7 (35.0), eskont bonov državne obrambe 5.907.0 (340.0), razna aktiva 1 904.57 (37.8).

Pasiva: bankovci v obtoku 12.924.3 (439.5), drž. terjatve 16.15 (—33.46), žirovni računi 1.395.5 (—18.6), razni računi 1.404.3 (25.85), skupno obveznosti po vidu 2.816.0 (—25.2), razna pasiva 340.25 (5.3).

Obtok bankovcev in obveznosti po vidu 15.740.3 (414.3), skupna zlata rezerva po stvarni vrednosti 3.975.3 (106.1), od tega samo zlato v blagajnah po stvarni vrednosti 3.366.9 (25.9) milij. din, skupno kritje 25.25 (v prejšnjem izkazu 25.24)%, od tega samo z zlatom v blagajnah po stvarni vrednosti 21.39 (21.79)%.

Izkaz kaže, da je banka del svojega deviznega zaklada pretvorila v zlato. Povečala pa je svoja izposojila zasebnemu gospodarstvu, v še večji meri pa državi. Zaradi tega je tudi obtok bankovcev in kovancev znatno narastel, za skupno 452.4 milij. dinarjev. Naložbe na žirovnih računih so se le malo zmanjšale.

Uradi za oskrbovanje z živili

Nedeljski zagrebški »Obzor« prinaša uvodni članek o gospodarskih pripravah vlade in med drugim omenja tudi, da je bila v svrho podpiranja meščanskega življa, ker ni mogoče misliti na zvišanje uradniških plač, izbrana druga pot, namreč ustanovitev urada za preskrbovanje državljanov z najvažnejšimi življenjskimi potrebščinami. Načrt za to uredbo se že izgotavlja. Dejansko ne bi bil to en sam urad, temveč mnogo uradov, ki bi bili stvarno neke vrste konzumnih skupnosti na zadružni osnovi in bi se taki uradi osnovali pri vseh občinah in v sestavu vseh gospodarskih podjetij v državi (državnih, samoupravnih in zasebnih), pri katerih je zaposleno več kot 30 oseb. Vsako tako podjetje bi moralo osnovati konzumno zajednico in se brigati za to, da v redu funkcionira. Podjetja in občine bodo dala potrebna denarna sredstva, našla pa bodo tudi prostore in strokovno osebje za vodstvo teh organizacij, ki bodo najvažnejše življenjske potrebščine dobivale od ravnateljstva za prehrano po določeni minimalni ceni. Poslovanje bo podvrženo kontroli ravnateljstva za prehrano in občnih upravnih oblastev I. stopnje. Podjetja, katerih člani so že zadružniki konzumnih zadrug, katere preskrbuje ravnateljstvo za prehrano, bodo lahko oproščena obveznega osnovanja teh konzumnih zajednic.

Iz tega je razvidno, da se zopet obnavljajo nedavni načrti ustanavljanja konzumnih zadrug v vseh podjetjih, kar je bilo svoječasno že demantirano.

Klic iz Dolenjskih goric

Tudi dolenjske vinograde, od Sv. Križa do Št. Jerneja, pa okrog Bučke, Rake in Št. Ruperta, »pušelca Dolenskec«, je zagrnila narava z motno kopreno, kot da se sramuje, da je letos tako skoparila s svojimi dobrotami. In v resnici, saj je nesreča za nesrečo prihajala nad našega ubogega vinogradnika. Že neobičajno ostra zima, ki se je zavlekla daleč tja v pomlad, je pritisnila vsemu poljedelskemu žitju pečat zakasnelega vzbrstenja. Tiho je gojil naš oratar nado v svojem srcu, da bo vsaj poletje lepo in sončno, da bo zato narava sama pospešila razvoj rasti, kar v pomladi zaradi predolgo ležečega snega ni mogla. A tudi tu je bil opeharjen! Prišla je toča, prišlo je deževje. Od toče ranjeni listi so postali zelo občutljivi in tako je imela peronospora, tuberkuloza vinske trte, lahko delo. Med jagode pa se je naselila plesnoba. Z roko v roki sta nadaljevali ti dve razdiralki: plesnivec in peronospora svoje uničevalno delo. Skoro vse žlahtno vinsko namizno grozdje je bilo uničeno, tako da dosega povprečno le 10% količine lanskega pridelka. Še celo sloveča Gadova peč ni izvzeta. In kaj pomeni to za vinorodne kraje krškega okraja, ve le tisti, ki pozna gorice.

Radi teh izredno neugodnih atmosferskih razmer, ki so spremljale rast trte kot živi bič skozi vse leto, ni moglo grozdje niti v jeseni prav dozoreti. Zato so bili mnogi prisiljeni grozdje predčasno potrgati, tako da niti laški rizling, silvanec, kraljevina niso povsem dozoreli. Edino samorodnice kot n. pr. šmarnica in izabela, so pokazale svojo odpornost proti vremenskim neprilikam, dasi so tudi te pokazale le 40% običajne kvantitete.

Jasno je, da ne zaostaja vsled omenjenih nedostatkov le količina, ampak tudi kakovost. Takoj prvi mošti, ki so se v dragi ceni, a v majhni količini pojavili na trgu, so pokazali vse slabe posledice deževne dobe, v kateri je grozdje rastlo in dozorevalo. Ob podrobni analizi so strokovnjaki ugotovili, da imajo mošti, poleg zmanjšane množine sladkorja — do 15%, a lansko leto do 23% — tudi mnogo kisline. S samim slajenjem je zato nemogoče doseči dobro pitno vino, kajti z dodatkom sladkorja se poveča samo odstotek alkohola, dočim ostane kislina vsled poznanega kemičnega procesa neizpremenjena. Zato je treba odpomoči tudi tej kvari. Poleg običajnega postopanja (razredčitev!) za odvzetje odvišne količine kisline, priporoča okr. načelstvo potom svojih kmetijskih referentov, da naj vinogradniki dodajo na vsakih 100 litrov vinskega mošta 133 gr kemično čistega kalcijevega karbonata (dobi se v vsaki lekarni). Po izvedbi obeh postopkov: slajenje in odvzetje kisline, bo šele možno doseči boljšo kvaliteto vina.

A kaj je z breztrošarinskim sladkorjem? Bliža se sv. Martin — praznik krščenja mošta v vino, a sladkorja za slajenje ni. Upravičeno smo pričakovali vinogradniki od oblasti, da jim bo šla vsaj v tem pogledu na roko, a nič. Zdavnaj je bila že izdana uredba o sladkorju za slajenje vina, zdavnaj že počivajo kolkovane prošnje zainteresiranih vinogradnikov po miznicah raznih uradov, a sladkorja ni.

Posestne izpremembe v Ljubljani in okolici

Po splošnem pregledu v zemljiški knjigi je opažati, da so že nekaj dni izostali formalno predlogi za dejanski prenos lastninske pravice na razne kupce, kajti strožja kontrola nad kupnimi pogodbami je zaenkrat v zemljiški knjigi napravila težave, ki bodo čez nekaj časa premagane. V oktobru je zemljiška knjiga zaznamovala 86 kupnih pogodb za kupno vrednost 4,824.000 din, nasprotno je september imel 101 kupno pogodbo za vrednost 5,485.260 din. Zadnji čas so se špekulacije s hišami, vilami, stavbnimi in drugimi zemljiškimi parcelami zelo požvile in so se cene parcelam znatno dvignile. V 14 dneh je bilo na merodajnih mestih prijavljenih do 45 kupnih pogodb za prav čedne kupnine. Prenos lastnine na podlagi teh pogodb pa bo izvršen šele čez nekaj mesecev. Drugače so bile v oktobru zanamovane še naslednje večje kupne pogodbe:

Loboda Fran, posestnik v Gradovljah št. 10 je prodal Franu Jakošinu, posestniku v Zgornjem Kašlju gozdno parcelo št. 2145-2 k. o. Kašelj v izmeri 5 oralov za 20.000 din.

Kraljič Leopold, posestnik v Spodnjih Pirničah št. 23 je prodal Ivanu Premku, posestniku in trgovskemu zastopniku v Ljubljani, Tržaška cesta št. 27 parcelo št. 315 gozd k. o. Spodnje Pirniče v izmeri 1.156 kv. metrov in parcelo št. 316 njiva iste k. o. v izmeri 2.003 kv. metrov za 70.000 din.

Jarc Janez, posestnik v Podpeči je prodal Nadi Kobijevi, industrijalki in posestnici na Jezeru št. 50 zemljišče vl. št. 1341 k. o. Brezovica in več parcel v k. o. Jezero za 28.000 din.

*

Uvoz jute iz Turčije. Iz Belgrada poročajo, da je tja prispela ponudba Turčije za dobavo večje količine jute in sicer na osnovi kompenzacije. V ta namen bi dobavili Turčiji večje količine konoplje in izdelkov.

Likvidacija. Marjan, pomorsko industrijsko in tehnično podjetje d. d. v Splitu, sklicuje izredni občni zbor delničarjev za 24. november, na katerem bodo delničarji razpravljali o poslovanju od začetka leta 1938 do 23. marca 1940, nato za dobo do 14. avgusta in končno za dobo od 1. septembra do 24. novembra 1940. Na dnevnem redu je tudi predlog o likvidaciji družbe.

Teleoptik d. d., Belgrad. V upravni odbor so bili poleg prejšnjih članov dr. Ante Nikoliča in Rudolfa Farkaša izvoljeni še ing. Rad. Arsenijević, ga. Gordana Bajloni, J. Mansfield, J. S. Jamer in A. Pis. Namesto slednjih dveh, ki sta nedavno izstopila, sta bila izvoljena G. D. Baker in H. P. Walser, oba iz New Yorka.

Razlastitev judovskih zemljiških posestnikov na Slovaškem. Na Slovaškem je v teku odsvojitev judovske zemljiške posesti. Državni zemljiški urad priobča sezname tistih zemljišč, za katere se morejo potegovati arijski interesenti. Urad se posebno prepriča, če bodo interesenti dodeljeno zemljo obdelovali in na njej gospodarili. S tem hočejo zagotoviti, da pride zemlja v roke pravih kmetov.

»Slovenčev koledar« bo tudi za poslovne ljudi!

Za doplačilo 6 dinarjev lahko vsak dobi »Slovenčev koledar« z dodatkom za poslovne zapiske.

K vsakemu mesecu bosta namreč še dodana 2 lista, razdeljena na posamezne dneve in primerno črtana, tako da bo ta del zlasti pripraven za zapiske, ki si jih za svoje obravnave morajo delati **odvetniki, notarji, denarni zavodi, vodje raznih drugih podjetij — sploh poslovni ljudje.**

Prepričani smo, da bomo s tem še posebno ustregli našemu poslovnemu svetu, ki mu je takega koledarja manjkalo.

Prosimo za čimprejšnja naročila koledarja s poslovnim delom!

Borze

Dne 4. novembra.

Denar

Ameriški dolar 55.—

Nemška marka 14.70—14.90

Devizni promet je znašal na zagrebški borzi 7,686.841 din, na belgrajski 265.000 drahem, 21.503 marke po starem tečaju, 558.000 mark po novem tečaju, 2923 dolarjev in 203.384 švic. frankov. — V efektih je bilo prometa na belgrajski borzi 270.000 dinarjev.

Ljubljana — uradni tečaji:

London 1 funt	175.66— 178.86
Newyork 100 dolarjev	4425.00—4485.00
Ženeva 100 frankov	1028.64—1038.64

Ljubljana — svobodno tržišče:

London 1 funt	217.25— 220.45
Newyork 100 dolarjev	5480.00—5520.00
Ženeva 100 frankov	1271.10—1281.10

Ljubljana — zasebni kliring:

Berlin 100 mark	1772.00—1792.00

Belgrad — zasebni kliring:

Solun 100 drahem	42.65—43.35

Curih. Pariz 9.9375, London 17.15, Newyork 431, Milan 21.70, Madrid 40, Berlin 172.50 (reg. marke 51.25, trg. marke 29.12).

Vrednostni papirji

Vojna škoda:

v Ljubljani 442 —445
v Zagrebu 443 denar
v Belgradu 444.50—445.50

Ljubljana. Drž. papirji: 7% invest. posojilo 99 do 101, agrarji 58—60, vojna škoda promptna 442 do 445, begluške obveznice 75—77, dalm. agrarji 70—71, 8% Blerovo posojilo 99—100, 7% Blerovo posojilo 92—95, 7% posojilo Drž. hip. banke 100 do 102, 7% stab. posojilo 95—97. — Delnice Narodna banka 6200—6500, Trboveljska 340—350, Kranjska industrijska družba 136 denar.

Zagreb. Drž. papirji: 7% invest. posojilo 99 denar, agrarji 52 denar, vojna škoda promptna 443 denar, begluške obveznice 77.50 blago, dalmatinski agrarji 71 blago, 6% šumske obveznice 70 blago, 4% severni agrarji 52.50—53.25, 8% Blerovo posojilo 99.50 denar, 7% Blerovo posojilo 94.50 denar, 7% posojilo Drž. hip. banke 102 denar, 7% stab. posojilo 96 denar. — Delnice: Narodna banka 6450 blago, Priv. agrarna banka 195 blago, Trboveljska 345—347.50 (347.50).

Belgrad. Drž. papirji: 7% invest. posojilo 99.50 do 100.50, agrarji 58 denar, vojna škoda promptna 444.50—445.50 (444.50), begluške obveznice 76.50 do 77, dalm. agrarji 69.50—70, 6% šumske obveznice 69.50—70, 4% severni agrarji 53—53.25, 8% Blerovo posojilo 99.75 denar (100), 7% Blerovo posojilo 93.50—94. — Delnice: Narodna banka 6500 denar (6500), Priv. agrarna banka 196 denar.

Žitni trg

Novi Sad. Oves bač., srem. 315—317. — Ječmen bač., srem. 337.50—340. — Koruza bač., novo sušena, pariteta Indjija 253—255, bač., novo sušena, pariteta Vršac 250—252. — Tendenca neizpremenjena. — Promet srednji.

Cene živine in kmetijskim pridelkom

Cene živine in kmetijskih pridelkov v litijskem okraju dne 28. oktobra t. l.: voli I. vrste din 10—11, II. vrste din 9, voli III. vrste din 8, telice I. vrste din 10, II. vrste din 9, telice II. vrste din 8, krave I. vrste din 9.50, krave II. vrste din 8, krave III. vrste din 7, teleta I. vrste din 11, teleta II. vrste din 9.50, prašiči pršutarji din 15.50 prašiči pršutarji din 13, za 1 kg žive teže. — Goveje meso I. vrste din 18, goveje meso II. vrste 16, goveje meso III. vrste din 14, svinjina din 20, goveje surove kože din 23, telečje din 26, svinjske din 4—8 za kilogram.

Organizacija industrije v Sovjetiji

Poljedelstvo je bilo v Sovjetiji organizirano v kolhozih in na ta način organizirano poljedelstvo sestavlja z industrijo temelj vsega gospodarstva in socialnega reda v Sovjetski Rusiji. Sovjetska ustava iz leta 1936 pravi, da socialistični gospodarski red in socialistična lastnina sredstev in strojev za proizvajanje uvajajo uvod v likvidacijo kapitalističnega reda in zasebne lastnine. Tako so vsa sovjetska podjetja prešla v državno lastnino in država je nato morala v zvezi s tem poskrbeti za pravilno razdelitev projzvodnje po državi, za sodelovanje med raznimi industrijami in za povečanje osebne delavnosti in pobude, kar pa se razvija še zelo počasi.

V letu 1932 je sovjetska vlada izvedbo te organizacije prepustila trem komisarijatom. Ustanovljeni so bili komisarijat za težko industrijo, za lahko industrijo in za turistično industrijo. V letih 1936—1937 so izločili obrambno industrijo in industrijo za mehanizacijo iz komisarijata za težko industrijo in sta tako nastala dva nova samostojna komisarijata in v istem času so povišali na stopnjo samostojnega komisarijata (ministrstva) »odbor za rezerve surovin«. Izvajanje raznih petletk je zelo vplivalo na ustanavljanje in preosnovanje raznih komisarijatov, ki so skrbeli za gospodarsko organizacijo Sovjetije in zato so v sredini preteklega leta zopet izdali več ukazov o delovanju komisarijatov in ima po teh ukazih Sovjetija naslednje komisarijate: komisarijat za lahko industrijo, komisarijat za tekstilno industrijo, komisarijat za letalsko industrijo, komisarijat za ladjedelnice, komisarijat za proizvodnjo streliva, komisarijat za oboroževanje, komisarijat za ribarstvo, komisarijat za mesno industrijo, komisarijat za prehrano, komisarijat za elektriko, komisarijat za kovinarstvo, komisarijat za neželezne kovine, komisarijat za kemijo in za surovine za zgradbe, komisarijat za mehanične naprave in sicer težke, srednje in splošne.

Na ta način, kakor so poročali ruski listi, je bila dosežena popolna decentralizacija vodilnih organov, ki naj vodijo sovjetsko gospodarstvo; izvedeno pa je bilo to brez ozira na to, če bi to moglo škodovati uspehu proizvodnje.

Glavni učinki take organizacije sovjetske industrije so se pokazali pri prebivalstvu in njegovi zaposlitvi. Statistike so kmalu pokazale naslednje: v letu 1929 je bilo v Sovjetiji delavstva 17.2%, toda v letu 1934 se je ta odstotek dvignil na 28.1, v letu 1937 pa je narastel na 34.7. Število plačanega delavstva je v letu 1932 znašalo 22 milijonov in je v letu 1936 poskočilo na 26 milijonov, v letu 1938 pa je bilo v Sovjetiji 27 milijonov delavcev, ki so prejemali mezde. V istem času se je začelo veliko preseljevanje kmečkega delavstva v mesta in razna industrijska in delavska središča. Po štetju z dne 17. januarja 1939 je bilo v Sovjetiji 55,909.908 mestnega prebivalstva (32.8%) proti 28.314.114 (17.9%) v letu 1926. Tako je število prebivalstva v Moskvi od dveh milijonov narastlo na 4 milijone, Ljeningrad od 1,700.000 na 3,200.00 in Kijev od 514.000 na 846.000.

Glavna industrija v zadnjih letih se je v Sovjetiji začela širiti zlasti v vzhodnih pokrajinah in ker je bila tam naseljenost razmeroma majhna, ležišča rud in surovin pa velika, se je moralo začeti veliko preseljevanje delovnih sil z vzhoda, kjer je bila naseljenost prevelika. Toda sovjetska propaganda v tem oziru ni mogla doseči kakih večjih uspehov in preseljevanje proti vzhodu se je začelo izvajati tudi s silo. Sovjetska vlada je dovolila komisarijatom, da lahko na vzhod po svoji uvidevnosti premeščajo inženerje, preddelavce in vso potrebno delovno silo, kakor se jim zdi to najbolj primerno. Delavec ali pa nameščenec, ki ne bi sledil temu ukazu in bi se mu izmikal, je proglašen za »dezerterja« in je kaznovan, kakor to določa zakon z dne 28. junija t. l.

Vkljub vsem tem odredbam pa je sovjetska proizvodnja še nizka. To je priznal Molotov sam v enem izmed svojih zadnjih govorov. Rekel je: »Mi smo v letu 1938 izdelali 15 milijonov ton železa, Anglija pa 7 milijonov ton. Sklepali bi torej lahko, da je naš položaj boljši od angleškega. Toda če to številko primerjamo s številom prebivalstva, vidimo, da je Anglija izdelala 145 kilogramov železa na prebivalca, mi pa smo pridelali 87 kg železa na osebo. Še en zgled: Anglija je v letu 1938 izdelala 10,800.000 ton jekla s približno 20 milijardami kilovatnih ur, toda Sovjetska Rusija je izdelala 18 milijonov ton jekla z 39 milijardami kilovatnih ur. Vpoštevati pa še moramo, da država z večjim številom prebivalstva rabi vseh teh kovin izredno mnogo tudi za lastno potrošnjo.«

Vsa ta vprašanja pa niso odvisna samo od tehnične organizacije, ampak so odvisna tudi od vsakega posameznika, to je od človeka kot osebe. Lastne odgovornosti pri vsem tem delu se mora zavedati prav tako tisti, ki vodi posamezno podjetje ali obrat, kakor tisti, ki je zaposlen pri delu in to bodisi pri najvažnejšem ali pa pri delu zmanjšane pomembnosti. V tem oziru pa se mora organizacija sovjetskega gospodarstva boriti z največjimi težavami. Omenimo samo, kako so v letih 1937—1938 morale vplivati na razvoj dela razna »čiščenja«. Tedaj je sam Kaganovič, voditelj raznih industrijskih komisarijatov, izjavil, da bo morala biti izvedena popolna preosnova od temeljev do vrha pri vseh vejah sovjetskega gospodarstva. Sam je napovedal, da je tedaj prevzelo na tisoče in tisoče novih moči vodilna mesta pri prometnih ustanovah in pri industriji za izdelovanje pogonskih sredstev. Ti tisoči so bili vsi novinci, ki so morali zamenjati starejše ali izzkušenejše, ki so postali »nezanesljivi«.

V vsem tem se vidi, da življenje narodov, pa naj so še tako veliki, ni odvisno samo od surove materije, pa naj bodo tem narodom na razpolago tudi najbolj neizčrpni viri narodnega bogastva. Mimo tehničnih pogojev za izobrazbo delavstva in nameščencev je treba računati tudi na osebno, to je moralno višino vsakega posameznika, ki dela v službi narodu in državi. Nobene disciplinarne kazni ne morejo dvigniti človeka, da bi delal z večjim veseljem in navdušenjem, če duša ne čuti, da je vse to res človeku in človeški družbi v pravo korist.

Sovjetska vlada je v zadnjem času začela razmišljati, kako z novimi sredstvi dvigniti »disciplino v delavskih vrstah«. O tem, kako si je to zamislila, bomo skušali pokazati v enem izmed prihodnjih člankov.

Resnica o kemičnem institutu:

Ne bo se podrl, prej bo dograjen

11. oktobra smo priobčili v «Slovencu« članek o zagati, v katero je zašel kemični institut v Ljubljani takoj ob začetku graditve. Članek je nosil glavni naslov: «Ali se bo res podrl, preden bo dograjen?«, kar je dalo povod «Jutru«, da se je 27. oktobra zaletavalo v nas in nam očita senzacionalen naslov, ki je po «Jutrovem« mnenju vzbudil v občinstvu dokaj neprijetno pozornost. Očita nam tudi nepravilne in enostranske podatke in končno prinaša celo vrsto slik, ki nazorno dokazujejo stisko v dosedanjih nemogočih prostorih kemičnega instituta, o čemer je naša javnost poučena že od časov, ko je delovala akcija za izpopolnitev univerze. Svoj članek zaključuje z razgovorom z vseučiliškim profesorjem dr. Maksom Samcem, ki je dal nekatera podrobna pojasnila o graditvi zavoda.

Da torej popravimo «pretirani senzacionalni naslov«, lojalno priznamo, da se kemični institut ne bo podrl, preden bo dograjen. Zato je tudi več tehtnih razlogov, ki jih zavoljo točnosti navajamo.

1. Po *prvotnem načrtu* naj bi bili temelji kemičnega instituta postavljeni *na pilote iz borovega lesa.* Zemljišče, na katerem stoji sedaj kemični institut, namreč ni bilo dovolj trdno in je bila zato ojačitev temeljev s piloti potrebna. G. univ. prof. *dr. Samec*, ki je kot strokovnjak ugotovil, da ponekod v Ljubljani talna voda načenja celo beton, kar se je izkazalo kot vzrok razpadanja obrežnega betoniranega zidu Ljubljanice pri šentjakobskem mostu, je bil mnenja, da borovi piloti zaradi nevarne talne vode ne bi dolgo zdržali. Prav tako zaradi nevarne talne vode ni bilo mogoče misliti, da bi se piloti betonirali kar sproti vzemlji, kakor so se pri zavodu za strojništvo. *Končno so zbetonirali potrebne pilote posebej, jih še premazali, tako da voda do njih nima dostopa in jih nato zabili v zemljišče, kjer služijo kot posilna podlaga temeljem kemičnega instituta.*

2. Že med graditvijo temeljev je nastopila *še druga sprememba, ki je varnost zgradbe še povečala.* Po načrtu določena širina temeljev se je zdela premajhna in so bili zato *med graditvijo betonski temelji stavbe razširjeni.*

3. Ker se je med graditvijo načrt v bistvenih točkah spremenil, tudi *niso veljali več statični obračuni po prvotnem načrtu.* Zato je strokovnjak po spremenjenem načrtu sproti računal statične račune za stavbo in po jih so tudi sproti zidali. Ker je bila takorekoč kontrola ves čas pri roki, je povsem jasno, da je institut v surovem zgrajen dovolj trdno in da se pri graditvi po nesrečnem naključju ni mogla vriniti nobena napaka.

Mislimo, da smo dovolj dokazali, da se kemični institut ne bo podrl, če ga slučajno ne bo razjedel zob časa, pred katerim na žalost niso varne niti piramide v Egiptu. Od srca želimo, da bi se to zgodilo potem, ko bi bil ves kemični institut že dograjen. Vprašanje samo pa ni bilo neupravičeno, saj je minilo prav leto dni, od kar se na kemičnem institutu niso spremenile niti planke, s katerimi je zaplankan.

Vprašanje, zakaj je kemični institut letos ves leto počival, pa tudi razgovor z univ. prof. dr. Maksom Samcem v «Jutru« dne 27. okt. še ni rešil. G. profesor sam izjavlja, «da je bil *načelni sporazum* glede notranje ureditve in glede razdelitve nove zgradbe dosežen *že v začetku maja 1939*«. Dalje pravi, da očitek, češ da nekateri gospodje profesorji niso dobili načrtov v vpogled, ne drži. Pač pa so bili že 3. decembra 1937 naprošeni gg. profesorji, naj podrobno izdelajo svoje predloge k polirskim načrtom za novo stavbo. Ker so torej gg. profesorji že leta 1937 mogli dajati predloge za ureditev svojih prostorov v bodočem kemičnem institutu, ne razumemo, zakaj je bil dosežen šele načelni sporazum maja 1939. Je sicer res, da so se spreminjali načrti, vendar le glede velikosti stavbe in tudi te spremembe gredo na račun gg. profesorjev. Tako stoji v gradbenem dnevniku kemičnega instituta 22. junija 1939 sledeča pripomba: *G. profesor Vurnik izjavi, da sta sporazumno z g. prof. Samcem sklenila, da štirinadstropni del stavbe ne bo odmaknjen za 45 cm, pač pa bo fasada ob Murnikovi ulici vsa v eni ravnini* — podpis nadzornega organa. Takih primerov bi našteli v letu graditve lahko še več. Tudi ne trdimo, da so vse bile direktno povzročene po gg. profesorjih.

Na kratko: **Ne moremo se ubraniti vtisa, da smo šli v graditev kemičnega instututa nepripravljeni.** To dokazuje na primer že dejstvo, da je bil **prvotni proračun za kemični institut tako nepopolen, da je tehnični oddelek banske uprave moral izdelati nov proračun in tega šele poslati na odobritev pristojnemu ministrstvu.** Ta novi proračun je bil izdelan po podatkih prizadetih gg. profesorjev in **je znašal 4,428.000 din** brez nekaterih instalacij, ki so bile na grobo ocenjene na 1 milijon dinarjev. Ta proračun je tedanji gradbeni minister g. Štošovič tudi potrdil 23. junija 1938. 28. januarja istega leta pa je ministrstvo prosvete že odobrilo **dvamilijonsko posojilo** pri Hipotekarni banki za graditev kemičnega instituta, 17. avgusta 1939 pa je ministrstvo prosvete odobrilo **še 3.250.000 din.** To bi glede na prvotni proračun v glavnem zadoščalo.

Sedaj pa na primer izvemo iz razgovora z g. prof. **Samcem**, da on sam kot vodja kemičnega instituta »meni, da je za kemični institut »že à priori nesreča, če se mora zgraditi v eni sami palači«. **Naj nam bo oproščeno, če se vprašamo ob taki trditvi, kako se potem imenuje životarjenje v zakloniščih in kleteh realke v Vegovi ulici, kjer je doslej kemični institut prebil skoraj 20 let?** Na koncu razgovora pa zvemo, da bi gg. profesorji nujno želeli, »da se do konca izdelata vsaj en dijaški laboratorij in velike predavalnica: dve najnujnejši potrebi kemičnega instituta«. **Če to trditev prav razumemo, potem je s tem izražena misel, naj se z denarjem, ki je na razpolago, zgradita en laboratorij in ena predavalnica, ostali del kemičnega instituta pa naj ostane nedograjen, dokler ne bo na razpolago novih milijonov.**

Glede zahtev, ki so jih stavili gg. profesorji pri ureditvi kemičnega instituta, pa omenimo samo instalacijo. Po proračunu, ki je bil pred nedavnim izdelan, naj bi veljale **vse instalacije v kemičnem institutu** ne 5 milijonov, kakor smo poročali 11. novembra, **ampak skoraj 7 milijonov dinarjev.** O potrebnosti teh instalacij nismo poklicani govoriti. Vprašali bi se le, če se ne dajo vendarle izpeljati ceneje kakor pa to zahtevajo gg. profesorji. Prav tako smo radovedni, koliko so vredne in koliko bi veljale vse sedanje instalacije v kleteh realke in če je res potrebno, da je vsaka cev za odtočno vodo iz tako dragocenega gradiva kakor se sedaj to zahteva v novi zgradbi.

Ker je le 3 in četrt milijona dinarjev na razpolago za dograditev kemičnega instituta in manjka zanj po dosedanjih že reduciranih načrtih še polnih 10 milijonov dinarjev, smo res radovedni, kolikokrat bo kemični institut še prezimil zaplankan in kdo bo končno odgovoren za to.

Kako bodo danes v Ameriki volili

Volivno postopanje, ki določa, kako naj danes ameriški državljani volijo svojega predsednika — vsi odrasli moški in ženske imajo volivno pravico — je bilo določeno takrat, ko je bila ustanovljena ameriška zvezna država in temelji na načelih, ki danes niso več v veljavi. Volivno postopanje pri ameriških predsedniških volitvah je precej zamotano. Gre za tako imenovane **posredne volitve.** Volivec ne odda svojega glasu naravnost za kandidata, ki ga hoče voliti, temveč volijo volilni upravičenci v vsaki zvezni državi **volilne može**, ki se šele potem sestanejo in izvolijo predsednika. Pri ustanavljanju države so namreč mislili, da bodo na ta način najprej izvoljeni v vsaki državi tisti možje, ki imajo največ zaupanja in so najsposobnejši, ti pa bodo potem po svoji uvidevnosti zopet dali svoje zaupanje onemu, ki se jim zdi najboljši. Toda to pričakovanje se ni spolnilo. Pri vsakih volitvah se volivni možje vežejo na kandidatno listo tega ali onega predsedniškega kandidata, tako da volivci dobro vedo, za katerega kandidata glasujejo, ko oddajo glas temu ali onemu volivnemu možu, ki je potem tudi vezan moralno glasovati za tistega kandidata, ki ga je vzel kot volivnega moža na svojo listo. — Volivne može imenujejo v Ameriki elektorje. Nekatere države (Jova, Nebraska, Wisconsin, Illinois) sploh nočejo več voliti volilnih mož, ampak napišejo volivci na listek kar ime predsednika in podpredsednika za katerega glasujejo. Ker pa je po zvezni ustavi predpisano, da predsednika lahko volijo samo volivni možje, zato potem oblasti po dobljenih podatkih o izvršenih volitvah imenujejo določene može, ki formalno oddajo glas za tistega kandidata, za katerega se je ljudstvo v dotični zvezni državi odločilo.

Wendell Wilkie, republikanski kandidat za predsednika Združenih držav Severne Amerike.

Število volivnih mož, ki so v vsaki zvezni državi izvoljeni ali imenovani, se točno ravna po številu narodnih zastopnikov **v zveznem kongresu.** Amerikanski parlament se imenuje namreč zvezni kongres. Sestoji iz dveh zbornic: iz **senata** ter iz **predstavniškega doma** (reprezentacijski dom). V senatu ima vsaka zvezna država dva senatorja. Ker je v Združenih državah 48 zveznih držav, šteje senat 96 članov. Število zastopnikov vsake države v predstavniškem domu pa se ravna po številu prebivalstva. Po ameriški zvezni ustavi bi se moralo vsakih 10 let vršiti ljudsko štetje, po podatkih iz tega ljudskega štetja pa naj bi se potem določilo, koliko mest dobi vsaka zvezna država v predstavniškem domu. Na vsak način mora dobiti vsaka zvezna država vsaj eno mesto. Sedaj je v Združenih državah šest takih držav, ki imajo samo eno mesto v predstavniškem domu in tudi samo enega volivnega moža: Arizona, Delaware, Nevada, Neumexiko, Vermont in Wyoming. Ker pa ima vsaka še po dva senatorja, ima torej vsaka po tri mesta v zveznem kongresu in zato tudi tri volivne može pri predsedniških volitvah. Od leta 1911. niso več na novo določali števila članov predstavniškega doma. Od takrat ima predstavniški dom stalno 435 članov. Če prištejemo še 96 senatorjev, ima zvezni kongres vsega 531 članov. Prav toliko je tudi volilnih mož, ki se ravnajo po številu članov v zveznem kongresu.

Nadaljna posebnost amerikanskih volitev je ta, da morajo vsi volivni možje oddati svoj glas za tistega kandidata, ki je v dotični zvezni državi dobil večino. Najmanjša dobljena večina zagotovi kandidatu število vseh glasov volivnih mož. Zato je razumljivo, da se osredotoči volivna borba na tiste države, ki volijo največ volivnih mož. New York jih voli n. pr. 47, Pensilvanija 36, Illinois 29, Ohio 26 itd. Tako je mogoče, da dobi pri predsedniških volitvah večino tisti kandidat, ki nima večine volilcev za seboj. To pa se ne dogaja, ker prideta resno v poštev vedno le dva kandidata. Ko se je leta 1912. republikanska stranka zaradi »progresistične« kandidature Theodora Roosevelta razbila, je dobil demokratski kandidat Wilson veliko večino (435) glasov volivnih mož, čeprav niti polovica volivcev ni zanj glasovala. Dobil je namreč 6,200.000 glasov, oficielni republikanski kandidat 3.300.000, Theodor Roosevelt pa 4,100.000 glasov. Sicer pa so izvolili volivni možje za predsednika vedno tistega kandidata, ki je dobil pri volitvah največ glasov. Pri volitvah l. 1928. je dobil republikanski kandidat Hoover 23 milijonov glasov, demokrat Smith pa 15 milijonov. Za Hoovera je potem glasovalo 444 volivnih mož, za Smitha pa 87. Pri volitvah l. 1932 je dobil Roosevelt 22 milijonov glasov in 472 glasov volivnih mož, Hoover pa 15 milijonov in 59 glasov volivnih mož.

Preje je novoizvoljeni kandidat prevzel oblast predsednika skrajšan in se mora umakniti že 20 januarja. Če bi n. pr. Roosevelt pri današnjih volitvah propadel, bi tudi v tej skrajšani dobi nastopile za Združene države velike težave, ker stari predsednik ne bi imel več tolikšnega ugleda, kot je za izvrševanje te službe potrebno. Tak primer je nastopil leta 1933. ko je predsednik Hoover podlegel in ravno v časih najhujše gospodarske krize ni mogel izdati močnih odredb, ki so za socialno in gospodarsko življenje v državi takrat krvavo potrebne.

nadstropja sta vrhunec gradbene tehnike.
Naši sprejemniki so vrhunec radijske tehnike!

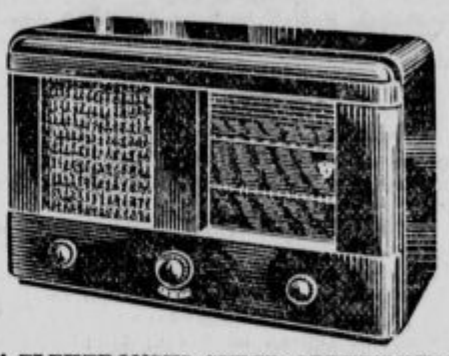

4-ELEKTRONSKI SUPER SPREJEMNIK

ORION RADIO 150

RADIO d.z o.z., LJUBLJANA, Miklošičeva cesta 7
RADIOVAL, LJUBLJANA, Dalmatinova ulica 13
ANTON BREMEC, CELJE, Miklošičeva ulica št. 2
L. LUŠICKY, MARIBOR, Koroška cesta štev. 11

Blagoslovitev novega prosvetnega doma v Ormožu

V Ormožu bo v nedeljo dne 10. nov. otvoritev in blagoslovitev novega Prosvetnega doma. Prireditev bo popoldanska z začetkom ob 2, ko bo cerkveno opravilo. Povabljeni so številni častni gostje.

Skoraj dve leti je minilo, ko so zapele prve lopate na stavbišču nasproti župne cerkve. Z velikim navdušenjem in optimizmom je šla vsa župnija, mladi in stari na delo. Saj ni bilo niti dinarja, ki bi bil že naprej zbran v ta namen. Toda volja in požrtvovalnost za skupno delo je storila svoje. Čez 110.000 din so zbrali župljani sami v gotovini in čez 100.000 znaša vrednost doma zbranega materijala, voženj in dela. Največja zasluga, da Dom stoji, pa gre gradbenemu odboru, ki je sestavljen iz predstavnikov cele župnije, s svojo složnostjo, čutom za skupnost in požrtvovalnostjo v resnici zgradbo in nje dovršitev omogočil.

Sedaj Dom stoji, dovršen, lep in prostoren, v ponos župniji ki ga je zgradila ter v vzpodbudo mladini iz ormoške župnije in vsega okraja. Mladina, izkaži se vredna svojega Doma.

Vse prijatelje naše Prosvete vabimo k blagoslovitvi.

Posebno pazite, kaj bolnik pije!

Pitje ni le za zdravega človeka zelo važno, temveč tudi za bolnika mnogokrat važnejše od hrane!

Zato pijte Vi in Vaš bolnik čim češče našo najboljšo mineralno vodo, ki je obenem tudi zdravilna

ono z rdečimi srci!

Prospekte in vsa potrebna navodila pošlje zastonj in z veseljem: Uprava zdravilnega kopališča

SLATINA RADENCI

Kako je Francija izgubila vojno

Andre Maurois

XI.

Če bi bil generalni štab zares vse srečo zaveznikov stavil na eno samo karto, to je na utrjeno obmejno črto, potem bi bili morali vsaj to črto držati za vsako ceno in za vsako žrtev. Zelo močna ta črta ni bila, toda obstojala je le. V marcu in aprilu so velikanski kopalni stroji, ki so jih prepeljali iz Anglije, na angleškem odseku fronte opravili kaj koristno delo in so izkopali mnogo bolj učinkovite »pasti« za tanke, kot pa sem jih s strahom opazoval še ob izbruhu vojne. Toda višek neumnosti je bil dosežen, ko smo že kar ob prvem migu nasprotnika vse tiste bunkerje, ki smo jih osem mesecev dolgo s tolikim trudom in s toliki stroški zgradili, takoj zapustili in se skušali spustiti v borbo s sovražnikom na odprtem polju, kjer je izid boja pač odvisen od sto slučajnosti.

General Gamelin je enkrat dejal: »Tisti, ki se bo prvi prikazal iz svoje luknje, bo že v veliki nevarnosti...« Jaz sam sem Gamelina slišal tako govoriti. Iz tega smem sklepati, da naša usodepolna »sortie« (izhod iz luknje, to je iz naših bunkerjev) ni bila po njegovi volji, ampak da so jo zakrivili politični vplivi. Reči je treba, da je bilo to na dolgo roko tudi pripravljeno. Že več mesecev sem opazoval, kako so naši generalni štabi skupno proučevali takoimenovano prodiranje skozi Belgijo ter se zanimali za vsako malenkostno podrobnost, da bi bili vsaj pet minut prej pripravljeni za vkorakanje v Belgijo, predno bi belgijski kralj Leopold prosil za pomoč. Naši generalštabni častniki so izračunali, da se bo belgijska vojska držala vsaj toliko časa, da bomo iz svojih utrjenih bunkerjev na meji prišli v Belgijo in zasedli črto Anvers—Namur. General Giraud je dobil nalog, naj takoj vdere naprej do Brede. Nemci so natančno vedeli, kaj nameravamo storiti v primeru, da bi oni Belgijo napadli. Kako je bito to mogoče? Prav lahko! Saj smo bili tako ljubeznivi in obzirni, da smo pred nemškimi očmi napravili neke vrste generalno vajo. Nekega dne namreč se je zgodilo, da je neko nemško letalo »prisilno pristalo« na belgijskih tleh. Potniki v tem letalu so bili častniki nemškega generalnega štaba, ki so v svojem žepu nosili točne načrte za nemški vpad v Belgijo. Celo dan vpada je bil natančno določen. Navidezno so poskušali svoje dragocene »dokumente« hitro uničiti, toda so se že tako počasi obirali, da jim ni uspelo in da so dokumenti »padli v roke« Belgijcem, ki so jih prišli aretirat. Francoski in angleški generalni štab sta bila o tem »plenu« takoj obveščena. Angleška armada je bila seveda takoj alarmirana in sicer najprej v pripravljenost štev. 3, potem v pripravljenost štev. 2, končno pa v pripravljenost štev. 1, kar je pomenilo, toliko, da mora biti vsak vojak te armade pripravljen, da v dveh urah nastopi pohod. Za tem so odredili ogromna premikanja čet. Privlekli smo vse rezerve na fronto. Nemci pa so s svojih izvidniških letal vse to lepo opazovali, vse lepo fotografirali ter so bili sami brez dvoma zelo začudeni, da je bil uspeh njihove zvijače, ki je vendar že tako stara in tako pregledna, tako izreden...

Razumljivo nemškega vpada v Belgijo na dan, ki je bil naveden v »načrtu«, ni bilo. Belgijci nas niso prosili za pomoč. Naše divizije so se spet vrnile nazaj na svoja prvotna mesta, seveda za ceno ogromnih količin bencina, ki smo ga porabili za ta premikanja. General Mac Farlane, voditelj naše vohunske službe, ki je ustroj nemške vojske zelo dobro poznal, je bil tudi edini Anglež, ki je črno gledal na izid vojne. On je še vedno trdil, da bodo Nemci v kratkem napadli Nizozemsko. »110 nemških divizij še vedno stoji pri Aachenu,« je ponavljal, »brez vzroka jih Nemci tamkaj gotove ne drže.«

Dne 11. majnika sem z angleškimi kolonami prekoračil belgijsko mejo. V ljubkih starinskih mestecih in čednih vasicah so stale ženske in dekleta na pragih svojih hiš, v naročjih polno cvetja, ki so ga dajale vojakom. Enega vojaškega dopisnika, ki je te zmagoslavni pohod skozi Belgijo opisoval v navdušenih romantičnih stavkih, je moralo njegovo uredništvo poklicati nazaj k stvarni presoji položaja. »Manj cvetja prosimo, a več dejanj«, se je glasil brzojav, ki mu ga je poslal glavni urednik. Sicer pa temu časnikarju kmalu ni bilo nič več težavno, pokoriti se željam uredništva. Kajti že naslednji dan je cvetje izginilo in dejanja so se pojavila na brutalen način. Po belgijskih vaseh so ženske sicer še vedno stale na pragih hiš, toda z zaskrbljenostjo so njihove oči zrle tja proti obzorju. Nemški letalci so dosedaj napravili le malo škode. Le tu in tam so bile po nekaterih vaseh porušene dve, tri hišice. Nekje drugje so nemški letalci vzeli na cilj železniški nadvoz in zadeli hišico čuvaja. Zunaj na poljih je gorelo nekaj kmetskih poslopij, ena hiša in en samostan s cerkvico. Toda vse to, kar smo mimogrede gledali, na nas ni napravilo velikega vtisa. Toda zmotil sem se. Kajti vse to, kar smo videli, ni imelo drugega namena, kakor da zanese med civilno prebivalstvo strah. In Nemci so ta cilj v polni meri dosegli. Šele pozneje smo zvedeli, da je nasprotnik imel v vsakem naselju po enega svojega zastopnika, ki je imel nalogo, kakor hitro je padla kakšna bomba, začeti z agitacijo: »Gremo, bežimo, dokler je še čas. Vas bodo zažgali. Kajti za vojaki pride tajna policija, potem pa itak veste, kaj se bo zgodilo. Videli boste, kako je bilo na Poljskem.« Ljudje so jih poslušali in jim verjeli. Cele vasi so se začele seliti, s svojimi župani, župniki in učitelji na čelu. Vsi so izgubili živce. Ceste so bile povsod kmalu polne beguncev, ki so drli v nasprotno smer kakor vojaštvo, ki je šlo na fronto. Bil je to strašen pogled. Na čelu begunske reke so vozili avtomobili bogatih ljudi s šoferji, za njimi so prišli srednji stanovi, ki so sami šorali, pokriti čez glavo s kakšno madraco. Potem so prišli težki vozovi, ki so jih vlekli kmetski konji in kjer so čepele cele družine, za njimi pa bataljoni, armade kolesarjev, končno, čisto zadnji pa pešci, bataljoni, polki, armade samih revežev, ki so korakali peš neznanokam slepo za tokom begunske reke.

Ničesar ni bolj strašnega kakor je beg. Ko je begunska reka dosegla kakšno novo vas ali mesto, jo je poplavila in vzela še tamošnje prebivalstvo s seboj. Naše motorizirane kolone, ki so prvi dan napredovale v krasnih kolonah, so bile razpršene od beguncev ter so se prerivale skozi valovje človeškega strahu in nesreče. V zadnji svetovni vojni nikdar nismo doživeli takšnega nereda, niti takrat, ko so Nemci pri Amiensu prebili fronto. Zakaj? Zato, ker je bil strah sedaj mnogo večji, kot je bil takrat. Zato, ker je bil vsakdo pod vtisom strahotnih govoric, ki so bile namenoma širjene. Zato, ker je vsakdo hotel pobegniti pred neko neznano, a strašno nevarnostjo. Tudi zato, ker je radio, ki je bil leta 1914 še nepoznana stvar, sedaj širil vznemirljiva poročila. Končno tudi zato, ker je bila nemška letalska sila tako in toliko v premoči, da so vsi ti nesrečneži živeli pod vtisom, da jih sploh nikdo več ne brani.

(Dalje.)

Drobne novice

Koledar

Torek, 5. novembra: Caharija in Elizabeta; Emerik, spoznavalec.

Sreda 6. novembra: Lenart (Lenko), opat; Helena, d. Prvi krajec ob 22.08. Herschel napoveduje lepo vreme.

Novi grobovi

† **V Ljubljani** je v 77. letu svojega življenja zatisnil oči g. Ivan Röger, ravnatelj zavarovalnic »Sava in «»Generali« v pokoju. Pogreb bo danes ob pol 3 popoldne izpred mrtvašnice v Šlajmarjevi ulici 2 na pokopališče k Sv. Križu.

† **V Kropi** je umrl g. Ignacij Ažman, lesni trgovec in posestnik. Pokopali ga bodo danes ob 4 popoldne.

† **V Dobrepoljah** je mirno v Gospodu zaspal g. Janez Kralj, posestnik v Zagorici. Rajni je bil nad trideset let odbornik Kmetijskega društva in posojilnice v Dobrepoljah in član pri vseh katoliških organizacijah. Pogreb bo v sredo ob 10 dopoldne.

Naj jim sveti večna luč! Žalujočim naše iskreno sožalje!

Osebne novice

= **Promocija.** Dne 31. oktobra je bil promoviran na zagrebški medicinski fakulteti za doktorja medicine g. **Kavčič Ciril** iz Maribora. Čestitamo.

= **Na farmacevtski fakulteti v Zagrebu** so bili pretekli teden diplomirani: gdč. Rozman Fanči iz Ljubljane, g. Albanese Nadan iz Maribora in g. Malavašič Tone z Vrhnike. — Čestitamo!

= **Na univerzi kralja Aleksandra I.** v Ljubljani je bil diplomiran na pravni fakulteti gospod Prinčič Alojzij, dipl. konzularni akad., sin uglednih staršev iz Laškega. Iskreno čestitamo.

Iz banovinske službe

Napredovali so: Dr. Aleksej Novoseljsky, zdravnik združene zdravstvene občine Kranj, v VI. pol. skupino; Aleksander Strekelj pri banski upravi v Ljubljani za banovinskega tajnika VI. pol. skupine; Bogomir Christof, tajnik okrajnega cestnega odbora v Ptuju, v IX. pol. skupino; Henrika Stepančič, zaščitna sestra pri združeni zdravstveni občini Maribor—okolica desni breg, v IX. pol. skupino; Marija Geršak, zaščitna sestra pri okrajnem načelstvu Maribor levi breg, v IX. pol. skupino; Emerik Šiftar, banovinski uradniški pripravnik pri vinarski in sadjarski šoli v Mariboru, za profesorja VIII. pol. skupine; Miroslava Zakrajšek, dnevničarka-zvaničnica pri državni bolnišnici za duševne bolezni Ljubljana—Studenec, za zvaničnico III pol. skupine; Avguštin Buh pri tehničnem oddelku okrajnega načelstva v Kranju za šoferja zvaničnika II. pol. skupine; Neža Jarnovič pri zdravstvenem domu v Brežicah za zaščitno sestro X. pol. skupine; Andrej Kočevar pri okrajnem cestnem odboru v Gornjem gradu za banovinskega uradniškega pripravnika IX. skupine; Janko Vošpernik pri banovinskem zdravilišču v Dobrni za računskega kontrolorja VII. skupine; Martin Mavrič pri banovinskem zdravilišču Rogaška Slatina za banovinskega tehničnega uradnika IX. skupine; dr. Simoniti Alojzij, vršilec dolžnosti ravnatelja banovinske bolnišnice v Slovenjem Gradcu, v VI. pol. skupino.

Premeščeni so: Milan Vavpotič, banovinski pomožni tajnik pri okrajnem načelstvu v Logatcu k banski upravi v Ljubljani; Andrej Hribar, upravno-pisarniški uradnik pri okrajnem načelstvu v Kamniku, k okrajnemu načelstvu v Celju; Franc Šmrke, banovinski arhivski uradnik pri banski upravi v Ljubljani, k okrajnemu načelstvu v Kamniku.

Imenovana sta: Inž. Anton Marolt za banovinskega uradniškega pripravnika za VIII. pol. skupino in dodeljen banovinski kmetijski šoli v Sv. Juriju ob juž. železnici; Feliks Stravs za policijskega stražnika pripravnika v III. skupini zvaničnikov pri upravi policije v Ljubljani.

Ostavko na banovinsko službo je podal dr. Aleksij Novoseljsky, banovinski zdravnik združene zdravstvene občine Kranj. Ostavka je bila sprejeta.

Upokojen je Peter Bizjak, policijski agent I. razreda pri policijskem komisariatu na Jesenicah.

Odpuščen je iz državne službe Maks Kopušar, policijski stražnik-pripravnik pri predstojništvu mestne policije v Mariboru.

*

— **Potovanje na Oplenac in Belgrad,** ki ga priredi Zveza bojevnikov v Ljubljani, bo nepreklicno v času od 8. do 11. novembra 1940. Odhod v petek, dne 8. novembra z brzovlakom ob 20 zv., vrnitev v ponedeljek, dne 11. novembra ob pol 10 dopoldne. Naknadne prijave mogoče samo še do srede, dne 6. novembra opoldne v pisarni Zveze bojevnikov (palača Grafika) v Ljubljani, Masarykova cesta.

— **Zaprta cesta.** Na predlog gradbenega vodstva za ureditev cest okoli Brda in na osnovi čl. 7. obč. c. reda je okrajno načelstvo v Kranju odredilo zaporo banovinske ceste št. 2-112 na odseku Kranj—Kokrica za ves promet. Promet naj se usmeri po banov. cesti št. 2-113 Naklo—Kokrica—Predoslje—Britof. Gradbeno vodstvo je označilo zaporo z mednarodnim znakom.

— **Roblekov dom na Begunjščici** je odslej **stalno zaprt.**

— **Da boste stalno zdravi,** je potrebno, da redno pijete Radensko, ki deluje proti boleznim ledvic, srca, prot' kamnom, sklerozi, sečni kislini in podobno. Radenska vam ohrani zdravje in mladostno svežost.

— **Smrtna nesreča železničarja na Zidanem mostu.** Pretresljiva slika se je nudila včeraj potnikom, ki so potovali z opoldanskim vlakom proti Ljubljani. Blizu kurilnice železniške postaje Zidani most je lokomotiva mariborskega vlaka št. 620 udarila z odbijači mladega železničarja g. Jakopiča tako močno po glavi, da mu je prebila lobanjske kosti in so izstopili možgani. Jakopič je kmalu izdihnil. Čudno naključje je hotelo, da g. Jakopič ki opravlja službo kurjača in še ni bil dolgo uslužben pri sekciji na Zidanem mostu, ni opazil prihajajočega vlaka in ta neprevidnost ga je veljala življenje. Kako pa je prav za prav prišlo do nesreče, bo ugotovila železniška komisija, ki se je takoj sestala. Okrvavljena lokomotiva je nadaljevala svojo pot proti Ljubljani, kakor da se ne bi nič zgodilo, železniška kronika pa beleži novo mlado žrtev težke in odgovorne službe. Naj rajni g. Jakopič počiva v miru!

— **Huda nesreča vajenca.** Iz Nove cerkve nam poročajo: V nedeljo popoldne malo pred 5. uro se je peljal s svojim kolesom 18letni vajenec Franc Pintar k svojim staršem, ki imajo posestvo v Hrenovi št. 15. Na malem klancu, ki ga imenujejo domačini Breznica, mu pride nasproti na kolesu Jurij Čretnik, posestnik iz Vin. Nenadoma ga je zaneslo proti v klanec vozečemu Francu Pintarju, da je zadel z vso silo v njegov pedal in ga vrgel s kolesa. Pri padcu na trdo cesto se je Pintar pobil tako nesrečno, da mu je počila lobanja in je obležal nezavesten ob cesti. Domači g. kaplan Alojzij Zolnir mu je hitro podelil sv. maziljenje, na kar ga je rešilni avto domače gasilski čete takoj odpeljal v celjsko bolnišnico. Ostal je ves čas v nezavesti in bruhal kri. France Pintar, p. d. Topovškov je dober in miren fant, ki je vsled svojega lepega obnašanja povsod priljubljen. Vsi mu želimo skorajšnje okrevanje! Ta nesreča se je zgodila še po dnevi. Krivdo bo torej lahko dognati. — A vedno bolj se množijo slučaji, da se kolesarski izletniki vozijo kot divjaki v temi brez luči in vpijejo kot grešniki nad mirnimi pešci. Ravno pred 14 dnevi je pisca teh vrstic skoro podrl tak brezobzirneš na tla. Imel pa je srečo, da je ušel med grdimi kletvami, drugače bi bil dobil zasluženo plačilo. Prosimo oblast, da bolje gleda na varnost pešcev in njihovega življenja in strogo kaznuje vse, ki se vozijo v temi brez luči Naj se nabere na ta način nekaj za občinske reveže, za katere je zunaj na deželi zelo slabo preskrbljeno. — Res se skrbi danes bolje za varnost zajcev nego ljudi!

— **Prijeti tat Pečnik Pavel zbežal.** Iz Brežic poročajo: Kakor je »Slovenec« že poročal, je Pavel Pečnik bil prijet v Brežicah in odveden na orožniško postajo Senovo. Navedeni je bil osumljen, da je izvršil nešteto vlomov po vsem brežiškem okraju, zlasti pa v okolici Podsrede. Pri zaslišanju je to priznal. Dne 3. decembra 1939 je vlomil v stanovanje posestnika Jagrič Josipa v Podsredi 45 in pokradel razne stvari v vrednosti 1500 din. V noči od 3. na 4. april t. l. je v družbi Blatnik Ludvika vlomil v klet pri posestniku Gmajnar Alojzu v Vojskem. Vlom, ki je bil izvršen dne 14. aprila t. l. v stanovanje kočarice Bosner Jožefe v Koprivnici in pri sosedi Sikošek Ani, je tudi delo Pečnika s sodelovanjem Blatnika. Ravno tako je priznal, da je v noči od 4. na 5. september v družbi z Boh Francetom, Šere in Volčanjškom izvršil vlom pri trgovcu Suša v Sromljah. V družbi Šere in Boha je vlomil 28. septembra t. l. v trgovino Božičnik pri Vel. Kamnu in iz okna izložbe pokradel raznega blaga v vrednosti 3070 din. Nakradel je še tri kolesa, ter pri Klakočar Juriju v Koprivnici razno blago, iz stanovanja pri pos. Toplišek iz Koprivnice tudi razno blago. Po zadnjem vlomu na škodo Moškon Marije in Lazarevič Frančiške v Vojskem je po dolgem zasledovanju uspelo senovski žandarmeriji, da ga je ujela. Po zaslišanju je bil odpremljen na žandarmerijsko postajo Brežice, kjer je pri zaslišanju priznal še več raznih vlomov. Ker je večinoma vse ukradeno blago nosil prodajat v Zagreb, ga je brežiška patrola odvedla v Zagreb, da na ta način izsledi kupce. Ko so z večernim vlakom prišli nazaj v Brežice, je po nesrečnem naključju uspelo Pečniku zbežati. Ugodno priliko je uporabil na pol poti do mesta zaradi temne noči in zaradi pomanjkanja razsvetljave. Orožniki so mu že na sledu. Iz vseh navedenih tatvin je dovolj razvidno, da gre v interesu vsega okraja, da se ga čimprej spravi na varno. Zato se opozarja, čim bi se kje pojavila gornji sliki podobna oseba, je to takoj prijaviti kakor koli najbližji žandarmerijski postaji.

Kaj pravite?

Kakšne narodnosti je luteranska vera pri nas? Neki katehet evangeličanske veroizpovedi v Prekmurju potrebuje podatke od šol, koliko otrok je evangeličanske vere in koliko ur ima tedensko verouka. Ta katehet ima le nižjo srednjo šolo in morda zna nekaj besed nemški povedati. Poslal je na šest šol papir, na katerem so kot vprašanja naslednje besede: Schule, Wochen, Schüler, Bestätigung. Naši slavni nacionalni upravitelji so pritisnili k številkam šolski žig in se podpisali. Le eden je naredil izjemo in je stavil slovenska vprašanja. Naj je na list napisal nemške besede kdor koli, to ne opraviči stvari. Pri nas ni niti enega otroka, ki bi znal kaj nemški ali ki bi bil nemškega rodu. Kje je tu narodna zavest naših upraviteljev? Ali vam ni znano, kakšen je uradni jezik pri nas? In zanimivo je še to, da je bila gornja polovica papirja praznega in so to naši upravitelji podpisali. Če ne bi bilo namena, še kaj pripisati nad podpisi upraviteljev, gotovo ne bi bil puščen papir prazen. Med temi podpisi vidimo tudi podpis upravitelja ki se ob vsaki priliki trka na svoja junaška prsa kot velik nacionalist in ne priznava drugim nacionalnosti. Imena izda na željo uredništvo Slovenca.

Po državi

* **Hrvatski socialni teden.** Preteklo nedeljo je bil v zagrebški prestolni cerkvi začetek hrvatskega socialnega tedna z mašo, klicanjem Sv. Duha in nagovorom hrvatskega metropolita, zagrebškega nadškofa dr. Stepinca. Kakor vsako leto, je tudi letos ustanova hrvatski socialni teden organizirala celo vrsto prireditev in predavanja. Po sv. maši se je začelo IV. zasedanje hrvatskega socialnega tedna v frančiškanski dvorani, v kateri bodo tudi vsa predavanja in prireditve. Zasedanje je začel dr. Velimir Deželič ml., banski tajnik oddelka za socialno politiko, ki je pozdravil vse navzočne in sporočil, da je sv. oče papež Pij XII. brzojavno poslal svoj blagoslov zasedanju, delu in predavateljem. Pismeno je sporočil svoje želje za uspeh tudi ban dr. Šubašič. Nato je govoril nadškof dr. Stepinac, ki je poudaril pomen hrvatskega socialnega tedna. Prvo predavanje o naravnem prirastku Hrvatov v preteklosti, sedanjosti s pogledom v bodočnost je namesto odsotnega načelnika oddelka za socialno politiko dr. Josipa Rasuhina prebral prof. Perinič. Popoldne sta predavala dr. Miloslavič o usodnih posledicah preprečevanja porodov, dr. Juretič pa o strahoti opustošenja naroda brez otrok. Predavanja se bodo nadaljevala ves tekoči teden, v nedeljo, dne 10. novembra pa bo zaključna slovesnost v prestolni cerkvi.

* **Proslava 70 letnice hrvatske umetnice Blaženke Kernic.** Preteklo nedeljo je bila v zagrebškem gledališču akademija v čast 70 letnice dvorne bavarske operne pevke in znane hrvatske umetnice Blaženke Kernic, ki živi danes v Hannoverju. Blaženka Kernic je absolvirala pevske študije v hrvatskem glasbenem zavodu v Zagrebu. Nato je bila na dunajskem konservatoriju. Svojo umetniško kariero je začela v Lipskem, nadaljevala pa v Monakovem, kjer je bila dolga leta članica dvorne opere. Gostovala je po raznih nemških mestih, nazadnje v Hannoverju, kjer se je poročila z odvetnikom dr. Göhringom.

* **Morje vrglo na breg trupla mornarjev.** Te dni so našli na morskem bregu v okolici Bara več človeških trupel, ki jih je izvrglo morje. Po obleki se vidi, da so trupla mornarjev neke druge države. Na obrežju so našli tudi nekatere predmete, ki izhajajo iz ladje. Kmet Antonovič je s plavanjem skušal privleči do brega nekatere predmete, pa se je pri tem smrtno ponesrečil. Zajel ga je velik val in vrgel ob skalo, da je bil takoj mrtev.

* **Umor družine Poljokana v Banjaluki** še vedno ni pojasnjen, čeprav je preteklo od umora že osemnajst dni. Policija vodi sedaj preiskavo v novi smeri in seveda v interesu preiskave ne izda ničesar. Brat pokojnega Poljokana, odvetnik dr. Braco Poljokan v Sarajevu, je organiziral zasebno preiskavo in je najel znana kriminalista Čebuliča in Šajna, ki sta te dni dopotovala v Banjaluko, da bosta skupaj z banjaluško policijo skušala najti zločince in razjasniti ta skrivnostni zločin. Vse aretirane osebe so izpustili iz zapora, ker so dokazale svoj alibi in pa, da nimajo nobene zveze s tem zločinom. V zaporu so pridržali samo kuharico pokojnega Poljokana, da jo zaslišujejo o nekaterih okoliščinah v zvezi z nekaterimi osebami, ki so bile aretirane izven Banjaluke.

* **Pretresljiva žaloigra na vasi.** Manda Kalajžič, šestdesetletna žena iz Umetiča pri Petrinji, je bila nekoč zelo premožna. Po smrti svojega moža je delala na posestvu in vzgajala svojega edinega sina. Ta pa je kmalu zašel na slaba pota, začel izostajati od doma, ni hotel obiskovati šole in je postajal od dneva do dneva slabši. Ko je bil starejši, je uganjal razne nečedne stvari, ki so hudo žalostile dobro in pošteno mater. Sin je postal zapravljivec, pijanec, kvartač, posestvo je začelo propadati. Končno je tako zelo zadolžil posestvo, da je stara Manda začela kuhati za druge, da je preživela sebe in sina pijanca. Za materine opomine in prošnje se sin ni zmenil. Če mu je mati očitala pijančevanje, jo je do krvi pretepel. Mati je še vedno upala, da se bo sin poboljšal, pa je postajal vedno hujši. To je trajalo do pretekle zime, ko je neke noči sin prišel domov pijan in navalil na mater, da bi jo ubil. Mati je v silobranu pograbila sekiro in udarila z njo sina, ki se je mrtev zgrudil na tla. Naslednji dan je mati priznala svoj zločin. Tudi pri glavni razpravi pred okrožnim sodiščem je vse priznala in dejala, da je ubila sina v silobranu. Številne priče so opisale Mando kot dobro ženo, sina pa kot nepridiprava, ki je soremenil materino življenje v pravo Kalvarijo. Okrožno sodišče je mater oprostilo. Oprostilno sodbo je sedaj potrdil tudi stol sedmorice v Zagrebu in tako rešil krivde ubogo ženo, ki je obračunala s sinom pijancem v trenutku, ko je hotel vzeti življenje svoji materi.

Anekdota

Neki slavni naravoslovec je povabil na kosilo več svojih tovarišev učenjakov. Po kosilu so šli vsi na vrt. Bil je vroč poletni dan. Sredi vrta je stala na kamnitem podstavku velika steklena krogla. Eden izmed gostov je slučajno položil svojo roko na kroglo in na svoje veliko začudenje ugotovil, da je krogla na senčni strani toplejša kakor na sončni...

Kaj je temu vzrok? O tem se je takoj razvila živahna razprava, nastala so različna protislovja, vsa pa na podlagi vseh mogočih fizikalnih zakonov. Končno so se učenjaki zedinili, da gre tu za slučaj refleksije ali inhalacije. Samo domačinu stvar ni šla v glavo. Zato je poklical vrtnarja in ga vprašal:

»Povej mi, zakaj je ta krogla na senčni strani toplejša kaker na sončni?«

»Ker sem jo,« odgovori vrtnar, »boječ se, da ne bi od strašne vročine počila, malo prej obrnil.«

Ljubljana, 5. novembra

Gledališče

Drama: Torek, 5. nov.: »Skrivalnice«. Red Torek. — Sreda, 6. nov.: »Kovarstvo in ljubezen«. Red Sreda. — Četrtek, 7. nov.: »Cigani«. Red Premierski. — Petek, 8. nov.: Zaprto. (Generalka.) — Sobota, 9 nov.: »Lepa Vida«. Krstna predstava. Red Premierski. — **Opera:** Torek, 5. nov.: Zaprto. — Sreda, 6. nov.: »Fidelio«. Red B. — Čertrek, 7. novembra: »Figarova svatba«. Red Četrtek. — Petek, 8. nov.: Ob 15: Baletna prireditev. Izven. Ljudska predstava po globoko znižanih cenah od 16 din navzdol. — Sobota, 9. nov.: »Grof Luksemburški«. Izven. Znižane cene od 30 din navzdol.

Radio Ljubljana

Torek, 5. nov.: 7 Jutranji pozdrav — 7.05 Napovedi in poročila — 7.15 Pisan venček veselih zvokov (plošče) — 12 Nekaj poljskih (plošče) — 12.30 Poročila in objave — 13 Napovedi — 13.02 Opold. koncert Rad. ork. — 14 Poročila — 14.15 Šolska ura: Noči med ribiči na Jadranu - razgovor (vodi Rafael Bačar) — 18 Trio Viher — 18.40 Kaj vemo o gmoti (prof. M. Adlešič) — 19 Napovedi in poročila — 19.25 Nac. ura — 19.50 Gospodarski pregled (Drago Potočnik) — 20 Rezervirano za prenos — 22 Napovedi in poročila — 22.15 Lahka glasba (Radij. orkester).

Predavanja

Ljudska univerza in Prirodoslovno društvo v Ljubljani. V sredo dne 6. t. m. bo predavala ga. lektorica Fanny Copeland. Naslov predavanja: Izleti po britanskih pogorjih. (S skioptičnimi slikami.) Predavanje se bo vršilo v mali dvorani Filharmonije. Začetek ob 20. Člani obeh društev in študenti brez vstopnine, drugi din 1.- in din 2.-.

Naše dijaštvo

Poglavarjem in poglavaricam ljubljanskih krožkov SDZ. V soboto 9. t. m. ob 17. na drž. učiteljišču poglavarski posvet. — Okrožni pogl.

Lekarne

Nočno službo imajo lekarne: mr. Sušnik, Marijin trg 5; mr. Kuralt, Gosposvetska c. 10; mr. Bohinec ded., Rimska cesta 31.

Poizvedovanja

Izgubljena denarnica z večjo vsoto denarja je bila minulo sredo 30. oktobra najdena na živilskem trgu, ter jo lastnik dobi v tržnem uradu v I. nadstropju Mahrove hiše na Krekovem trgu št. 10.

Siromašna vdova je dne 1. novembra t. l. blizu pokopališča izgubila rjavo denarnico s približno 300 din. Pošten najditelj se naproša, da denar odda v upravi »Slovenca«.

Zahvalna nedelja naših kmetov

V vseh slovenskih župnih cerkvah se je preteklo nedeljo razlegala zahvalna pesem, povsod so duhovniki s prižnice obrazložili ljudem tudi pomen jesenskega kmečkega praznika: zahvalne nedelje: da na ta dan kmečki stan na tudi zunanje viden in slovesen način izrazi hvaležnost Bogu za sadove zemlje, katerih količina in kakovost je vsako leto odvisna predvsem od činiteljev, ki jim ne more gospodovati kmet sam, temveč le Bog, gospodar narave.

Praznovanje zahvalne nedelje, ki je starodaven slovenski kmečki praznik, a je bil zadnje čase vse bolj pozabljen, kakor je bil pozabljen in neupoštevan tudi kmečki stan sam, je začela zadnja leta vnovič organizirati Kmečka zveza, ki ima že po skoraj vseh slovenskih vaseh svoje krajevne edinice. Kmečko ljudstvo se je pozivu Kmečke zveze rado in z velikim razumevanjem odzvalo; in povsod po kmečkih župnijah, kjer Kmečka zveza deluje, so bile v nedeljo cerkve, spovednice in obhajilne mize številno obiskane od kmečkega ljudstva.

Povsod tam pa, kjer so ustanovljeni tudi že odseki Mladinske kmečke zveze, je dobila zahvalna nedelja še vse bolj slovesen in svojstven zunanji okvir. Članstvo Mladinske kmečke zveze je v sprevodu — s praporom na čelu, kjer ga že imajo — prikorakalo v cerkev, na rokah in v košaricah noseč razne kmečke poljske pridelke, da jih duhovnik blagoslovi. Tudi to ima svoj pomen: izraža namreč prošnjo, naj bi Bog blagoslovil, kar smo pridelali, in željo, da bi mogli v miru uživati s trudom pridelane božje darove.

Spričo dogodkov, ki se godijo vsenaokoli naše domovine, je letos bila taka prošnja še prav posebno potrebna.

Razen dopoldanskega cerkvenega praznovanja zahvalne nedelje, ki se je izvedlo ob podpori obeh slovenskih škofov in ob sodelovanju domačih gg. dušnih pastirjev letos prvič povsod po naših kmečkih župnijah, so delavni odseki Mladinske kmečke zveze priredili marsikje tudi še posebno **popoldansko proslavo zahvalne nedelje** — nekako kmečko akademijo.

Spored teh proslav je obsegal predvsem priložnostni nagovor o kmečkem stanu, o kmečkem delu in o pomenu zahvalne nedelje, nadalje nekaj primernih deklamacij; pevci so zapeli par kmečkih narodnih pesmi, zaključila je pa proslavo igrica iz kmečkega življenja.

Pomen takih kmečkih prireditev je v tem, da se kmečki ljudje zberejo, da se zavedo svoje stanovske skupnosti in povezanosti svoje usode ter da se navzamejo ljubezni in veselja do kmečkega življenja in dela.

Letošnje prvo splošno slovesno praznovanje zahvalne nedelje je pokazalo, da je bila zamisel Kmečke zveze posrečena in da so se kmečki ljudje radi oklenili tega svojega praznika.

Naj bi bila torej odslej vsako leto prva nedelja v novembru zahvalni praznik slovenskega kmečkega ljudstva, katerega naj bi čimbolj slovesno praznovali v vsaki slovenski kmečki župniji, po besedah priložnostne pesmice o kmečki zahvalni nedelji:

Ko je žito požeto, krompir izkopan,
ko je sadje obrano in mošt v sode djan,
ko je pod streho že letina vsa, —
takrat se kmečko leto konča!

Vse leto kmet upal je in trepetal,
se mraza in toče in suše je bal,
vse leto je delal in prosil Boga,
naj delu njegovemu blagoslov da:
zdaj konec za letos
je dela, skrbi,
ko polne so kašče,
polne kleti.

Je prav in potrebno, in je lepo,
da kmetje z družino vsi v cerkev gredo,
se Bogu zahvalit za vse, kar je dal,
za varstvo prositi Ga še odsihmal:
saj kar kmet pridela
in vse kar ima,
prejel je iz roke
dobrotne — Boga!

Posebno mladina, naš up in naš cvet,
naj daje v hvaležnosti drugim lep zgled;
povsod vsaj v bodoče, če niso dozdaj,
zahvalno nedeljo praznujejo naj:
naj praznik vse kmečke
mladine bo to —
in zemlje plodove
naj v cerkev neso!

LJUBLJANA

Vložitev davčnih napovedi za odmero zgradarine za davčno leto 1941

Davčna uprava razglaša: Za vsako poslopje, ki je po predpisih Zakona o neposrednih davkih zavezano zgradarini, se mora v zmislu razpisa Min. Fin. Od. Por. od 1./X. 1940 št. 62.307/III, vložiti davčna napoved v času od 1. do 30. novembra 1940. Napoved se mora vložiti posebej za vsak objekt, ki je v katastru vpisan zasebno, četudi bi imel dve hišni številki. Za več objektov se more vložiti samo ena napoved le v slučaju, če nosijo vsi ti objekti samo eno hišno številko ter so vpisani v en sam katastrski list. Napoved se mora vložiti tudi za ona poslopja, ki uživajo začasno davčno olajšavo. Davčno napoved izpolnjuje in vlaga: 1. resnični posestnik. Če je poslopje-a v posesti več oseb, vložijo napoved vse skupaj; 2. za zadrugo starejšina; 3. za pravne osebe njihov predstavitelj ali zastopnik, za mladoletne njihovi roditelji ali varhui, in 4. za mase njihovi zastopniki. Napoved more vložiti tudi pooblaščenec, ki pa mora v tem slučaju napovedi priložiti pooblastilo. Napoved se mora izpolniti v vseh stolpcih po vrstnem redu v obrazcu. Vsakega najemnika je treba vpisati pod posebno zaporedno številko. Letni kosmati dohodek (najemnina) se mora vpisati v višini, ki je pogojena v času le-tega poziva. Pod letnim kosmatim dohodkom (najemnino) se razume vsaka odškodnina najemnika hišnemu lastniku za uporabljanje poslopja. Kot odškodnina za uporabo poslopja se smatrajo: 1. najemnina v gotovini; 2. vrednost dajatev, ugodnosti in obvez, ki jih najemnik daje, vrši ali dolguje lastniku poslopja kot odškodnino za uporabo; 3. dajatve v naravi (hrana, vzdrževanje in pod.); 4. vsote, ki jih je najemnik potrošil ali plačal vnaprej za prepravila ali popravila poslopja (stanovanja) , če zato plača sorazmerno nižjo najemnino; 5. namesto posestnika plačani davki, zavarovalne premije, amortizacije dvigala in pod. Vrednosti obvez iz točke 2. in 3. se morajo spremeniti v denarno vrednost in v napoved vpisati višino le-te. Lastniki, ki poslopje ali njegov del uporabljajo sami oziroma ga prepuščajo v uporabo drugim brezplačno, morajo kot kosmato najemnino napovedati oni znesek, ki bi ga mogli dobiti za to poslopje, če bi je dali v najem. Na enak način se mora napovedati kosmata najemnina za ona poslopja oziroma njihove dele, ki v času objave poziva niso dane v najem, temveč so ostale neuporabljene. Pri poslopjih, ki so dana v najem (zakup) skupaj z vrtom ali zemljiščem iznad 500 kv. m., se mora posebej napovedati najemnina, ki se plača za poslopje ter posebej ona za vrt ali zemljišče. Baš tako naj se posebej napove najemnina za pohištvo, orodje, pravice, vezane s poslopjem itd. Če odškodnina za vrt in zemljišče iznad 500 kv. m., za pohištvo, orodje itd., ni posebej pogojena, je treba v stolpec za opombo napisati, v kakšnem sorazmerju je najemnina za poslopje napram oni za vrt, zemljišče, pohištvo itd. ter kolikšna je površina vrta in zemljišča. Pripominja se, da se smatrajo hodniki, prehodi in vhodi v hiše ter njihovi posamezni oddelki kot postranski prostori in da se mora vsako posebno dajanje v najem prostorov v hodnikih, vhodih in prehodih prav tako napovedati. Pri poslopjih, ki se dajejo v najem (zakup) samo za čas sezone, se mora napovedati kot letna kosmata najemnina vsota one najemnine, ki je plačana za čas sezone. V opombi davčne napovedi je treba vpisati, če in kje ima davčni zavezanec še kako poslopje. Stolpce, ki se vanje vpisuje število oddelkov kakor tudi one, ki je vanje vnešena letna najemnina, je treba na koncu posamično sešteti. Izpolnjeno napoved podpisujejo najemniki (stanovalci, zakupniki) v odrejenem stolpcu po vrsti, kakor so vpisani v najem dani prostori. Najemnik ne sme napovedi podpisati, predno ni vanjo vpisan znesek najemnine, ki jo plača za poslopje (stanovanje ali prostor). Kdor davčne napovedi ne vloži v roku, odrejenem s tem pozivom, plača kot kazen 3%, a kdor je ne vloži niti na pismeni poziv v nadaljnem roku osmih dni, 10% od odmerjenega osnovnega davka. Davčnega zavezanca, ki bi v namenu izogniti se plačanju davka, vpisal v davčno napoved neresnične izjave, napovedal manjšo najemnino (zakupnino) oziroma zatajil davčni objekt, zadenejo kazenske posledice člena 142 a Zakona o neposrednih davkih zaradi zatajbe. Če najemnik (zakupnik, stanovalec) podpiše in potrdi neresnične izjave, je kaznjiv po čl. 138 Zakona o neposrednih davkih z 50—500 din. Če je davčni zavezanec nepismen ali ne zna napovedi izpolniti, jo lahko da na zapisnik pri pristojni občini ali podpisani davčni upravi. Vložilcu napovedi mora davčna uprava na zahtevo dati potrdilo o prejemu. — Davčna uprava.

•

l **Polovičen popust za delavce in delavke v Drami in Operi.** Od Delavske zbornice smo prejeli: Na prošnjo Delavske zbornice je dovolila uprava Narodnega gledališča v Ljubljani tudi letos polovičen popust za delavce in delavke v Drami in Operi. Popust velja tudi za žene delavcev. Ker so predstave v abonmaju torek, sreda in četrtek v tej sezoni zasedene že po abonentih, prosimo delavce, naj se poslužijo popusta za **predstave izven abonmaja** (z izjemo izrednih tujih gostovanj in v abonmaju **reda A in B. Potrdila** za polovičen popust dobe delavke in delavci v knjižnici Delavske zbornice med uradnimi urami, to je vsak delavnik od 10 do 12 dopoldne in od 5 do 8 zvečer, ob sobotah popoldne pa že od 4 naprej.

l **Za koncert Belgrajske filharmonije,** ki bo drevi ob 8 v dvorani Uniona, so razprodane že vse vstopnice. Na to opozarjamo vse interesente, da se ne bi zaman trudili za nabavo novih vstopnic ali računali s tem, da bodo dobili vstopnice še pred začetkom koncerta.

l **Zbiranje voska na pokopališču pri Sv. Križu** v prid mestnim revežem je prav dobro uspelo. Pri tem pa moramo upoštevati, da je bilo zbiranje prirejeno prvič, ko občinstvo še ni bilo dosti poučeno o novi dobrodelni akciji. Zato občinstvo samo ni sodelovalo pri zbiranju voska dogorelih sveč, temveč je bilo mogoče v glavnem zbrati samo tiste ostanke sveč, ki so jih pobrali sodelavci akcije z grobov. Pri tem so pa dobili tudi nepoklicane pomočnike, ki so pa nabrani vosek shranjevali v svoje umazane malhe. V tatinske bisage je izginilo tudi mnogo celih sveč, saj so se tatovi znali izogibati celo policijski straži. Kljub temu je bila nabrana precejšnja količina voska, da bo tudi sedaj šele pričeta in prvič preizkušena akcija gotovo revežem prinesla čedno podporo.

l **Dobrotniki vsesvetske akcije** se še vedno oglašajo in g. **Josip Olup,** tovarnar in trgovec na Starem trgu, je v ta namen poslal Vrhovnemu socialnemu svetu **1000** din. Temu stalnemu dobrotniku mestnih revežev se pridruži gotovo še vrsta drugih dobrosrčnih mestnih pridobitnikov, ki so zaradi prezaposlenosti doslej prezrli svoje rajne počastiti z dobrimi deli. Mestno poglavarstvo izreka darovalcu **najtoplejšo zahvalo** tudi v imenu podpiranih.

Še je čas!

Podaljšujemo rok za prednaročila »Slovenčevega koledarja« do 11. novembra 1940

Naročite koledar čimprej! Naročite oglase v njem!

»Slovenčev koledar« - Ljubljana - Kopitarjeva 6

KINO MATICA telefon 22-41

Predstave danes ob 16., 19. in 21. uri — Aktualen in velezanimiv velefilm

SUEZ

je mojstrovina, ki zasluži, da si jo ogledate. Ameriški Fox v sepia-koloru. **Krasni naravni posnetki, gradnja svetovnoznanega sueškega prekopa, silno doživetje za vsakega** — Slavni igralci: **Tyron Power, Loreta Young, Annabella**

Mladi in stari so navdušeni nad iskrenostjo in prisrčnostjo igre **Deanne Durbin** v filmu

Angel ljubezni

Zaradi koncerta danes predstava samo ob 16. uri

KINO UNION, tel. 22-21

Danes veliki muzikalni film iz življenja kralja valčka IVANA STRAUSSA!

Veliki valček

Film prelepe, opojne muzike in divnih melodij, ki ga ne boste nikdar pozabili!

Gl. vloge: Luise Rainer, Fernand Gravet, Miliza Korjus

KINO SLOGA, tel. 27-30

Predstave danes ob 16., 19. in 21. uri

l **Preureditev Kongresnega trga.** Ko so v zadnjem času razredčili kostanje v Zvezdi, so začeli urejati cesto v Gradišču nasproti nunskemu samostanu, kjer so napravili ob hiši, v kateri je trgovina Pavlin, prav primeren polotok, za pešce, v tlakovanem cestišču samem pa so zaznamovali prehod čez cesto s posebnimi kockami. Ta prehod je bil prav potreben oznake, saj je tam grozilo že več nevarnih karambolov. Zadnje čase so začeli tudi urejati podaljšek Wolfove ulice na Kongresni trg. Od Filharmonije pa do Wolfove ulice so cesto razkopali in najprej uredili vse potrebno pri pod cesto vloženih kablih in drugih napeljavah, sedaj pa cestišče že valjajo. Za tem ga bodo v kratkem pretlakovali, s čemer bodo glavna cestna dela v okolici Zvezde zaključena.

FRANZ JOSEF GRENČICA

REG. S. BR. 22365 od 18-IX 1940 g.

l **Kakor smo poročali** že v nedeljski številki našega lista, se prične pri Sadjarski in vrtnarski podružnici Ljubljana I poučni tečaj o pridelovanju zelenjave, sadja in cvetja na malem domačem vrtu **v torek 5. novembra ob sedmih zvečer** v kemijski dvorani I. državne realne gimnazije v Vegovi ulici. Otvoritev tečaja z uvodno besedo predsednika podružnice dr. Spiller-Muysa o **gospodarskem in socialnem pomenu malega vrta,** nato predavanje inž. Levstika Jožeta **o pripravi zemljišča za mali vrt, o rigolanju in izboljšanju zemlje, o gnojenju in kolobarjenju ter o uporabi modernega vrtnega orodja.** Vstopnine ni.

l **Zveza društev Mali gospodar in Društvo rejcev malih živali v Ljubljani** sta se preselila iz dosedanjih društvenih prostorov v Gajevi ulici 9 v nove poslovne prostore v Gosposki ulici 4. — Člani društva in vsi interesenti se lahko obračajo na navedeni naslov osebno ali pismeno in dobe stalno vse informacije glede reje malih živali in glede vseh zadev malega gospodarstva

l **Društvo za otroško varstvo in mladinsko skrb v Ljubljani** obvešča svoje člane in dobrotnike, da je njen dolgoletni odbornik in podpredsednik gospod ravnatelj Ivan Röger umrl. Društvo vabi in prosi svoje člane, da se pogreba dne 5. t. m. ob pol 3, Leonišče, Šlajmerjeva ulica, polnoštevilno udeleže.

l **Pri zaprtju, motnji v prebavi** — **vzemite zjutraj na prazen želodec en kozarec naravne »FRANZ-JOSEF« grenčice.**

l **Kegljači!** Moderno in lepo opremljeno in urejeno kegljišče ima Rokodelski dom v Komenskega ul. 12. Tudi čez dan je kegljišče prijetno toplo. Vabimo kegljače na številen obisk.

l **Popravila vseh ur** zopet prevzamem **F. Čuden, urar v Prešernovi 1** — specialist za precizijske ure.

l **Vremenska bilanca za oktober.** Letošnji oktober je po podatkih meteorološke postaje v Ljubljani imel 19 deževnih dni s 136.7 m/m dežja. Največ dežja je padlo dne 28. oktobra, namreč 43.2 m/m, nato pa je zadnje dneve močno snežilo. Najnižja jutranja temperatura je bila zapisana 19. oktobra s —0.4° C v mestu, v okolici aerodroma pa celo —2° C. Najvišja temperatura je bila dne 10. oktobra, ko je termometer kazal +21.2° C. Oktober v zadnjih 10 letih je izkazoval splošno po 15—19 deževnih dni, toda z mnogo večjimi padavinami. O tem smo že pred dnevi poročali. Manj dežja je imel oktober leta 1934, ko je v 15 dneh padlo le 11.1 m/m dežja.

l **Notica,** priobčena v »Slovencu« dne 3. novembra za železniške upokojence glede podaljšanja legitimacij za leto 1941, se pravilno glasi: Ljubljana glavni kolodvor sprejema legitimacije od 14. do vključno 20. novembra.

l **Prekupčevalci in peki ovadeni.** Tržni urad mestnega poglavarstva je od 20. oktobra naprej napravil revizijo po pekarnah in strožjo kontrolo pri prekupčevalcih živil na živilskem trgu. Trije peki so bili že obsojeni, ker se niso točno držali določil glede uporabe mešane moke in so pekli tudi po teži lažji kruh, kakor to določa pravilnik. Dva pekovska mojstra sta bila obsojena na 7 dni zapora in 300 din denarne kazni, to nepogojno. Tretji pek je bil obsojen samo na denarno kazen 300 din. Sodbo je izreklo okrajno sodišče. Proti sodbi so peki prijavili priziv na okrožno sodišče. Mnogo branjevcev in branjevk je ovadenih zaradi prekupčevanja živil, posebno perutnine. Ti so bili že kaznovani od tržnega urada. Bodo pa kaznovani še od okrajnega sodišča.

l **V Ljubljani umrli** od 25. oktobra do 31. oktobra 1940. Pöschl Antonija, 73 let, trgovska blagajničarka, Vidovdanska c. 9; Ambrožič Jakob, 86 let, zasebnik, Kolizejska ulica 26; Šturm Katarina, 23 let, žena posestnika, Dolenje Ložice 11 pri Kočevju; Kreuzberger Eliza, roj. Mayer, 78 let, vdova trgovca, Poljanska cesta 16; Bricelj Josip, 61 let, vojni invalid, Opekarska c. 41; Klančar Angela, sestra Sabina, 58 let, usmilj. sestra sv. Vinc. Pav., Slomškova ulica 20; Žagar Janez, 76 let, posestnik, Vidovdanska c. 9; Podlesnik Marija, roj. Šalamon, 78 let, vdova posestnika, Vidovdanska c. 9; Kovačič Martin, 81 let, paznik prisilne delavnice v pokoju, Švabičeva ulica 15; Kaškarova Katarina, roj. Sevelijova, 69 let, vdova železničarja, Gajeva ul. 8. — V ljubljanski bolnišnici urli: Česen Ana, roj. Lasnik, 64 let, prodajalka sadja, Sv. Petra c. 77; Stojc Jože, 61 let, upok. narednik, Vidovdanska cesta 9; Dolinšek Franc, 75 let, posestnik, Kališe 3, občina Kamniška Bistrica; Rojnik Pavel, 57 let, dninar, Poljče 8, občina Braslovče; Istenič Frančiška, 22 let, delavka, Gorenja Sava 9; Leskovec Ivan, 1 leto, sin delavca, Gorenja vas 19 pri Logatcu; Podlesnik Franc, 6 mesecev, sin uradnika KID, Jesenice, Bled 78; Čuden Franc, 42 let, delavec, Sava 93 pri Jesenicah; Kafol Marija, 25 let, žena hišarja, Cužna vas 51, občina Trebelno pri Krškem; Čerenak Marijan, 20 mesecev, sin delavca, Ljubnica 9, občina Vitanje pri Konjicah; Hočevar Jože, 29 let, poklic neznan, Ribnica pri Kočevju; Oberwalder Josip, 58 let, tovarnar in posestnik, Domžale (umrl v Leonišču).

Življenje v Parizu

Švicarski list Journal de Geneve je pred kratkim prinesel kratko poročilo o življenju v zasedenem Parizu. Morda ne bo odveč, če tudi mi objavimo nekaj misli njegovega poročevalca.

Ko smo se po zlomu francoske vojske vrnili v Pariz, smo našli našo pred kratkim še tako živahno in polno prestolnico povsem spremenjeno. Zdela se mi je, kakor kako nepoznano mesto, bolj sovražno kot prijateljsko. Žive duše skoro nikjer nisi videl, tuj molk je vladal po mestu. Okna po hišah so bila zaprta. Zdelo se je, kakor da so hiše zadremale. Otrok ni bilo videti. Na vseh straneh si dobil vtis, da je Pariz popolnoma zapuščeno mesto.

Ko sem spravil svoje tovariše, ki sem jih pripeljal v Pariz, na njihove domove, sem zapeljal avto v garažo, ker še nisem imel znamenja. SP (Service Publique — javna služba). Na mojem domu je bilo vse po starem. Tudi v restavraciji se še ni nič spremenilo. Postregli so nas s svežim sirovim maslom, smetano in z vsem, kar smo naročili. Če sem telefoniral svojim prijateljem, se skoro nobeden ni oglasil. Pariško prebivalstvo se je sestojalo samo še iz uradnikov (toda teh je bilo zelo malo), varnostnih organov, vozačev pri podzemeljski železnici in podobno. Vsi drugi so se odpeljali, če so dobili kako vozilo, če ne, pa so odšli peš. Jedli so, kar so pač imeli. Ko jim je na poti zmanjkala hrana, so se morali odločiti, da se vrnejo, ali pa da stisnejo pasove in gredo naprej.

Začele so prihajati nemške čete, ki so zasedle mesto. Takoj so stopile v zvezo z občinskimi oblastmi in z varnostnimi organi. Ko so se Parižani začeli dramiti iz prve odrevenelosti, ki jih je prevzela, ko so jih dogodki vsevprek prehitevali, so polagoma zapuščali stanovanja in se začeli ozirati po mestu. Skrb za vsakdanji kruh jih popolnoma vzdramila.

Avtobusi niso vozili, ker jih sploh ni bilo. Begunci so Pariz dobesedno izpraznili vseh avtomobilov, avtotaksov in drugih vozil in se v dolgih in širokih rekah valili z njimi proti jugu. Pa tudi bencina je zmanjkovalo. Le podzemeljska železnica je poslovala. Prevoz živeža in drugih potrebščin je povzročal velike skrbi. Pred železniškimi postajami si videl namesto prejšnjih taksijev na kupe vozičkov z dvemi ali štirimi kolesi. Samo med temi si lahko zbiral. Cene so zavisele od dolžine poti in teže za prevoz. Danes so ta vozila na »ročni« pogon nadomeščena z vozili na »nožni« pogon, s kolesi, z majhnimi vozički na tri kolesa itd. Kolesarji taksiji imajo za svojim sedežem še lep drug sedež za tistega, ki se želi peljati. Preveč udobna ta vožnja ni, hitreje pa le prideš kot peš. Nekateri so se precej spopolnili in imajo že prava luksuzna kolesa. Kdor se na navadnem kolesu ne čuti dovolj varnega, lahko najame vozača s trokolesom. Sicer pa uporabljajo trokolesa le bolj za prevoz blaga, prtljage in drugih reči.

Cene za tako vožnjo so različne. Če se hočeš peljati dalje in na udobnejšem kolesu, boš plačal več, sicer manj. Za prtljago računajo 10 do 15 frankov za težo 30 do 40 kg. Prevoz za ljudi je mnogo dražji. Navadna in zelo kratka vožnja ti pride na 30 frankov. Ni redko, da se vsede lastnik prtljage za »šoferja« na kolesu in mu pomaga poganjati težko naloženo kolo.

Prehrana povzroča mnogo skrbi Parižanom in onim, ki so mesto zasedli. Poleti je še nekako šlo, ker je bilo mnogo zelenjave in svežega sadja. Sedaj so morali s kartami zagotoviti enako in pravično razdelitev življenjskih potrebščin za vse.

Vpitja po ulicah je še vedno dovolj. Trg se je spremenil. Prej si imel poulične prodajalce, ki so ponujali svojo robo, sedaj pa imaš poulične kupovalce, ki prav tako glasno poprašujejo po robi.

Gospodinje so se hitro priučile delati nove jedi: iz kopriv kuhajo odlično juho, svežih paradižnikov sok nadomešča olje v solati, navadna milnica in voda, v kateri so kuhani divji kostanji, opere perilo, ravno tako kot najfinejše marseillsko milo. Sila kola lomi.

Kranj

Krajevna protituberkulozna liga v Kranju ima svoj redni občni zbor v četrtek, dne 7. novembra ob 20 (osmih) v državni gimnaziji v Kranju z običajnim dnevnim redom. Prosimo člane, kakor tudi druge, ki se zanimajo za delovanje krajevne lige, in delovanje protituberkuloznega dispanzerja, da se občnega zbora zanesljivo udele. — Odbor.

Jesenice

Te dni je bil v veliki dvorani Krekovega doma občni zbor Prosvetnega društva. Posamezni odborniki so podali temeljita poročila, tako, da je članstvo dobilo jasen vpogled v gospodarsko stanje in prosvetno delovanje društva. Po poročilih zastopnikov odsekov so sledile volitve, pri katerih je bil izvoljen odbor s predsednikom Smolejem Albinom.

Radeče pri Zidanem mostu

Cestna razsvetljava pač ne dela časti in ugleda našemu dičnemu mestu. Ne ozirajo se na že poznane električne »mrke«, je minilo tudi že precej časa, odkar je pregorelo več žarnic na glavni cesti, ki pa še vedno niso nadomeščene z novimi.

Osebne vesti. V kratkem času so zapustile radeško šolo kar tri učne moči: gdč Potokarjeva in g. Bratok sta odšla na nadaljevanje študij v na višjo pedagoško šolo v Belgrad, dočim je šolski upravitelj g. Božič premeščen v Kozje okraj Šmarje pri Jelšah S tem je nastopilo pomanjkanje učiteljstva tudi na naši šoli, zlasti pa na obrtno nadaljevalnem oddelku, ki bo z odhodom obeh gg. učiteljev ostal brez šolskega vodstva. Ob tej priliki prosimo merodajno oblast da upošteva upravičene želje občanov in nastavi na tukajšnjo šolo učitelja-strokovnjaka v obrtnem šolstvu ki bo posvetil svoje delovne — kulturne sile tudi izven šolskega pouka našemu prosvetnemu in praktično-kmetijskemu življenju — Občinsko službo je zapustil g. Mrežar Maks, dolgoletni načelnik FO in prestopil v železniško v Zid. mostu. S tukajšnjega sodišča je prestavljena v Novo mesto gdč. Danica Grbec.

Zgodovinsko srečanje v Florenci. Na sliki vidimo Hitlerja in Mussolinija na balkonu palače Vecchio v Florenci, od koder odzdravljata množici, zbrani na Piazza della Signoria.

KULTURNI OBZORNIK

Mariborsko gledališče:

Gorkij: Na dnu — Sherif: Konec poti

1.) Gorkij je dno ali nižine človeškega življenja spoznal sam, ko se je v mladosti potikal po vsej Rusiji in menjaval službe kakor raztrgane suknje. Zato je tudi mogel oblikovati življenje globin, ki se jim tako neposredno približajo le redki oblikovalci. Gorkij v globinah, na dnu, ni našel fantastične literarnosti in eksotike, ki bi jo mogel podajati v samodopadenje bralcev in gledalcev, temveč je kot socialistični proletarec in pisatelj v ljudeh z dna videl in odkril »podpodje«, kot ta svet imenuje Dostojevskij, že medlo napovedujoč preobrat in krvavi obračun. Naturalistična slika v štirih dejanjih, ki ji je dal naslov »Na dnu«, je Gorkemu prinesla svetovno slavo. Prikazal je v njej življenje v kletnem prenočišču, kjer se slučajno snidejo ljudje najrazličnejšega porekla in preteklosti Toda vse te tujce veže zavest, da v družbi nič ne pomenijo, da so prav za prav nepotrebni izvržki in zato ne vidijo smisla svojemu delu in življenju. Pod to navidezno mirnostjo pa vendarle vstajajo misli, se prožijo vzmeti, da vsaj za trenutek najde njih pogled neko rešitev. Čeprav na dnu, skušajo najti neko dno v samih sebi. Ko mednje zaide starec Luka, jim odstira poglede v lastno duševnost, napeljuje in navaja jih do nekega vsaj delnega prečiščenja zmedenih nagibov njihovega mišljenja in nehanja. Gorkega ljudje niso več kot Dostojevskega »ponižani in razžaljeni«, temveč vstaja v njih revolucionarna zavest, da so na dnu vendarle enaki vsem drugim, da so vsi »ljudje«. Najdejo torej dno skupno vsem. Gorkega naturalistična slika je mračna in težka, včasih prav surova, včasih spet čudovito mehka.

Drama nima »glavnega junaka«, kot smo ga v dramah vajeni, temveč je v smislu kolektivističnega naturalizma junak vsa skupina ljudi iz dna. Uprizoritev mora torej pokazati skladno enoto vseh posameznikov. Vsi morajo biti samo del celote, ki je sicer pisana, a vendar enotna. Mariborska uprizoritev ni vedno odgovarjala tej enotnosti. Posameznosti so bile dobre in učinkovite, posamezni prizori grozni v svoji pretresljivi bednosti, toda poleg uspelih celotnih postav so se kazali tudi neenotni liki, ki so motili ubranost. Scena in oprema je ustvarjala ozračje prenočišča na dnu, osebe pa so deloma izstopale, deloma pa se izmikale okvirju. Tako je bila Starčeva kar preizrazito samosvoj lik Vasilise, močna, toda prehrupna, da ne bi mestoma prevpila ostalih, ki so bili sicer tudi glasni. Nasprotno se je Rasbergerjeva kot Nataša lepo podredila v okvir. Crnobori kot Vaska ni pokazal, da je kot Vasilisin ljubimec in Natašin snubec in recimo iskalec Boga enotna oseba. Prevladovala je njegova ljubezenska zgodba tako da njegovo iskanje tal, smisla življenja in izhoda iz podsvetja ni bilo prepričevalno. Gorinšek kot Satin je bil v prvih treh slikah posrečena podoba, v četrti pa je kot nadaljnji glasnik romarjeve človečanske misije manj osvajal, dasi je bil povečini dober. Košuta kot Klešč se je počutil menda v tem podsvetju najslabše. Zdi se, da mu salon bolj ugaja. Njegova podoba je premalo živela In da zaključim vrsto teh, ki so le deloma uspeli, naj omenim še Razbergerja, ki je preveč le deklamiral, a v četrti sliki je njegov malomarni govor rez izražal s cinično resignacijo človeka, ki ga ne more nobena stvar več presenetiti. Turk kot policaj je bil prerogovilast. Preveč se zateka v zunanjo kretnjo in narejeno besedo. Izmed ostalih igralcev so bile dobre Gorinškova, katere bolezen in umiranje je napolnjevalo pozorišče z grozo ob strahotnem slovesu iz tega sveta trpljenja, dalje Kraljeva kot izbrušen psihološki tip dekleta, kot jih najdemo pri Dostojevskem, poln tragike in globoke razrvanosti. Zakrajškova kot Kvašnja, možača s proletarske ulice, in že omenjena Rasbergerjeva. Romarja Luka je podal Pavle Kovič v odgovarjajoči podobi, ki je bila topla in lepa. Dober in izrazit je bil tudi Košič kot lastnik prenočišča. Dobro se je izkazal prvikrat v večji vlogi Blaž, ki je igral akterja. V njem je res zagorela obupna groza človeka na robu blaznosti. Uspel je tudi Nakrst v vlogi idijota barona. Ob strani so bili in dopolnjevali celoto še Verdonik, Brunčko in Harastovič.

V celoti je uprizoritev trpela na neskladnosti igranja. S tem mislim reči, da nekateri igralci sami niso podajali enotnih podob svojih vlog in drugič, da so nekateri ustvarjali izrazite postave in s tem seveda še jasneje podčrtali pomanjkljivosti prvih. V celoti je predstava zapustila v človeku vtis neke, ne vedno skladne mozaičnosti, neko motno, negotovo razpoloženje. Kljub temu pa je zbudila v gledalcu marsikdaj grozo ob vsej bednosti človeškega življenja in ob žalostni obupnosti človeške revščine, duševne in telesne. Gorkij ne daje odrešilne besede. S tem, da je pokazal na skupno dno vsem, na človečnost, je pustil množico odprtih vprašanj in bolesti. Pokazal je rano — a danes bi si človek bolj želel zdravnika.

Šmolej Viktor.

•

2.) Vprašanje, kako naj se pomlaja igralski zbor naših gledališč, je pereče že ves čas, kar sta mariborsko in ljubljansko gledališče začeli po prevratu delovati Ni brez značilnosti, da se je v jedru prav za prav isti zbor igralcev ohranil vsa ta leta, tako v Ljubljani kakor v Mariboru, in le malo novih moči se je pridružilo starim. Več je bilo take obnove še v mariborskem kakor v ljubljanskem gledališču. Zato se je včasih zazdelo, kot da se je ustvaril nekak sistem zvezdnikov in le težko je prišel do večjih in pomembnejših vlog kdo izmed mlajših. Včasih si je bilo sploh težko misliti v Ljubljani zlasti tragedije brez Levarja. Polagoma pa so prišli do upoštevanja tudi drugi. V Mariboru predstavlja tako zvezdo Kovič Pavle — njegova umetniška potenca je sicer izven dvoma! — ki se mu pridružuje brat Jože kot režiser z večjim ali tudi manjšim uspehom. Z angažmajem Vladimirja Skrbinška se je ustvarilo neko zdravo tekmovanje, a lani je tudi Gorinšek dokazal, da ni nič manjši dramski umetnik v tragediji kakor v burki in opereti. Vsaj deloma se je tako enoličnost mariborskega igranja razgibala. Lani se je celo govorilo, da bo mariborsko gledališče osnovalo dve skupini igralcev, — novo bi tvorili mladi — ki bi se vrstili. S tem bi odločneje posegli v ustvarjanje tudi mladi, ki doslej le statirajo ali niti do tega ne pridejo. Vendar je načrt zaradi pomanjkanja gmotnih sredstev propadel. A igralec in režiser Vladimir Skrbinšek se je z mladimi vendarle lotil dramskega študija v nekaki zasebni dramski svoji šoli in ti mladi obiskovalci te šole so uprizorili v gledališču lastno predstavo, da se pokažejo. Za svoj debut so si izbrali vojno dramo Konec poti Angleža Sherifa.

Igra je znana po uprizoritvah tudi že na diletantskih odrih, zlasti pa po ljubljanski uprizoritvi v Narodnem gledališču. Morda je danes marsikatera beseda celo živeje zazvenela v dušah igralcev in poslušalcev, kakor je to bilo pred leti. Debutanti so ustvarili predstavo, ki je bila popolnejša v posameznih prizorih kakor v celoti. Videti je bilo nekaj začetniške neokretnosti in ponekod še zunanje narejenosti. Premalo je stvar živela iz same sebe, ne da bi jo prešinjal žar iz enega žarišča. Predstava je bila igra na odru ne pa življenjska polnost, preustvarjena v umetnost. Zlasti je vidno padala višina igre od srede proti koncu, tako da je druga polovica učinkovala slabotno in medlo, in ne pretresujoče, kot bi morala. (Deloma je temu krivo tudi skrajno neuspelo ponazarjanje bitke v ozadju oziroma izven zakopa, ki je bilo v vsej drami najslabše.) Izjemo je delal tudi v drugi polovici Lukež, ki je igral glavnega junaka Stadhopa. Reči moram, da je bilo v njem čutiti močnega igralca, zakaj ustvaril je živo podobo, ki je pretresala in ogrevala. Pri Brunčkovem Ralejghu je bila neokretnost mladega častnika, ki je pravkar prišel v zakope, naravna in osvajajoča. Od ostalih častnikov je bil lep lik Ledinek kot Osborne, dasi je bil po maski premlad. (Očitek, da maske niso odgovarjale, velja vsem. To so bili fantje, morali pa bi biti možje s fronte!) Debelušni Trotter sicer ni hoté vzbujal smeha, toda ga je vendarle prožil. Njegova igra je bila preveč le zunanja — pa prijetna — zato njegova dobrohotna nrav ni kazala v globino, kakor bi morala ampak je ostala na površini. Kumer kot Hibbert ni osvojil, morda zaradi svojega organa, morda zaradi iskanega nastopanja. Babič kot polkovnik ni bil slab, a bi mogel biti trši in silnejši. Prijeten je bil kuhar Mason, ki ga je igral Podkrajšek. Trije: Turk, Kager in Venišnik, so nastopili v bežnih vlogah.

Posebno poglavje pa je bila publika! Zdelo se je, kot da so prišli gledat komedijo in ne grozotno vojno dramo. Zato so odkrili vsako šegavo besedo ter vsako ironično kretnjo ali opazko, jo nagradili s smehom ter tako popolnoma ubili resno ozračje, ki je moralo oziroma bi moralo ležati nad vsem dogajanjem. Zato štejem za zaslugo in za dokaz neke umetniške zrelosti debutantov prav to, da se niso dali speljati publiki v smešno podčrtavanje čisto nebistvenih potez in nastopov. Ko bodo drugič nastopili, jim želim pač bolj kulturne publike. Po prizadevanju, če že ne koj po uspehu, jo vsekakor zaslužijo.

Šmolej Viktor.

Predavanje univ. prof. dr. Bartolija v Institutu za italijansko kulturo

Ljubljana, novembra 1940.

Vseučiliški profesor kraljeve univerze v Turinu, odlični slavist dr .Matteo Bartoli je v četrtek, dne 31. oktobra ob 18 odprl akademsko leto na Institutu za italijansko kulturo v Ljubljani. V uvodu je predavatelj omenil, da mu je to veliko čast zaupal in poveril zunanji minister grof Ciano. Tako odpira delo na Institutu v mestu, kjer italijanska kultura ni več nobena novost. Podčrtal je kulturne vezi med Italijo in slovenskim narodom v preteklosti in je pri tem poudaril pomen velikega dela slovenskih slavistov, zlasti pa enega med najodličnejšimi — Matija Murka. Omenil je nato v lepi vrsti tradicije tega dela med Slovenci, velikega Slavista Miklošiča in za njim Kopitarja, Matija Murka, Ramovša, Nachtigala, Oštirja, Kidriča, Sturma in druge. Prav tako je moral omeniti drugo veliko značilnost slovenskega naroda in ta je, da je število analfabetov izredno majhno. »Vse to dokazuje — in ne samo to — vašo veliko ljubezen za svoj jezik. Z veliko pravico ljubite jezik Fr. Prešerna in vaših melodioznih narodnih pesmi. Ta, ki vam to govori, je imel kot otrok priliko poslušati ta jezik.« Te besede so bile sprejete z velikim odobravanjem in veseljem.

Nato je predavatelj prešel na glavni del svojega predavanja, ko je obravnaval vprašanje »tradicije in revolucije v latinščini in v italijanskem narodnem jeziku«. Ugotovil je takoj v začetku, da je latinščina konservativni jezik, nakar se je razvila v revolucionarni jezik. Prav isto se je godilo s slovansko in germansko jezikovno skupino. Zelo različna pa je zgodovina italijanščine. Latinščina začenja z ohranjevanjem, končuje pa v temeljitih izpremembah. Nasprotno pa je v latinščini vse polno najstarejših tvorb in oblik, ki so se pojavile že v latinščini. Latinščina v Italiji je bila manj klasična in mladostnejša in živahnejša ko pa ona v provincah.

Zelo pisana je zgodovina v razvoju posameznih neolatinskih jezikov. Te spremembe so redkejše in manj temeljite v italijanščini ko pa v sosednih sorodnih jezikih.

Da bi ponazoril svoje razlaganje je prof. Bartoli navedel številne vzglede, pri tem pa se je deloma naslanjal na izdajo jezikovnega atlasa italijanščine in albanščine, ki izhaja pod njegovim vodstvom.

Govornik je zlasti nakazal, da je italijanski narodni jezik najbolj točen in najbolj razčiščen med neolatinskimi jeziki. Pri tem pa ni opustil omeniti, da je bila italijanščina srednje in južne Italije bogatejša na atoničnih vokalih ko pa moderna italijanščina. Isto razmerje obstoja med staro in moderno slovenščino. Sorodnost med italijanščino in slovenščino je nato razložil na nekaterih vzgledih. Sorodnost med obema jezikoma je mnogo večja kot pa se je to mislilo. Toda še važnejše je, je rekel profesor Bartoli- da ta soglasja z ust preidejo tudi v globino src. To pospeševanje zbliževanja med našima dvema narodoma je iskrena in živahna želja voditelja nove Italije.

Ob zaključku je profesor Bartoli opozoril na važnost delovanja takih Institutov v Jugoslaviji in je izrekel spoštovanje pred delom, ki ga s tem v zvezi opravljata profesor Maver in italijanski konzul. Prepričan je, da bo pod njunim vodstvom s sodelovanjem prof. Gasperina in njegovih pomočnikov Institut dostojno delal v korist obeh dežel.

Občinstvo, ki je napolnilo dvorano, je z velikim zanimanjem poslušalo izvajanja prof. Bartolija in ga je nagradilo s ploskanjem. Nikdo drugi ko on ni mogel tako govoriti o bratstvu med dvema kulturama.

Klavirski koncert Nikite Magalova

V ponedeljek, dne 28. preteklega meseca je priredil že od lanskega leta nam poznani ruski pianist Nikita Magalov svoj koncert, na katerem smo imeli priliko ponovno spoznati izvajalčeve tehnične in ustvarjalne vrline. Svoje visoke tehnične pridobitve združuje z močno muzikalno kultiviranostjo, kar mu oboje omogoča nazorno igro. V splošnem moramo ugotoviti, da zna izvajalec iz skladbe izčrpati muzikalno danost v največji meri, pri čemer mu pomaga v podrobnosti izdelana igra, ki se pa vendar ozira na celotno izpeljavo skladbe v smislu grajenja. Tako dobimo jasno in nazorno muzikalno podobo poustvarjeno z velikim estetskim smislom upoštevajočih gradbenih prvin dinamičnega in agogičnega značaja. Poleg tega pa zna g. N. Magalov upoštevati tudi slogovne značilnosti skladb in jih podati svoji slogovni epohi kakor tudi autorjevi stilni oznaki odgovarjajoče. Prav v tem je videti izvajalčevo močno kulturo; on skuša podati le tisto, kar je nujno, brez kakega osebno induvidualnega gledanja, ki večkrat zapelje v neke manire razblinjajočo celotnost bodisi s samovoljnimi tempi, fraziranjem pedaliziranjem itd; z drugo besedo: poglobiti se zna v avtorjevo zamisel in zasnovo in poleg stvaritvi slogovno odgovarjajoče igre dati tisto muzikalno vsebino, ki s svojo lepoto poslušalca notranje dojame in osvoji. Kajti izvajalcu instrument zaživi v vsem tenkočutnem niansiranju.

Program je bil smiselno sestavljen: nudil nam je dela visoko baročne dobe v Bach-Busonijevih »Dveh koralnih predigrah« (Odrešenik prihaja ter Veselite se kristjani), iz visokoromantične epohe Schumannov »Karneval«, op. 9. Dalje smo slišali Brahmsove »Variacije na Paganinijev tema«, op. 35 b. V drugem delu je zaigral Stravinskega suito »Petruška«, ki očituje delo prepojeno z ruskimi prvinami, vendar v smislu impresionističnih intencij grajeno. Impresionistično literaturo je zastopal tudi M. Ravel z »Ladjo na oceanu«. Zadnjo točko je izpolnil Saint Saens-Lisztov »Danse Macabre«.

Koncert N. Magalova je bil močno glasbeno doživetje. Posebno poustvarjalno silnost izvajalčevo smo čutili v Stravinskega ritmično razgibani in tonsko slikajoči skladbi »Petruška«, dalje je bila igra še posebej na višini v Schumannovem »Karnevalu« ter v Ravelovi skladbi: »Ladja na oceanu«. N. Magalov si je pri nas utrdil s svojo igro kot pianist izrednih sposobnosti v klavirsko-tehnično ter muzikalno-kulturnem pogledu. Prav to mu zagotavlja tudi nadaljen uspeh; nam bo kot tak vedno dobrodošel

sil.

ŠPORT

Sijajen uspeh jugoslovanskega nogometa
Jugoslavija : Nemčija 2:0 (1:0)

Slovenski juniorji so z zmago nad hrvaškimi dokazali, da igrajo odličen nogomet — Slovenija (jun.) : Hrvatska (jun.) 3:2 (2:0)

Iz vseh slovenskih krajev so v nedeljo dopoldne prihiteli vneti podžigači, da bi podprli v hudem boju naše najmlajše nogometne reprezentante. Nihče ni mislil, da bodo nad odličnimi Hrvati zmagali v tako prepričevalnem in suverenem slogu, kaj še, bali so se vsi, da ne bi podlegli morda z zelo veliko goldiferenco. Toda naši najmlajši so dokazali, da je popolnoma zgrešena sodba, češ, Slovenci niso za nogomet. To ni res: kako to, da so brez konkurence v državi z odbojko, ki zahteva še naglejše reaktivnosti in večjega smisla za skupno igro, kakor nogomet. Če zadnje čase nismo imeli uspehov z zagrebškimi in belgrajskimi klubi, je treba razloga iskati samo v dejstvu, da se noben naš klub ne more oskrbeti z igralci, od koder hoče, ker nima denarja, dalje, da svojih igralcev, ki jih je razvadil z malimi premijami, ne more v popolnoma trgovsko poslovnem slogu plačevati za trud, ter v dejstvu, da ob takih razmerah med starejšimi igralci po malem začenja izginjati idealizem. Predvsem pa je važno dejstvo, da dandanašnji klub postane resnično dober le, če si za šibka mesta z denarjem lahko omisli igralce, ki bi izpopolnili na zadovoljiv način vrzeli. Da pri nas ni takih uspehov, je pripisati v prvi vrsti le tej absolutno točni ugotovitvi.

Slovenija jun. : Hrvaška jun. 3:2 (2:0).

Slovenski juniorji so v nedeljo na zagrebških tleh dokazali, da imajo za skupno igro neprimerno večji smisel kakor Hrvatje, da so dalje boljši taktiki in najmanj enakovredni tehniki, posamezniki pa po inteligenci med hrvaškimi sploh niso imeli dostojne primere. Da so igrali odlično, prav presenetljivo, so morali ugotoviti tudi hrvaški listi. Pretežen del igre je bil popolnoma v njihovih rokah — in to sredi Zagreba.

Za Slovenijo so zabili gole Štalekar, Smole in Kroupa, za Hrvaško pa Rosandič in Batinič.

Jugoslavija : Nemčija 2:0 (1:0).

Božovičev gol v 44. minuti prvega polčasa in Cimermančičev gol v 17. minuti drugega polčasa sta prinesla Jugoslaviji sijajno zmago nad trenutno brez dvoma najmočnejšo kontinentalno enajstorico. Nemčija je bitko z našimi »belimi orli« letos že drugih izgubila — zato ne trdimo prav nič pretiranega, če se ponašamo, da smo letos najboljši nogometni narod v Evropi.

Okrog 20.000 gledalcev je prihitelo na to važno srečanje. Na tribuni so bili nemški in naši dostojanstveniki, okrog igrišča pa gosto zbit venec vnetih podžigačev. Sodniku Scarpiju sta se enajstorici predstavili v naslednjih postavah:

Nemčija: Klodt, Janes, Streitle, Kupfer, Rohde, Kitzinger, Lehner, Zwolanowski, Walter, Fiederer in Arldt.

Jugoslavija: Glaser, Brozovič, Dubac, Djanič, Jazbinšek, Lechner, Cimermančič, Valjarevič, Božovič, Vujadinovič in Matekalo.

Prvi naš napad je že prinesel nevarnost pred nemški gol, toda odlična obramba je poslala žogo v polje, kjer jo je pričakal mojstrski centerhalf Rohde, ki jo je urno in lepo poslal Walterju. Od tega hipa pa še dober četrt ure v prvem in zadnjih deset minut v drugem polčasu so Nemci resnično predstavljali velikega, vsega spoštovanja vrednega nasprotnika, ki je naše pritisnil v obrambo ter z železno doslednostjo in točnostjo svojih akcij razbil naš, temperamentu prilagojeni W-sistem. Celo BSK-ov trio se je dal zmesti. Ves ostali del igre pa je pripadal našemu moštu ter je moč naše vlade na terenu dosegla višek okrog srede drugega polčasa. Že proti koncu prvega polčasa se je pokazalo, da je naša koncepcija igre in način razpoznavanja situacij ter ustvarjanja in izkoriščanja novih, prožnejša, spontanejša in gibčnejša. Kljub temu pa je občinstvo ohranilo ves čas igre o sijajnem, do podrobnosti izdelanem in vnaprej pri treningu preračunanem delu nemške enajstorice visoko mnenje ter je odhajalo z igrišča s spoštovanjem do sposobnega, čeprav poraženega partnerja.

Nemci so imeli svojega najboljšega moža brez dvoma v centerhalfu Rohdeju, možu svetovnega nogometnega razreda. V napadu je ugajal Walter ter precej tudi tehnično odlično opremljena Lehner in Arldt. Prav dober pa je bil tudi Fiederer in solidni gradilec, vselej imenitno plasirani Zwolanowski. Vratar je branil dobro, vendar pa se je z nekaj gestami in posegi izdal, da ne dosega Glaserja, ki je resnično vratar brez primere tako v slogu kakor v zanesljivosti. Branilec Janes je bil soliden, imel pa je, kakor Kupfer, izredno šibko nasprotno krilo, katero sta v drugem delu igre, ko sta videla, da je absolutno nenevaren, včasih zanemarila celo tako, da bi se jima skoraj kdaj pa kdaj skuhalo kaj nerodnega. Matekalo ni igralec za reprezentanco. Iz situacij, v katerih je bil včeraj, bi naš Erber brez dvoma poskrbel napadu prilik še za dva ali tri gole.

Jugoslovani so v Glaserju, Dubacu, Lechnerju in Božoviču, drugi polčas od srede naprej pa tudi v Jazbinšku imeli najvidnejše opore. Proti kraju pa se je videlo, da lisjaka Vujadinovič, čigar duhoviti predložki so včasih frapirali po dovršeni eleganci, sigurnosti in prisebnosti, in Valjarevič, že po malem postajata stara.

Tekma v prvem polčasu ni bila z naše strani na veliki višini. Nekaj časa se je zdelo, da ne igra reprezentanca, ampak skupina srednje dobrih nogometašev, ki so se slučajno znašli. Šele po malem se je dvignila gladina toliko, da je moštvo lahko pokazalo sistematično, lepo in trdno delo, ki že po logičnosti in strnjenosti akcij obeta upanje v uspeh ter gledalce prepriča o njegovi neizogibnosti. Do deset minut drugega polčasa smo bili potem priče, kako je jugoslovansko znanje v resnici zablestelo v polnem sijaju svoje resnično ne majhne vrednosti. Kljub temu, da so bili nemški igralci razen morda Streitlerja in Zwolanowskega ter deloma tudi Arldta povprek tehnično opazno boljše oboroženi — saj so gurmani za tehnične finese lahko videli nekaj takih »slaščic« in »priboljškov«, ki jih pri nas skorajda res nikdar nimamo prilike videti — je naše moštvo imponiralo. Pokazalo je borbenost, hitrost in kar je zelo važno, instinkt, ki nanj trenutno reagira: igralo je tedaj s spontanostjo, ki je prinašala uspeh, ne pa s premišljevanjem in dobro šolano. Seveda so posamezniki tudi proti izbornim Nemcem večkrat pokazali svojo tehnično superiornost, v prvi vrsti seveda Lechner.

Tekma je navdušila vse gledalce in to tudi po pravici. Moralnega uspeha, ki bo učvrstil naš ugled v nogometnem svetu, še ni mogoče pregledati do kraja, niti ne napovedati posledic, gotovo pa je, da je v nedeljo zrasel izredno visoko — ter da je indirektno tudi z romunsko baharijo, češ, da so v nogometu boljši od nas, enkrat za vselej v kraju.

Ob koncu pa moramo nekaj pribiti in ožigosati: HNS, ki je organiziral tekmo, je poslal pozivnice redakcijam v Zagreb in Belgrad, ni pa jih poslal v Ljubljano. Nekje so jo šele na prošnjo dobili, drugje pa sploh ne, tako da je moral posebni poročevalec ves čas stati v taki gneči, da si je komaj zapisoval najvažnejše dogodke na igrišču. Še slabše pa se je godilo slovenskim sodnikom, ki toliko da so lahko prišli na igrišče, čeprav so za vstopnice moledovali vse dopoldne. Če se lahko uredi tisoč drobnih stvari, zahtevamo, da v bodoče pri meddržavnih tekmah tisti Slovenci, ki so upravičeni za ugodnosti, te ugodnosti tudi dobe v gentlemansko-športnem in spodobnem slogu!

Ob vzgledu Matekala pa hkratu zahtevamo, da Vrhovna nogometna zveza v bodoče vsaj preizkusi dobre slovenske igralce, ne pa da že a priori sestavlja moštvo, kakor je bilo to doslej, samo iz hrvaških in srbskih igralcev. Za to zahtevo imamo kot samostojen forum polno pravico. Naša športna javnost zahteva, da že v prihodnji tekmi zvezni kapetan vsaj preskusi enega ali dva priporočljiva slovenska igralca!

Jugoslavija : Romunija v boksu

V Belgradu se je vršila boks tekma med jugoslovanskimi in romunskimi boksarji. Od Romunov so sodelovali Cinoia, Bogdan in Petrrescu. Tekmovanje samo ni zadovoljilo, ker naši boksarji niso bili v formi, poleg tega pa tudi sodnikove odločbe niso bile dovolj objektivne. Popovič je premagal po točkah Cionia, Dimič je premagal Bogdana, borba med Viragom in Petrascu-jem pa je ostala neodločena, kar je po sodbi objektivnih strokovnjakov nepravilno, ker bi moral zmagati Romun

Fantastični svetovni rekordi japonskih dvigačev

Neverjetne uspehe so dosegli japonski dvigači kakor poročajo iz Tokija. Pri tekmovanju, ki so se izvedla o priliki proslave 2600 letnice japonskega cesarstva, so postavili dvigači dva nova svetovna rekorda in tak rezultat v olimpijskem troboju, ki doslej še ni bil nikoli dosežen. V peresni teži je popravil atlet Iuitsu Nan svoj lastni svetovni rekord v obojeročnem teznem dvigu od 105 do 107,5 kg, torej za dvainpol kg več. V isti vaji je izboljšal v srednji kategoriji atlet Shsei Kin svetovni rekord Egipčana Iouny-ja od 117,5 kg na 120 kilogramov. Ob isti priliki je postavil atlet bantam-kategorije Tritsu Boku v treh vajah olimpijskega troboja nov rekord z dvigom 270 kg. Posamezni uspehi se glasijo: tezen dvig 85 kg, poteg 75 kg in sunek 110 kg. Vri trije novi japonski rekorderji so doma iz Koreje.

Vesti športnih zvez, klubov in društev

Slovenska kolesarska zveza. (Službeno.) Vsi odborniki brez izjeme se pozivajo, da z ozirom na važne in nujne zadeve, ki se tičejo zveze, gotovo pridejo na redno sejo, ki bo v sredo ob 19 v prostorih Vospernikove kavarne, Stari trg. — Tajnik.

MARIBOR

Msgr. Mihael Umek - 10 let stolni župnik

Dne 1. novembra 1930 se je predstavil župljanom stolne in mestne župnije v Mariboru njihov župnik, stolni kanonik msgr. Mihael Umek. — Ob nastopu njegove odgovorne, naporne naloge smo mu v »Slovencu« želeli »Bog blagoslovi njegovo delo«. Sedaj, po preteku 10 letne dobe, pa more ves Maribor ugotoviti, da je bilo delo stolnega župnika Mihaela Umeka v resnici blagoslovljeno. — Msgr. Mihael Umek je prišel na svoje odgovorno mesto kot dvorni kaplan in škofijski tajnik. To svojo težko funkcijo je opravljal dolga leta z vso vestnostjo in požrtvovalnostjo. Prav z isto vnemo se je lotil novih nalog, ko je bil imenovan za stolnega kanonika, za dekana in župnika stolne in mestne župnije. Izkazal se je kot nad vse skrben dušni pastir ter je vpeljal v svoji župniji razne koristne verske prireditve. Posebno pažnjo posveča misijonskim prireditvam in propagandi. Odlikuje se kot govornik, ki v svojih govorih vedno najde prisrčen akcent. Ko je prevzel stolno župnijo, je moral začeti z vso energijo z obnovo gospodarstva in gospodarskih naprav ter je najprej popravil nadarbinska poslopja. Potem pa je vso svojo energijo posvetil obnovi zapuščene stolnice. Bila je to težka in odgovorna naloga, da mu je pa uspela, se Mariborčani lahko danes sami prepričajo, ko je stolnica v notranjščini že skoraj docela obnovljena ter se že iz dovršenega dela vidi, da bodo izvršene obnovitve res z umetniškim čutom in skrbjo za ohranitev starodavne lepote tega svetišča. Prav tako pa se bo izvršila tudi obnovitev zunanjščine cele stavbe in stolpa. Največje delo v tem pogledu je bilo že izvršeno — nova bakrena streha na stolpu in nova streha na cerkveni zgradbi. V zvezi z ureditvijo zunanjščine pa se bo izvršila po mestni občini tudi celotna regulacija Slomškovega trga. — S posebno ljubeznijo se je pred leti lotil obnovitve idilične izletne točke nad Mariborom, cerkvice sv. Barbare na Kalvariji, ki je bila do tedaj povsem zapuščena. Cerkev je vzorno obnovil znotraj in v zunanjosti. Obnoviti in preslikati je dal tudi kapelice Križevega pota, ki vodijo po hribu, na vrhu pa je poskrbel za krasne, umetniško izdelane like Trpljenja Gospodovega. Veliko skrb posveča tudi vprašanju novega pokopališča za mestno župnijo, potem ko je z veliko taktnostjo rešil zapleteno vprašanje opustitve starega mestnega pokopališča v Strossmajerjevi ulici. Njegovo požrtvovalno delo v verskih in karitativnih organizacijah njegove župnije je znano. Prav poseben častilec je pokojnega škofa Antona Martina Slomška ter si osebno mnogo prizadeva za njegovo kanonizacijo.

Odveč bi bilo nadalje naštevati vse, kar je gospod stolni župnik do sedaj napravil v verskem in moralnem oziru za svojo župnijo in dekanijo. Nekaj pa moramo še posebej poudariti — njegovo veliko zanimanje za vse pojave javnega življenja in požrtvovalnost, s katero se udeležuje vseh raznovrstnih prireditev kot reprezentant prve župnije v lavantinski škofiji. Ta njegova vnema mu je pridobila veliko popularnost in priljubljenost, prav tako, kot njegova izredna gostoljubnost in ljubeznivost, s katero sprejema svoje obiskovalce.

Ob desetletnici njegovega župnikovanja mu želimo, da bi njegovo delo cvetelo in se razvijalo v bodočnosti še mnogo, mnogo let.

---

m **Osebna vest.** Na farmaceutski fakulteti v Zagrebu je bil diplomiran za magistra farmacije g. Nadan Albaneže, sin uglednega mariborskega lekarnarja g. Albanežeja. Iskreno čestitamo!

m **Častno priznanje** za požrtovalno delo je izvršila trška občina Marenberg bivšemu narodnemu poslancu, mariborskemu notarju g. Karlu Gajšku. Za velike zasluge, ki si jih je g. Gajšek pridobil za vso Dravsko dolino, posebej pa še za trg Marenberg, kjer so je mnogo trudil med drugim za ureditev tamošnjega vodovoda, ga je marenberška občina imenovala za častnega občana. Včeraj je prispela v Maribor posebna delegacija marenberške občine ter mu izročila umetniško izdelano diplomo častnega občanstva.

m **Tujci v Mariboru.** Tudi meseca oktobra je bil tujski promet v Mariboru jako slab. V hotelih in prenočiščih je stanovalo 1826 oseb, ki so imele skupaj 3637 prenočnin. 1621 je bilo med njimi naših državljanov ter so imeli ti 3005 nočnin. Med inozemci je bilo pa 11 Bolgarov, 1 Francoz, 13 Italijanov, 4 Madžari, 148 Nemcev, 4 Švicarji, 1 Šved, 3 Poljaki, 1 Romun, 3 Turki, 9 Čehov, iz ostale Evrope 4, iz USA pa 1. Kakor se iz navedenega vidi, nas kljub vojni in zaprtim mejam obiskujejo inozemci iz vseh mogočih držav, edino Angleža ni bilo oktobra meseca nobenega v Mariboru. Zelo pa je nazadovalo število Nemcev.

m **Davčne zadeve.** Davčna uprava za mesto Maribor poziva k vložitvi davčnih napovedi za odmero zgradarine za davčno leto 1941. Podrobnosti so razvidne iz poziva, ki je na vpogled na občinski deski in pri davčni upravi.

m **Smrtna kosa.** V najlepši zreli življenjski dobi 50 let je umrl železniški uradnik g. Henrik Hetzl. Za blagim pokojnikom, ki je bil zelo priljubljen pri vseh, ki so ga poznali, žalujejo mnoge ugledne družine v Mariboru, Gradcu, Splitu, na Dunaju in v Ljubljani. Pokopali ga bodo danes v torek ob 15 na Pobrežju. Naj počiva v miru, preostalim naše sožalje!

m **Dan nesrečnih izgub denarja.** Zadnja nedelja je bil nesrečen dan zaradi številnih izgub denarja. Prijavljenih je na policiji več primerov, med njimi dva prav občutna. Posestnik Anton Pavalec iz Ložan je izgubil med 12. in 13. uro na ulici iz žepa listnico, v kateri je imel 4600 din gotovine ter razna potrdila in listine. — Delavec Alojz Šauperl iz Ceršaka je izgubil v Slovenski ulici denarnico z vsebino 714 din. Denar se je ves nahajal v izplačilni kuverti ceršaške tovarne lepenke ter je predstavljal celo njegovo 14dnevno plačo. Šauperl je prišel v Maribor, da bi nekaj nakupil za svojce, pa ga je ta izguba tembolj zadela. Dosedaj se še ni javil pošten najditelj, ki bi bil najden denar vrnil.

m **Na poti od zdravnika ga je zadela kap.** Tragičen smrtni primer se je pripetil včeraj zjutraj okrog 8 na cesti poleg zgradbe novega Hutterjevega bloka. S taksijem se je peljal po cesti vpokojeni blagajnik ruške tvornice za dušik 68-letni Alfred Khun. Bolehal je že dolgo na srcu ter se je pripeljal zjutraj z vlakom v Maribor in se podal z avtoizvoščkom k zdravniku. Ko se je potem z istim taksijem peljal od zdravnika, mu je postalo nenadoma slabo. Pozval je šoferja, da obstane ter je izstopil iz voza, ker ga je dušilo. Komaj pa je stopil na cesto, se je že sesedel. Poklican je bil takoj zdravnik, ki pa je ugotovil, da je že mrtev Khuna je zadela srčna kap ter so potem njegovo truplo uslužbenci pogrebnega zavoda odpeljali v mrtvašnico.

m **Električen tok ga je vrgel z odra.** Pri zidanju nove gimnazije v Magdalenskem predmestju se je pripetila nesreča. 24-letni zidar Jernej Praprotnik se je nevede dotaknil električne napeljave, pa je dobil tak udarec, da ga je vrglo z zidarskega odra ter je padel več metrov globoko. Pri padcu si je močno poškodoval desno roko ter se je moral zateči v bolnišnico.

m **Streljanje s karbidom ni brez nevarnosti.** V mariborsko bolnišnico so pripeljali 11-letnega rudarjevega sina iz Prevalj Mirka Jerana. Fant je streljal iz pločevinaste škatle s karbidom, pa mu je škatlo razneslo ter ga je nevarno ranilo na očesu in mu ožgalo ves obraz.

m **Žalostna smrt.** Prostovoljno je šla v smrt 31-letna posestnica Marija Korošec iz Skrblja pri Majšpergu. Zapušča dva otroka v starosti od 5 do 11 let. V drvarnici se je obesila. Baje je šla v smrt zaradi družinskih razmer.

Gledališče

Torek, 5. novembra ob 20: »Cyrano de Bergerac«. Red B.

Sreda, 6. novembra: Zaprto. (Gostovanje v Celju).

Trbovlje

Prava beseda na pravem mestu. V nedeljo, 3. t. m. je predaval g. Avsenek o Rusiji. Predavanje je bilo sprejeto s tolikim zanimanjem kot le malokatero. V tem največjem slovenskem industrijskem centru naletijo taka predavanja vedno na največje zanimanje. Saj se tu pri nas nekateri tako trudijo, da bi širše sloje naših v srcu dobrih rudarjev napravili za nositelje in avantgardo nove ideje. G. predavatelj, ki je bil preje v carski Rusiji in je eden izmed zelo redkih Slovencev, ki mu je bila pot odprta tudi v sedanjo Rusijo, je navajal le dejstva. Sodbo pa je prepuščal poslušalstvu. Ta dejstva pa so našim rudarjem odprla oči bolj, kot vse teoretično-znanstvene razprave. Zanimanje za to predavanje je bilo veliko, saj je bila velika dvorana Društvenega doma polna kljub temu, da je rudnik ta dan obratoval. Rudarji in pa tudi številni inteligenti, ki jih je zanimala gospodarska plat predavanja, so g. predavatelju hvaležni za to, za naš kraj in naše razmere prekoristno predavanje.

Celje

c **Proslava 5 letnice šahovskega kluba Gaberje.** V nedeljo je proslavil šahovski klub Gaberje petletnico svojega delovanja. Proslava se je pričela ob 2 popoldne z brzoturnirjem, katerega se je udeležilo 17 igralcev. Prvo mesto si je priboril Josip Schneider s 15 točkami od 16 možnih, drugi pa je bil Vladimir Diehl, ki je dosegel 14 točk. Po turnirju je bila slavnostna seja, na kateri so posamezni klubovi odborniki podali zgodovino o klubovem delu v kratki, toda bogati dobi. Ob tej priliki so bile tudi razdeljene med igralce nagrade spominskega turnirja dr. Antona Schwaba.

c **Proslava 400 letnega jubileja jezuitskega reda** bo drevi ob 8 v Prosvetnem domu v Samostanski ulici. Predaval bo g. p. Bogomir Remec D. J., nastopil pa bo tudi celjski cerkveni pevski zbor.

c **Kravo je ukradel.** Iz hleva posestnika Vidmajerja Antona iz Bukovžlaka pri Teharjih je tat odpeljal 4 leta staro kravo, vredno 4000 din. Posestnik je delj časa iskal živinče. V začetku je menil, da je krava ušla iz hleva, kmalu pa so orožniki prišli na sled Jugu Filipu, 40 letnemu delavcu, pristojnemu v občino Laporje pri Mariboru. Juga so aretirali in izročili okrajnemu sodišču v Slov. Bistrici.

c **Predrznega kolesarskega tatu** so ujeli v Veliki Pirešici. Že meseca oktobra je neznanec ukradel žensko kolo posestniški hčeri Cokan Mariji iz Studencev. To kolo so našli pri Vindarju Francu pri Sv. Jederti pri Veliki Pirešici. Kolo je bilo že razdejano. Pri Vindarju so našli tudi več drugih posameznih delov koles, za katere fant ni mogel dokazati, odkod izvirajo. Vindarja so izročili sodišču.

c **V sredo bo ob 8 zjutraj** v mestni posvetovalnici razprava zaradi draginjskih doklad za krojaške pomočnike, ki še vedno stavkajo. Razprave za sklenitev kolektivne pogodbe za Celje ne bo, ker bo v kratkem na kr. banski upravi za vso krojaško stroko v Sloveniji.

c **Velik požar v Kapli pri Št. Jurju ob Taboru.** Včeraj okrog 4 zjutraj je začelo nenadoma goreti na gospodarskem poslopju Ivana Kumerja, posestnika v Kapli pri Št. Jurju ob Taboru, lastniku znane »Pihlbirtove« gostilne ob državni cesti. Ogenj se je zaradi močnega vetra razširil z velikega gospodarskega poslopja še na dva velika kozolca. Kozolca in gospodarsko poslopje s sušilnico vred so do tal pogoreli, tako da se vidi le še kup pepela. Od gospodarskega poslopja štrle v zrak ožgani in razrušeni zidovi. Kako je nastal požar, še niso ugotovili. Po zaslugi požrtvovalnih gasilcev, ki so takoj nastopili, in ostalih ljudi, se je posrečilo rešiti gostilno, ki stoji tik ob gospodarskem poslopju. Škoda je ogromna in bo presegala gotovo 250.000 din. — Gasilcem in domačinom se je posrečilo rešiti iz hleva več glav živine. Ko se je zrušilo gospodarsko poslopje, se je pretrgal tudi električni vod, kar pa so takoj popravili.

c **Novi grobovi.** V celjski bolnišnici so umrli 55 letni rudar Zupančič Pavel iz Slivnega pri Laškem, 58 letni Šmon Katarina iz Planine pri Žrečah, 81 letni posestnik Fabjan Anton iz Petrovč; v Mestnem zavetišču je preminula 76 letna Podgajšek Neža, na Ostrožnem pa je umrla 37 letna hči orožniškega narednika v p. Šeligo Ana. Naj počivajo v miru!

PRESENETLJIVA NOVA VRSTA PUDRA

daje divno lepoto poti

Desetkrat finejši je, ker je pripravljen z novim postopkom, tako zvanim »zračnim vetrenjem«. Skoraj neviden je na koži — deluje naravno — da ni več govora o »izlelanem« izgledu. Drži se ves dan — celo na vetru in v dežju. Nos se ne sveti več, pa čeprav bi ves večer plesali v najbolj soparnem prostoru — ker je to po patentiranem postopku pomešan s »kremsko peno«. Proizvaja se v enajstih modernih in privlačnih niansah, ki jih je ustvarili francoski kozmetični strokovnjak. Vse te presenetljive prednosti boste našli samo v PUDRU TOKALON. Poizkusite ga še danes, da boste videli očarljivi, zapeljivi, krasni novi JAZ v svojem ogledalu.

Otroški kotiček

Mihčeve čudovite dogodivščine

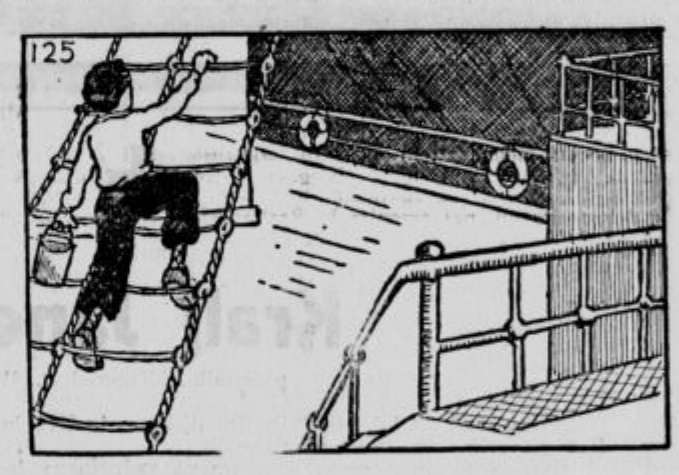

(125) Mihec si je res takoj opomogel. Priden, kakor je bil, se ni hotel kar zastonj voziti. Zato je vprašal kapitana, če ima zanj kako delo. »Da, prav takega potrebujem, kot si ti. Dela dovolj!« In Mihec si ni dal dvakrat reči, kaj naj stori.

(126) Vihar, ki se je že nekoliko pomiril, je zdivjal znova. Mihec bi bil rad za opazovalca, kar so mu tudi dovolili. Ni bilo lahko stati vrhu jamborja in Mihec se je moral krepko držati, da ga ni vrglo iz močno zibajočega jamborja.

Alphonse Daudet: 83

Jakec

Prevedel Fišer Franc

»No, seveda, saj razumem! Treba je imeti rezervo za danes zvečer.«

»Ne, prisežem vam. Izgubil sem jih. Povrnil jih bom.«

»Ne bo treba. Ničesar ne zahtevamo od vas. Teh osemsto frankov, ki manjkajo, nadomestim jaz. Otrok ne sme izgubiti od svoje dote niti solda. Premislimo samo to, kako bi Roudicu sporočili, kako je denar izginil in kako se je vrnil. Sedite in pišite!«

Za trenutek se je zamislil, medtem se je Nantais vsedel k pisalni mizi in vzel pero. Klarisa je dvignila glavo. Čakala je. To pismo bo pomenilo zanjo smrt ali življenje.

Pišite: »Gospod direktor! Jaz sem v trenutku duševne zmedenosti ukradel šest tisoč frankov iz Roudicove omare...«

Nantais je nekaj zamahnil, kot bi ugovarjal, toda zbal se je Klarise in tako pustil, da se je potrdila resnica v vsej svojem logičnem in krutem dejstvu.

»...Iz Roudicove omare... Ne morem ga obdržati... žge me... Osvobodite oba nesrečneža, ki sta osumljena po moji krivdi in poprosite mojega strica, naj mi oprosti. Recite mu, da zapuščam tovarno in odhajam, ne da bi se drznil od njega posloviti. Vrnil se bom, kadar si bom z delom in kesanjem zaslužil pravico, stisniti roko poštenega moža...«

»Še datum... in podpišite...«

Ko je videl, da se obotavlja, je vzkliknil:

»Pazite, mladi mož! Povem vam, da pustim takoj aretirati to ženo, če ne podpišete...«

Nantais je podpisal, ne da bi kaj rekel Direktor je vstal.

»Sedaj lahko odidete... Pojdite v Guerigny, če vam je prav in poboljšajte se. Na vsak način si pa zapomnite sledeče, če zvem, da se potikate okrog Indret-ja, vas bodo orožniki prijeli kot tatu. Tole pismo jim daje to pravico...«

Nantais je površno pozdravil in pogledal Klariso. Toda privlačnosti je bilo konec. Tiho se je obrnila vstran, trdno odločena, da ga ne pogleda več, da bo v njeni duši in kesanju ostala nespremenjena tista strašna podoba brezvestnega nočnega tatu. Ko je odšel, je gopa Roudic stopila k direktorju in pred njim hvaležno sklenila roke.

»Ne zahvaljujte se mi, gospa. Storil sem to samo zaradi vašega moža, da bi prihranil poštenjaku najhujši udarec.«

»Tudi v imenu svojega moža se vam zahvaljujem, gospod... Samo on mi je v mislih in njemu se hočem žrtvovati...«

»Kako žrtvovati?«

»S tem, da bomo živela prav sedaj, ko bi bilo tako lepo umreti, umreti za vedno... Vse sem že premislila, trdno sem se bila odločila. Naj bo torej za Roudica, vedite! Tako rada bi si odpočila, tako utrujena sem!«

In res: Ko je minila čudežna noč, ki jo je držala pokonci, se je njena površna natura pokazala spet v vsej svoji slabosti. Vse njeno bitje se je zrušilo. Tako potrta, zlomljena in izčrpana je bila videti, da se je direktor zbal najhujšega in ji ljubeznivo dejal:

»No, gospa, le pogum! Pomislite samo, kako silno žalosten bo Roudic, ko bo prečital to pismo; zanj bo to strašen udarec! Vendar ga ne mislite udariti z novo nesrečo, ki bo še hujša in nepopravljiva.«

»Prav to premišljujem,« je dejala in počasi odšla.

Roudic je bil dobesedno ves obupan, ko je od samega direktorja zvedel, kaj je storil njegov nečak. Res je moralo priti na pomoč neizrekljivo veselje Zenaide, ki je našla svojo doto in poskakovala s svojo skrinjico, da se je pri njegovem značaju poštenjaka nekoliko poleglo žalostno razočaranje nad tako brezvestnostjo in nehvaležnostjo. Njegove prve besede so bile: »In moja žena ga je tako rada imela!« In tisti, ki so jih slišali, so zardeli ob taki kruti slepoti.

In »Crka«? Za ubogo »Crko« je prišel dan slave. Po vseh vratih delavnic so nabili direktorjev proglas, ki je dovolj javno sporočal njegovo nedolžnost. Hodili so okrog njega in mu čestitali. In ne morete si misliti, kako so se mu Roudicovi oproščali, kako so ga častili in se mu dobrikali! Samo nekdo je manjkal njegovi sreči: Belizar!

Brž ko so odprli ječo in mu dejali: »Svobodni ste...« je krošnjar odšel, ne da bi kaj vprašal. Vse se mu je zdelo tako nenavadno, tako se je bal, da bi ga spet zaprli, da mu je bila edina misel beg: in zagnal se je na ceste z največjo naglico, ki so mu jo dopuščale njegove uboge, ranjene noge.

Jakec je bil ves obupan, ko je zvedel o tem naglem odhodu. Hotel se je oprostiti temu nesrečnežu, ki jo je izkupil zaradi njega, ki je bil dva dni zaprt in skoraj uničen zaradi izgube svojega blaga. A najbolj je bil žalosten zato, ker je mislil, da je Belizar na vsak način zaradi tega odpotoval, ker je bil prepričan o njegovi krivdi in ni bilo nobene prilike, da bi mu pojasnili. Misel, da ga nesrečni popotnik smatra za tatu, je metala edino senco na njegovo radost.

Kljub temu je prav veselega srca obedoval na poročni pojedini Zenaide in brigadirja ter plesal z ostalimi, ko je vstopil d'Argenton. Prihod svečanega in v črne rokavice oblečenega poeta je imel na veselo druščino približno isti učinek kot kragulj, ki se spusti nad dolgo vrsto lastavic. Če se je človek nekaj namenil, ali si kaj vtepel v glavo, potem ga je težko zlepa pregovoriti. D'Argenton je to dobro dokazal. Zaman so mu razlagali, da je denar najden, da je lakčeva nedolžnost dokazana in da je medtem, ko je on odpotoval iz Indret-ja, bilo na poti pismo, ki je popravilo vso krivico, ki jo je prvo prizadelo.

Ti pošteni ljudje so ravnali z vajencem kot z rodnim sinom. Oče Roudic ga je prijateljsko trepljal po ramah in ga imenoval »Dečko moj«! Zenaida je jemala njegovo glavo med svoje močne roke in se igrala z njegovimi lasmi upajoč, da bo kmalu lahko uganjala slične ljubeznivosti tudi po brigadirjevi glavi. Bilo je vse zaman. Poet zaradi tega ni bil prav nič manj resen in prav nič manj strog. V prav nič manj vznesenih besedah ni izražal svojega obžalovanja zaradi nesreče, ki jih je zadela in se oproščal v svojem imenu in v imenu Jakčeve matere.

A delovodja je vpil: »Kaj še! Jaz se moram pravzaprav oprostiti temu ubogemu dečku.«

D'Argenton ga ni poslušal. Govoril je o časti, dolžnosti in o strašnih prepadih, kamor vodi slabo vedenje. Čeprav je bil Jakec nedolžen, je imel več razlogov, da mu je bilo tesno pri srcu. Spominjal se je tistega dne, ko je bil v Nantes in bal se je, da bi brigadir Mangin povedal, v kakšnem stanju ga je videl. Zardeval je in ni vedel, kako naj se drži med poslušanjem pridige. Poet je s svojo blestečo zgovornostjo povzročil med vsemi neko težko, žalostno, zaspano vzdušje in po njegovem enournem govoru ga je končno oče Roudic prekinil.

Dejal je dobrodušno: »Silno žejni ste najbrž že, ko toliko časa govorite.«

Ukazal je prinesti velik kozarec odličnega sadjevca in kos črne pogače, ki jo je Zenaida pripravila za južino. In res, pri moji veri! —

MALI OGLASI

V malih oglasih velja vsaka beseda 1 din; ženitovanjski oglasi 2 din. Debelo tiskane naslovne besede se računajo dvojno. Najmanjši znesek za mali oglas 15 din. — Mali oglasi se plačujejo takoj pri naročilu. — Pri oglasih reklamnega značaja se računa enokolonska, 3 mm visoka petitna vrstica po 3 din. — Za pismene odgovore glede malih oglasov treba priložiti znamko.

Službe iščejo

Dve kmečki dekli

iščeta primerne službe - gresta kot postrežnici za ves dan. Polzve se Poljanska cesta 7 - bufet.

Strojnik

ključavničar, železostrugar, z dolgoletnimi spričevali, išče službe. Žarkovič, Krško št. 117. (a

Šofer

zmožen in vesten, nekadilec, išče službo. Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 16870.

Objave

Izgubila sem

črno usnjeno rokavico. - Najditelju nagrada pri garderoberki v kavarni »Emona«. (o

Službo dobe

Mizarskega pomočnika

mlajšega, sprejmem. Babnik, Celovška cesta 41.

Hlapca

vajenega konj, iščem za takoj. F. Kandušar, Mengeš. (b

Osebo, trg. naobraženo

za urejevanje knjigovodstva in korespondence — delo 12 ur tedensko — iščem. Plača po dogovoru. Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 16922. (b

Hišnika

najraje upokojenca, za oskrbovanje vrta in vile na deželi v bližini Ljubljane sprejmem. Stanovanje in luč prosto. Plača 200 din mesečno. Ponudbe upravi »Slovenca« pod »Vila« št. 16926. (b

Šiviljsko pomočnico

izurjeno sprejmem. Salon »Korče«, Mestni trg 20.

Krojaškega pomočnika

in vajenca sprejmem takoj. Gračnar, krojač, Malgajeva 2, Ljubljana. (b

Mizarskega pomočnika

za furnirano delo takoj sprejmem. Cestnik Ivan, Trbovlje. (b

2 krojaška pomočnika

sprejmem. — Alojz Bele, Vižmarje 131, št. Vid n. Ljubljano. (b

Krojaškega pomočnika

sprejmem takoj. Martin Mencinger, krojač, Dobrava-Vintgar. (b

Služkinjo

starejšo, k mali družini z 1 otrokom, iščem. — Plača dobra. Ponudbe v podružnico »Slovenca« na Jesenicah. (b

Kupimo

Vsakovrstno zlato

briljante in srebro kupuje po najvišjih cenah

A. Božič, Ljubljana

Frančiškanska ulica 3

Ježice

kupujemo po najvišji dnevni ceni. - Ponudite nam jih z navedbo množine franko Vaša železniška postaja. Sever & Komp., podružnica, Zemun, Markovičeva 13.

Vsakovrstno

zlato kupuje

po najvišjih cenah ČERNE, juvelir, Ljubljana Wolfova ulica št. 3

Auto-motor

Ugodna prilika

avto »Ford«, 8 cil. model 1937, zelo malo rabljen, naprodaj. Na ogled ves dan v hotelu Balkan — Ljubljana, Sv. Petra cesta 25. (f

Razno

Brezplačno zavojček

Dostalovega toaletnega biser na poskušnjo. Uspeh po prvi uporabi. Koža obraza in telesa ostane čista, zdrava in mlada. Mozoljci ogrci, nečistost obraza izginejo. Pošljite za stroške 3 din v znamkah. »Kemikalija«, Novi Sad 144. V apotekah, drogerijah originalni karton štirideset dinarjev.

Pouk

Akademik

poučuje klasične in moderne jezike. Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 16811. (u

Prodamo

Vrbe

dobro gojene, 600 kg — prodam. Dolinar Valentin Notranje gorice p. Brezovica. (l

Prodam

več oken 130×85, vežna in sobna vrata. Poceni in vse v dobrem stanju. — Domžale, Cerkvena ulica št. 9. (l

TEL. 2951

DRVA PREMOG IV. SCHUMI ŠOLENJSKA CESTA

Pohištvo

Gospodovo sobo

(Herrenzimmer), - kupim. Ponudbe v upravo »Sl.« pod »Moderno« št. 16863.

Denar

Kupuje: Prodaja:

Hranilne knjižice

bank in hranilnic ter

vrednostne papirje

po najugodnejših cenah

BANČNO KOM. ZAVOD

MARIBOR

Posestva

»REALITETA«

zavod za nakup in prodajo nepremičnin je samo v Ljubljani, Prešernova ulica 54, I. nadstr. Telefon 44-20.

Zemljišče 2000 m²

kupim po primerni ceni. Ponudbe upravi »Slovenca« pod »Ne pod Ljubljano« št. 16907. (p

Enonadstropno hišo

tristanovanjsko, z dvema garažama in mesarsko delavnico v bližini klavnice v Ljubljani, prodam. Naslov v upravi »Slov.« pod št. 16909. (p

STROJI

Drobilec

Diesel motor in kompresor (tudi posamezno) kupim. Ponudbe s točnim opisom in ceno v upravo »Slovenca« pod »Gramoz« št. 16903. (k

Še je čas, da naročite »SLOVENČEV KOLEDAR«

Zahvala

Ob bridki izgubi moje drage žene

Terezije Gorišek

se vsem, ki so z menoj sočustvovali, najlepše zahvaljujem. Iskrena zahvala preč. gospodom Salezijanskega zavoda, vsem sorodnikom in prijateljem, ki so blagopokojnico spremili na njeni zadnji poti.

Ljubljana, dne 4. novembra 1940.

Jože Gorišek, mož.

Naznanjamo žalostno vest, da nam je umrl naš dobri soprog, oče, stari oče, brat in tast, gospod

Ignac Ažman

lesni trgovec in posestnik

Pogreb dragega pokojnika bo v Kropi v torek, dne 5. novembra ob 4 popoldne.

Kropa, San Francisco, dne 3. novembra 1940.

Žalujoče rodbine:
Ažman, Berčič, Lazar — in ostali sorodniki.

Sorodnikom, prijateljem in znancem naznanjamo, da je Vsemogočni poklical k Sebi našega skrbnega, dobrega moža, očeta, brata in svaka

JANEZA KRALJA

posestnika v Zagorici št. 41, odbornika Posojilnice in Kmetijskega društva v Dobrepoljah

Pogreb dragega pokojnika bo v sredo, ob 10 dopoldne na pokopališču v Dobrepoljah.

Zagorica-Dobrepolje, 3. nov. 1940. Žalujoča družina

Umrl je

Kralj Janez

posestnik v Zagorici št. 41

Pil je nad 30 let odbornik Kmetijskega društva in posojilnice v Dobrepoljah in član pri vseh katoliških organizacijah.

Pogreb blagopokojnega neumornega zadružnega in prosvetnega delavca bo dne 6. novembra 1940 ob 10 dopoldne.

Dobrepolje, dne 4. novembra 1940.

Kmetijsko društvo in posojilnica v Dobrepoljah

V globoki žalosti naznanjamo podpisani vsem sorodnikom, prijateljem in znancem žalostno vest o nenadni izgubi našega ljubljenega soproga, očeta, brata, zeta, svaka in strica, gospoda

Henrika Hetzla

poduradnika drž. žel.

ki je v nedeljo, 3. novembra 1940, ob 7.20, v 50. letu starosti, izdihnil svojo blago dušo.

Pogreb nepozabnega pokojnika bo v torek, dne 5. novembra 1940 ob 3 popoldne. Zemeljski ostanki bodo prenešeni iz kapele mestnega pokopališča na Pobrežju v družinsko grobnico.

Maša zadušnica se bo brala dne 6. novembra ob pol 9 v frančiškanski cerkvi.

Košaki, Maribor, Graz, Split, Wien, Ljubljana, Vrtiče, dne 4. novembra 1940.

Luise Hetzl roj. Leyrer, soproga; Erika, hčerka; Rosa Leyrer, tašča; Richard Hetzl, brat; Nija Žlahtič, sestra; Peter Žlahtič, Pepi in Ida Leyrer, svaka in svakinja z otroci; družine Weitzl, Walland in Šerbinek.

Naznanjamo tužno vest, da je dne 3. novembra 1940 umrl naš ravnatelj v pokoju, gospod

Ivan Röger

Pogreb bo v torek, dne 5. t. m. ob pol 15. uri iz mrliške veže Leonišča v Ljubljani.

Blagopokojnika, visoko cenjenega dolgoletnega sotrudnika, bomo ohranili v trajnem in častnem spominu.

V Ljubljani, dne 4. novembra 1940.

„ASSICURAZIONI GENERALI“ v TRSTU
DIREKCIJA v ZAGREBU

Naznanjamo tužno vest, da je dne 3. novembra 1940 umrl naš ravnatelj v pokoju, gospod

Ivan Röger

Pogreb bo v torek, dne 5. t. m. ob pol 15. uri iz mrliške veže Leonišča v Ljubljani.

Blagopokojnika, visoko cenjenega dolgoletnega sotrudnika, bomo ohranili v trajnem in častnem spominu.

V Ljubljani, dne 4. novembra 1940.

Direkcija „Save“
obče zavarovalne d. d.
v Zagrebu

Za Jugoslovansko tiskarno v Ljubljani: Jože Kramarič Izdajatelj: Inž. Jože Sodja Urednik: Viktor Cenčič